



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Adam Oehlenschlägers
Mindeblade fra Udlandet.

Uddrag af

„Bibliothèque des chemins de fer“

ved

G. L. von Bergen,

Cancelliraad.

Randers. 1857.

Førlagt af N. Schmidt.

forord.

Enhver, som nogenfinde har følt Glæde ved at læse Dehlenschlägers Digte, vil neppe med Ligegyldighed blive nærmere bekendt med den franske Forfatter Le Fevre Denmiers Skrivt om vor afdøde Digter. Den franske Nation kjendte i det Hele kun lidet til den Mand, som „hela Verden kaldede for sin,“ men hvis blotte Navn gav det franske Tungemaal nok at bestille.^{*)} Tidligere havde vel Marmer og Ampere skrevet om ham paa fransk, og oversat nogle af hans Værker, men tildeels kun i Brudstykker. Le Fevre, Keiser Napoleons Bibliothekar, Forfatter af flere Skrifter deels i Poesie deels i Prosa, en i Frankrig anseet Videnskabsmand med varm Kjærlighed for Poesien — var det forbeholdt, at gjøre den danske Digters hele Væsen og hans Værker til Gjenstand for et biographisk og literairt Studium,^{**)} der er opfattet og gjengivet med en saadan Inderlighed, og i et saa blomstrende Sprog, at det ikke blot i Frankrig, men overalt hvor det læses og fortaaes, maa vække Interesse og Lyst til grundigere Bekendtskab med Digterens Værker. Dette vil selvfølgelig ogsaa gjælde for Danmark, og navnlig for de Mange, som her kun have læst Dehlenschlägers Digte med en vis Overfladisthed. Da dette Studium derfor har Arav paa den stærkt muelige Publicitet, og, saavist som Digterens nationale Værd har nogen Betydning, fortjener at indlemmes i den danske Literatur, har jeg følt mig tilstyndet til at overføre paa dansk Grund disse Blade om Dehlenschläger fra Udsandet, der leverer os et saa levende Billede af den Afdødes hele Personlighed, og den Mand der gaaer igjennem hans fortrinligste Værker, at de, fuldt saa vel som noget plastisk Monument, ville be-

*) Hans Bertinde i Paris, en M^{me}. Gantier, fandt det lettest at benævne ham: „monsieur Oehsleng.“

***) „Oehlenschläger le poete national du Danemark, etude biographique et litteraire.“

vare hans Minde fra Slægt til Slægt, saa længe levende Sands for hvad der er skjont og ædelt vil vide at hørde Digtekunstens høie Værd.

Bogens danske Titel — der er fremmed for Le Fevre, selvfølgelig af den Grund, at han ikke har nedskrevet sit Studium som et for den danske Nation bestemt Mindekrift — skyldes alene den Plan, hvorefter den franske Original er bleven omarbejdet til en dansk Bog; thi som saadan vil den neppe kunne gives et mere passende Navn, end det der udtrykker hvad jeg finder den i Virkeligheden er, og hvad jeg tror den danske Læser vil ønske at den maae være. I hvilken Periode den end maatte læses af Enhversomhelst med nogen Sagskundskab, vil den opfriske Mindet om Dehlenschlägers, og den valgte Titel vil saaledes hverken være fremmed eller uden Betydning for et Compendium, der i sammentrængt Korthed byder de væsentligste Momenter af denne vor nationale Digters hele Liv og Virksomhed.

Den franske Forfatters personlige Bekjendtskab til Dehlenschläger hidrører fra dennes sidste Ophold i Paris i Aaret 1844. Le Fevre førte paa den Tid, som rig Mand, et elegant Hus i sit smukke Hotel paa Place St. George, og paa sit yndige Landsted „Abbaye du Val“ i Nærheden af Paris. Hans daglige Beskjæftigelse var Studeren, og Optegnelsen af sine forskjellige Studier. Af fremmed Literatur interesserede ham især den tyske, fra hvilken han ogsaa væsentligt havde sin Kundskab om Dehlenschlägers Værker. Han havde hyppig littéraire Soireer, i hvilke Victor Hugo, Emil Deschamps, vor Dehlenschläger m. fl. Videnskabsmænd deltog, og i hvilke oplæstes de bedste Poesier med stærk Applaus. Dehlenschläger opholdt sig over en Maanedes Tid hos Le Fevre paa dennes Landsted, og Man kan saaledes let forklare sig, at den fine studerelystne Franskmand følte Sympathie for den danske aabenhjertige, i selskabelig Omgang, behagelige Gjest, og gjorde hans Character og hans Værker saavidt muligt til Gjenstand for sin dybere Grandstning, og for en Kritik, der, uanset hiin Sympathie, er saa langt fra Smiger, at den oftere har et strengt end et mildt Anstrøg. Isald Dehlenschläger havde oplevet Udgivelsen af sine seneste Aars „Erindringer“ vilde han sikkert udsjærligt have omtalt sit Bekjendtskab til Le Fevre m. v. Nu findes Sidstnævnte kun i Korthed berørt i et Niimbrev, som den Afdøde skrev til sin gifte Datter i Norge, optaget i det af Digterens ældste Søn udgivne 4de Bind af „Erindringerne“ Pag. 224 225. Hvorvidt de ved Dehlenschläger oversatte Digte af Le Fevre nogetsteds ere trykte, har jeg ikke kunnet opspørge; kun at hans Datter i Norge skal have i det mindste eet af disse oversatte Digte.

III

Man vil maaskee gjøre den Indvending, at det danske Publicum allerede tidligere og bedre har det Reste af hvad den franske Bog indeholder, og at en Oversættelse sølgelig ikke vil være nogen egentlig Gevinst for den danske Literatur; men denne Indvending udelukker ingenlunde den flersidige Interesse, som en kritisk Skildring i et fremmed Land af Digteren og hans Værker, ved en saa dannet Skribent som Le Fèvre, kan have; ei at tale om den Celebritet en saadan Skildring giver Digteren i Udlandet, hvilket Alt ikke kan være ligegyldigt for danske Læsere, og forsaavidt tillige anbefaler Bogen til Oversættelse for dem, der ikke læse den i det franske Sprog. Da denne Oversættelse forøvrigt er beregnet paa andre end blot literatrelse Læsere, har jeg troet til samme at burde føie nogle oplysende Anmærkninger, om hvilke det i ethvert Fald, med meer eller mindre Grund, kan hedde: „superflua non nocent“⁷⁾

Som det Characteristiske i det her omhandlede Skrift fortjener at udhæves: Sproget, der røber en høj Grad af Genialitet, Forfatterens filosofiske Betragtninger, hans kjendelig nationale Anskuelse af det Oldnordiske, hans Kjendskab til Danmark, som om det var et Polarland, og endelig en Climax i Interesse, der tiltaler den opmærksomme Læser, efterladende et Totalindtryk, som er Bogens Gmne værdigt. Hertil kommer, at han undertiden krydrer sine Skildringer med den fineste Satire, hvis lette Snert imidlertid aldrig saarer — hvad enten den rammer selve „Wolfgang Jupiter v. Goethe i sin græste Skye,“ eller „den unge Gesandt fra Balthalla,“ eller „Dronningen i Coppets litteraire Biekube“ — fordi den anbringes under et fint spøgende Skjelmerie, med Erkjendelse af den Paagjældendes sande Værd i det Væsentlige.

Efterat det tro Daguerreotypbillede, baade af det Indre og det Ydre, er fuldendt, og Dehleschlägers hele Personlighed skildret med saa friske Farver, at dette Billede levende tiltaler Enhver, der har kjendt den afdøde Digter, lader han dennes fortrinligste Værker passere Revue, med den Bemærkning, at enhver Forfatter uvilkaarlig neblægger sit Physiognomies afspyrede Træk i sine Bøger. Det kunde nu vel forekomme Mange et dristigt Foretagende, at giengive det Bedste af Digtene's Indhold i Prosa; men foruden at den franske Forfatter paa denne Raade giver sine Landsmænd en behagelig Forsmag paa det Bedste af Digtværkerne selv, leverer han ogsaa, saavel dem som danske Læsere, særdeles interessante Skitser til disse Værker, ikke ved at byde en almindelig prosaisk Oversættelse af ethvert styk

7) Det Overflødig Du gerne kan udlade.
Men velbetænk — det gjør vist ingen Skade.

IV

Digt, men ved saa at sige at gribe den Kjerne tanke, hvorfra Digtet er udsprunget, og udfolde denne med en saadan Mandrigthed, og i et saa blomstrende Sprog, at Interessesen for selve Digtet vojer under en høist effectfuld Beddestrid mellem Prosaen og Poesien. Han lægger vel ved saadan Leilighed Dehlenschlägers Ord i Munden, som denne aldrig har brugt, men i disse Ord afspeiles Digtets egentlige Charactertræk, der ligesom udbrages af Digterhjerterets Inderside, og bringes i en vellydende Samklang med selve Digtet. Den franske Forfatter har rimeligviis aldrig vaantænkt en saa vovelig Beddekam, som den foran antydede, men den viser sig imidlertid som saadan for os, og faaer en besynderlig Interesse derved, at han oftere, midt under sin stary filosofiske Kritik, er bleven begejstret af det Digt han kritiserer, og det i den Grad, at hans umiskjendelige Talent nu ophviler Alt hvad Syroget formaaer, for at udtrykke den dybe Tanke, der gaaer igjennem Digtet, hvorved han ikke blot kraftigt vækker Læserens Opmærksomhed for de fremhævede Skjønheder, men ogsaa hans Lyst til gjentagen at læse Digtet. Saaledes gjengiver han f. E. Epifoden „Freyrs Giftov“ Pag. 127 i en Prosa, der ikke giver Stjøn Poesie Noget efter. Skitserne til „Jesus i Naturen“ Pag. 139 og „Aarstiderne“ Pag. 145 ville, ved deres prosaiske Skjønhed, yderligere stadfæste det her Anførte.

Uanset Alt hvad der foran er sagt om den tro Skildring af Dehlenschlägers Personlighed, og om den prosaiske Udhøvelse af Digtene's Glanspuncter, vil det paa den anden Side ikke kunne nægtes, at Bedømmelsen af nogle af hans Bærker ikke er fri for Feil. At Le Fevre opfatter alt det Erotiske meget smukt turde være uden for Tvivl. Han er derhos kjendelig en af de filosofherende Digtere, der synes at gjøre Philosophien til Digtetekunstens rette Udgangspunct, og derfor statter han de reflecterende Digte høiest, saasom „Jesus i Naturen;“ men det ægte Nordiske f. Ex. Digtet „Nordens Guder,“ som den danske Læser i Almindelighed sætter saa høit, synes han tildeels at have misforstaaet, eller i det mindste opfattet med en vis Genfædighed, ja hans Dom og Ytringer om flere af disse nordiske Digte forekomme underliden at falde lidt i det Comiske. Men ogsaa dette har sin Interesse, og bør ikke overspringes. Den nordiske Mythologie bliver ikke let Sydboens Undlingsstudium; Nationaliteten træder som en Skillevæg imellem. Sydens Digter vill i Almindelighed ikke med Velbehag laane Dre til en Sang om Odin og Thor, med deres uldnordiske Høffat, og Einberternes solide Tractement i Balhalla ved sørymnerst Høst og heidrunst El og Mjød, der er noget Andet end franske Retter. Vi maae derfor ikke være for strænge i at bedømme Le Fevre.

naar han omtaler vor Digters oldnordiske mythologiske Skildringer, saa meget mindre, som det er Civilisationen forbeholdt, med Interesse at see de uensartede Rationaliteters Dyrkelsen imod hinanden. Mueligt at den Respekt for Nationaliteten, som her taler Le Fèvres Sag, ikke finder Gjengang overalt, men det er nu eengang saaledes, at dette Nationernes Særkjende til alle Tider har gjort sig gjeldende, til alle Tider udtalt sig i Menneskelivets brogede Nyancer, og fremdeles vil gjøre dette, indtil det mueligen i Seclernes Løb forsvinder fra Jordens Overflade under Vævet af Jernbaner og electricke Telegraphtraade i alle Retninger.

Saa snart den franske Forfatter derimod kommer over paa det recent erotiske Gebeet, befindes han kjendelig i sit rette Hjem, besjælet af den meest levende Følelse for det Digt han skildrer. Man læse f. Ex. hans Anmeldelse af Tragedien *Axel og Walborg* Pag. 51 nederst og 52, cfr. *Kritikken* Pag. 73, 74. m. m. af samme Slags.

Dg hermed være Bogen den danske Læseverden anbefalet! —

Maatte Dehlsenschlägers mange Belyndere hderligere glædes ved det hjertelige og upartiske Vidnesbyrd, som en videnskabelig og aandrig Udlænding har skjenket Samtiden og Efterverdenen om den Afdødes Værd som Danmarks nationale Digter, og som Menneske, — maatte De, med Benvillie og Tilfredshed modtage dette Vidnesbyrd i sin danske Klædebragt, hvilken, om end manglende det franske Tilsnit, dog neppe derfor staaer tilbage i Varme, vil jeg stattere det som en ikke ringe Løn for mit secundaire Arbeide, at have føiet et beskedent Blad til den uvisnelige Blomsterfrands, hvormed det skønsonne Fædreland har omvundet dets afdøde Digters hædrede Minde.

Randers d. 14de November 1856.

v. B.

Indhold:

	Pag.	1.
Liigbegængelsen	Pag.	1.
Dehlsenschlägers Fødsel og første Aar	"	4.
Hans Optræden som Skuespiller paa det Kgl. Theater	"	16.
Hans første Arbejder	"	21.
Udgivelsen af Digtet „Aladdin“	"	23.
Reise i Lydsland og Frankrig	"	28.
Ophold i Gopvet hos Fru v. Stael. Reise i Italien	"	31.
Improviserede Stropher ved Synet af Simphon	"	35.
Hjemkomst til Danmark	"	37.
Dehlsenschlägers poetiske Characterer	"	38.
Tragedien Hakon Jarl	"	40.
" Palnatole	"	46.
" Agel og Walborg	"	52.
" Correggio	"	74.
" Hagbarth og Signe	"	80.
" Balders Død	"	86.
" Stærkødder	"	89.
" Erik og Abel	"	95.
" Bæringerne i Riflagard	"	98.
" Hugo v. Rheinsberg	"	103.
" Hamlet	"	104.
Comedier, Operaer og Romaner	"	106.
Kritik over det dramatiske Digt Aladdin	"	113.
Nordens Guder, episk Digt	"	120.
Episode af Freyrs Elskov	"	127.
Hjelge og Rolf Krake, Fæltedigte	"	132.
Marets Evangelium, kristligt Digt	"	139.
Christi Fødsel, Ode	"	141.
Maria, Ode	"	142.
Christi Død, Ode	"	143.
Aarstidene, Stropher	"	145.
Dehlsenschlägers physiske og moralske Characterer	"	147.
Ben i St. Josephs Kirken i Parma	"	152.
Slutning	"	153.

I.

Man læste for nogle Aar siden i Dagbladene^{*)}: „Danmark har lidt et uendeligt stort Tab: Dehlenschläger er død! Skuespillene i Kjøbenhavn ere udsatte, alle offentlige Forlystelser forbudte i otte Dage. Den Plads, som han pleiede at indtage i det Kongelige Theaters Parquet, skal staae ledig og tilhyllet med Sørgeslor i sex Maaneder.“

Man læste fremdeles nogle Dage derefter: „Den 26de Januar 1850 ved Middagstid fandt Adam Dehlenschlägers høitidelige Liigbegængelse Sted i vor Frue Kirke i Kjøbenhavn, hvorhen Liigkisten var bragt om Natten. Den vidtløftige Kirke var heelt beklædt med Sort, og oplyst af hvide Porcelainslamper i Tusindtal. Midt i Kirken var opført en kæmpeagtig Katafalk, som bar Liigkisten, paa hvilken var anbragt to Lauerbærkroner, en Lyra, og en Harpe af Sølv. Operaens Sangere udførte et Requiem. Sjællands Biskop Doctor theologiae Mynster holdt Liigtalen. Klokken 12½ satte Toget sig i Gang til Frederiksberg Kirke, hvor Dehlenschlägers Familiebegængelse befinder sig. Følget, det talrigste, som man endnu havde seet i Kjøbenhavn, bestod af meer end tyve Tusind Personer, noget nær en Sjettedeel af Stadens Folkemængde. Man bemærkede i samme Arveprindsen, Kongens Generaladjudanter, Generaler, det hele Ministerraad, Geistligheden, alle Kunstner- og Haandværkercorporationer med

^{*)} Formodentlig tyske eller franske.

deres Bannere. Litgisten blev baaren af Ungdommen fra de forskellige Academier. Gaderne og hele Veien til Frederiksberg vare bestrøede med Sand og med Grønt. Facaden af et stort Antal Huse var prydet med sølvfrindsede Sørgedrapier. I Frederiksberg standsede Følget foran den kongelige Resident's, hvor den store Mand har tilbragt sin Barndom, og Medlemmerne af Sangforeningen udførte en Afskeds-hymne, som dybt rørte Forsamlingen. Nogle Minutter efter blev den berømte Udvøde nedlagt i sine Fædres Grav under det almindelige Sorgens Indtryk.

Hvem var da denne Mand som man tilkjendte Gresbeviisninger, hvilke man ellers kun yder Souverainer, naar deres Tab begrædes; hvem var den Mand, til hvem Kirke's Primas, ligesom til en Konge, henvendte Sørgetalen fra Prædikestolen? — Det var ogsaa en Konge, en af disse Monarker uden Trone, som ikke bære Diadem, fordi det vilde skjule deres Straaleglorie, det var en Digter. I Frankrig, dette frivole Land, som affecterer en saa klog Respekt for Fornuften; hvor mange bedrøvelige politiske Gjøglere, som udgive sig for Statsmænd, blive for Alvor troede paa deres Ord; hvor Corneille i levende Live vilde faae en mindre ærbødig Hilsen end en og anden Mægler i private og offentlige Forretninger, som ikke skriver Comedier, men spiller saadanne; hvor der er større Gæ og Fortjeneste ved at fabrikere Lærred end ved at være Tanker; i Frankrig vilde vi ikke have ødøst saa mange Beeklager og saa meget Bierand paa en simpel Stribent. Man vilde ligesom have sagt: „det er een Drømmer mindre,“ og Man vilde have sparet sine Suk og sine Taarer til en eller anden Industrie-Mand, der stod for Tour til dødelig Afgang. Det er det, som Man her kalder Oplysningens og Civilisationens Fremskridt.

Hos Nordens Folk er Man mere oprigtig, og af bedre Natur. Man undslaaer sig ikke med Stolthed og af Misundelse for et Slags Cultus mod dem, som beskæftige sig med at henrykke Hjerterne, og oplyse Forstanden. Man er

endog af den Tanke, at det er fuldkommen ligesaa nyttigt at arbejde for Aandens Glæder, for Intelligentsens Fornødenheder og Velvære, som for Legemets Tilfredsstillelse. Man er der endnu, som tidligere, stærkt indtaget af en hjertelig Verbødighed for Talentet, og halvtresfindstyre Aar efter den ofsentlige Sorg, som fulgte Schillers Død*), gjør Man sig en Ære af at bære samme for en af hans værdigste Arvinger. Jeg holder meer af denne Enthusiassmens Oprigtighed end af vor Manufactur- og Boutif-Philosophisme. Visdommen er hos os bleven til en Manie, den værste af alle Galiskaber.

Alt dette lærer imidlertid ikke os, der saa lidet bryde os om vore Landsmænd, hvad denne saa almindelig farnede og hædrede Mand virkelig var. Vi vilde maaskee halvt forstaae denne Hyldest for et af disse Talenter, som af Magt eller af fri Villie have Borgerret hos alle Folkelag; men vi forstaae aldeles ikke, at et heelt Land begræder Tabet af en Digter, som vi aldrig have hørt omtale. Vi kjende saa som saa til Goethe og Schiller, Walter Scott og Byron, men et Genie, som ikke udstrækker sig til alle Bredegrader, som ikke overskrider vor Uvidenheds Grændser, er ikke for os Genie. Men nu da! Hvad er da den, vi kalde Dehlenschläger? Lærde Rejsende have sagt os det meer end een Gang, men vi ere ikke klogere end om de ikke havde forsøgt paa at underrette os herom. Vi ville idag komme tilbage til Spørgsmaalet, med lidt større Sandsynlighed for, at Besvarelsen vil lykkes. Nu da Forfatteren er død, vil Man maaskee være mere nysgjerrig efter at vide, hvad han har været. Hans Fordefærdss Skjønhed vil maaskee kaste et Lys paa hans Liv. Der er Intet, der saaledes lyser for Æren, som de Boxfjerter der brænde ved vor Liigbegængelse.

Dehlenschläger var endnu for nyelig med Tiedt, som saa

*) Schiller døde i Weimar den 9de Mai 1805.

burtigt har fulgt ham, den sidste Samtidige af Wieland*), Goethe, Herder, Jean-Poul og af hele den kraftfulde Generation af Intelligents, som har, jeg vil ikke sige fornyet, men begrundet den tydske Litteratur. Da han var yngre end dem Alle, skulde den moderne Skole, strengt taget, kunne gøre Paastrand paa ham; men det vilde være med Uret. Han tilhører, efter sin Tænkning's Form og Gang, langt mere den gamle Skole. Største Delen af hans Værker er skreven i to Sprog, paa Dansk og paa Tydsk, hvilket Sidste han omgaaes med samme Færdighed som sit Modersmaal, men ikke med den samme Overlegenhed. Hans Landsmænd ansee ham som Danmarks største Digter. Han har ikke den samme Plads i Tydskland, hvor der er en stor Mængde rundt om af første Rang; der er Man meer end lykkelig ved at høre til den anden Rang.

Adam Oehlenschläger var født i en af Kjøbenhavn's Forstæder den 14de November 1778 af en fattig men hæderlig Familie. Hans Fader var Organist, ligesom Jean-Pauls, og Forvalter paa det kongelige Slot Frederiksberg. Dette Slot, bygget af Frederik den 4de efter hans Hjemkomst fra Italien, fuldt af Liv og Munterhed om Sommeren, blev ved Vinterens Nærmelse et sandt Kloster, et rigt og stummet Thebaïs**), hvis eneste Beboere vare Digterens Fader og Moder. Og saa vare de undertiden bange for Mai Maaned, som, idet den gjenførenede Solstraalerne med Markerne, uddrev dem af deres rolige og prægtige Eremitbølg; Vinteren var deres Arnested's Foraar, deres Overflødigheds og Forsjærligheds rette Tid.

Det var paa dette fyrstelige Tilflugtssted at den lille Klosterbroder opvojede; og i hans Alderdom holdt han meget af at tilbagefalde i sin Grundring de tidlige Indtryk paa

*) Wieland † 1813. Goethe † 1832. Herder † 1803. Jean Paul † 1825.

***) Eremiternes Opholdssted i Dveragvten.

hans Forstand af disse store eensomme Sale, hvor han tilbragte hele lange Dage med at betragte Portraiter af Landets Konger og Helte; med at skabe sig, midt i en Glands, som han nød uden at besidde den, en Gres og Lykkes Fremtid; hvor han om Aftenen, ligesom St. Hieronimus foran Biblen, sad nær ved sin Moder og anstillede Betragtninger over de (Eventyr*), som Man laante ham paa hans korte Excursioner i Byen; eller, naar han Intet havde at læse, hørte med Opmærksomhed paa Nordens Oldsagn, som hans Fader fortalte ham. Det var paa denne Maade at han tidlig blev fortrolig med denne sjeldne skandinaviske Gudelære, som han siden efter saa rigelig har bearbejdet. Disse Oldtidens garmilde Fæforn gjærede hemmeligen i hans unge Sjæl, og den gamle Skjald brød allerede frem i Barnet.

Slige romanagtige Studeringer udviklede hans tidligt modne Iudbildningskraft, og dersom hans Forældre i deres Opdragelsesplan havde mere fulgt hans Tilbøieligheder end deres egne Ideer, vilde de ikke have taget Feil i at gjætte hans Kald. Men hvem troer, at Sønnen af en Organist har en Digters Horoskop i sin Mandjel? dette var imidlertid ikke meget vanskeligt at opdage. Han var neppe ti Aar gammel da han, naar han kom tilført med Bøgerne, eller naar hans Faders Hufommelse blev træt eller slog Feil, selv udfyldte det Manglende ved egne Opfindelser. Han fortalte sig da selv alle Slags extraordinaire Historier, som heldt hans Zine aabne endeel af Natten. Han var næsten altid Helten eller selv Heltinden deri, og saasnart Knudens Opløsning faldt ham besværlig, tøvede han ikke med at gjøre en Ende derpaa ved sin egen Død. Han opførte da sit Skaffot med egne Hænder, og omgav sine sidste Viebliske med saa rørende Omstændigheder, at han hulkende derover vækkede det hele Huus. Hans Improvisationer henvendte sig ikke blot til det Banhellige. Han redmede undertiden over sine forføngelige Drømmerier,

*) Contes bleus.

der vare smittede af en Vidunderlighed, som var intet mindre end orthodox. Den Christne irettesatte derover Hedningen. Han gjorde sig til Missionair, og prædikede tappert Evangelium for mennefsædende Horder, som hvæssede deres Tænder for at sluge ham. Naar han følte sig i et mindre omflakfende Humør var det en af hans største Fornøielser, at snige sig ind i Slotscapellet, og efterat have bestegget Prædikestolen, at foredrage for en indbildt, i høieste Grad taus Mængde Tilhørere en eller anden pathetisk Tale, som fik Forsamlingen og ham selv oven i Kjøbet til at smelte hen i Taarer. Han blev en Dag overrasket i denne Øvelse af Slotspræsten, som, slaaet af dette barnlige Indfald, overtydede hans Fader om at han vilde blive en berømt Prædikant. Han blev det i Virkeligheden, ikke saa aldeles som vor Præst forstod det; men hvad gjør det til Sagen? Dersom enhver Vei fører til Rom, maa Man troe, at der er meer end een, som fører til Himmelen. Præstens Forvarsel bar sine Frugter. Der behøvedes ikke mere for at gjøre en Ende paa denne Leve- maade i Lediggang og Drømmerie, hvori Barnet fandt Behag. Den værdige Organist følte, hvad han hidtil havde glemt, at det var paa Tiden at tænke paa sin Søns Opdragelse, og at det er absolut nødvendigt, at Man, for at blive noget som helst, maa begynde med at lære Noget. Denne kloge Betragtning modnedes til en Beslutning, som snart blev bragt til Virkelighed, og den unge Adam maatte onskifte sit landslige og herskabelige Tilflugtssted med et snævert Ophold i en kjøbenhavnsk Pensionsanstalt. Omforøgen for ham blev betroet en norsk Videnskabsmand ved Navn (Edvard Storm*), der ikke var uden Talent for Digtekunsten, og i hvem han fandt en anden Fader. Dehlenschläger var født under den gunstige Stjerne, og den ophørte ikke at funkke for ham

*) Lærer ved Efterslægten's Skole, senere Meddirecteur ved det Kongl. Theater, bekjendt af sine samlede Digte, mangfoldige Sange og Taler, Fabler og Fortællinger i den gellertste Smag; død 1794.

ligeftaa hans første til hans sidste Dage. Dette Factum for- tjener at stadfæstes: Saalænge der har været Digtere til, er han maaskee den eneste, for hvem Livet ingenlunde var bittert, og som ikke har søgt at knuse den bittere Kalk mellem sine Tænder*). Denne Skjæbnens Gunst er alt for sjelden til nogenfinde at være en Dymuntring.

II.

Med Hjertet ligesaa beklemt som hans Moders stille den unge Skolar sig fra hende, og i den Hensigt at prøve Verden, som ikke tiltrak sig ham, forlod han den Gensomhed, hvis særdeles Naade han vidste saa godt at forskaffe sig. Men Barndommen har ingen haardnakkede Sorger. Saa megen Fremtid aabner sig foran den, at Fortiden ikke holder Stand. Han blev snart trøstet, og Ønsket at lære Noget, den ærgjerrige Lyst til at udmærke sig, lode ham snart tabe den Tid af Syne, da han troede at kunne udmærke sig uden at lære Noget. Han hengav sig til Studering med en Iver, der var over hans Alder, og udsoldede fra Begyndelsen af en Aands Virksomhed, der henrykkede hans Lærer. Det var maaskee et Onde; thi denne Virksomhed, som afveglende vilde see Alt, undersøge Alt, lignede Ustædigheden, som en Draabe Vand den anden, og han har altid meer eller mindre lidt af denne lunefulde Bevægelighed, som ikke stemmer overeens med Meditationen. Dehlensschläger har Alt hvad der ikke giver sig af sig selv, men han mangler stundom Noget af det som erhverves.

Det Græske og det Latinske fik lidt at døie formedelst hans Smags Ubestandighed. Han tog sig sædvanligt liden-

*) Forfatteren synes her at overse den baggesenke Opposition og flere Familiesorger, der neyde undlade at ghyde Naturt i Bøgeret.

skabeligt af det, som han ikke kjendte, og søgte uafsladelig nye Underviisnings-Rilder. Uheldigviis var hans Videlyst hurtig at tilfredsstille; han blev mæt af en Videnskab idet han smagte paa den, og med den Betingelse, ogsaa kun at berøre den med det Yderste af Læberne, gav han sig til at efterspore en anden Kundskab. Han havde endnu en besynderlig Nandstilsøielighed til ikke at kunne beholde Noget for sig selv, ikke mere sine Indtryk end sine Tanker. Saasnart han troede at have lært en Ting, søgte han En til hvem han kunde meddele den, ligesom om han havde Gastværk med at skille sig ved en Hemmelighed for at gjøre Plads til en anden. Det Samme var Tilfældet med de Historier han digtede eller læste; han kunde ikke modstaae den Fristelse at fortælle dem. Man kunde næsten sige, at de som vare komne, gænerede dem som vilde komme, og han stille sig ved det Beskjendte, for til enhver Priis at give det Ukjendte frisk Luft.

En skarp Jagttager vilde fra den Tid have bemærket en i ham skjult Mimik og Poesie: den Erve at opfinde, og den bydende Nødvendighed, at søie Handlingens Relief og Koglerie til det, som han opfandt. Vi have seet ham, i hans første rustkastellers Forsøg, hver Dag at blive den Person i Skuespillet hvis Liv han oplæste, eller hvis Grentor han optænkte. Denne Tilsøielighed tiltog med Aarene, og hans naturlige Skuespiller-Begjærlighed blev pirret af en Omstændighed, der, som det syntes, var mere comist end alle de Skuespil, han havde kunnet frembringe.

Slotsforvalteren i Frederiksberg, som neppe kunde udrede de noget bekoftelige Udgifter ved Sønnens Opdragelse, havde ikke de materielle Midler til at sørge for hans Underholdning. I en sølelig Garderobe-Nød, som truede med at hindre hans Søns literaire Fremskridt, havde han ikke fundet anden Udvei til at afhjælpe denne Mangel end ved at købe, til lav Priis af en Høstjener, herskabelige forslidte Gøsterladensskaber, sammenblandede med endeel Jørgemaks-Stads, med falmende Klæder af alle Farver, deriblandt selv gamle Shawler

og gamle Kjoler. Alt dette tilfskaaret, omfskaaret og afskasset efter Maal i Huusholdnings=Laboratoriet, blev efter Tour indlemmet i den unge Dehenschlägers Udstyr, saaledes at Jungen i Skolen var klædt saaledes som han. Han havde en kort Kongeskrakke paa en Livrees Vest, Husar=Stindpels, Prindsesse=Strømper. Denne Mosaisk=Bynt undlod ikke fra Tid til anden at fremkalde hans Kammeraters Latter, og han maatte udholde meer end een besynderlig Kamp for sine Strømpers Hre. Hans Næver vare heldigviis yngre end hans Toilet, og Man lod ham snart, uden at give Ngt derpaa, spadserere i Solskinnet med sin kongelige Overflodigheds lurvslidte Bragstykker.

Denne hans Krønnike vilde ikke være fuldstændig, dersom hans Costume ikke havde haft anden Virkning end at oprække hans Mod og øve hans Talent for Nævekamp. Den havde en ikke mindre mærkelig Indflydelse paa hans Aandsøver. Saaledes klædt i Stykker og Stumper følte han, at der af denne spraglede Paaklædning undslap ham, jeg veed ikke hvilke Udstrømninger, som gif ham til Hovedet. Han havde paa een Gang en Potentats Lanter, en Infant=indes Jøselser, en Sigaros Indskydelsler. Han spadserede som Monark og udtrykte sig som Dronning eller som Kammerpige. Dette gav ham den Idee, at lade Eløret falde, og han begyndte at skrive smaae enten muntre eller alvorlige Dramaer, som han fik sine Meddisciple til at spille. De meest indviklede kostede ham ikke over en halv Dags Arbeide, og hans Venner anvendte ei heller længere Tid paa at studere deres Roller. Derfor sagde ogsaa den gamle Storm med spøgende Godhjertighed: „Mit fjære Barn! Du er flinkere end Moliere. Alt hvad den store Mand formaade, var at skrive i en Uge et Stykke, som han lod opføre fjorten Dage derefter; men Du, Adam, Du gjør Alt paa den samme Dag; Du er det første Menneske!“

Uanset den korte Tid, han anvendte paa at frembringe sine Bærker, holdt han dog strengt paa deres Værdighed,

og han betoges af en heftig Værgrelse naar en eller anden Matador af hans Trop gif fra det og fremkaldte Latter paa de smukke Steder i Stykket. Dette hændtes ham en Dag i en Tragedie, han ansaae for sit Mesterstykke. Talen var om en ubarmhjertig Fader, der vægrede sig ved at give sin Datter til den hun elskede. Ved at høre denne Erklæring falder det unge Fruentimmer i Besvimelse, og Faderen venter sig mod Giffen for at knuse ham med sin Veltalenhed. Men nu hændes det sig, at den Ulykkelige i Sønderknuselsens Dieblig ikke mere gjenfinder Lynilden i sin Hufommelse. Han erindrer ikke meer end Anviisningen af Sceneforholdet, og raaber med Tordenstemme: „her besvimer Prindsessen og forbliver uden Bevægelse i sine Kammerpigens Arme.“ Salen gjenlyder af Latter, og Skuespilleren flygter ude af Fatning gennem Couliserne. Men her er det at Forfatteren venter ham, allerede hævnghjerrig som en gammel Poet. Istedetfor Bekreidelse giver han ham en knyttet Næve, og sender ham med et Fodspark tilbage paa Scenen. En mærkelig Guurmethode! Denne besynderlige Anvendelse af den dyriske Magnetisme faaer Hufommelsen til at vaagne i Delinqventens Hjerne, og igjen tilbage paa Theatret kan han nu tappert foredrage sin Tirade uden at glemme en Stavelse.

Halvtredstindstyve Aar efter denne Hændelse paaberaabte Dehlenschläger sig leende sit Middel, idet han paastod at den tidligere Anvendelse af Rifet i Latinskolerne havde sin gode Side; thi om det end ikke gav Forstand, kunde det i det mindste vække den.

Uansæet saadanne Arbeider, som hvor fordringsfulde de end vare, snarere kunde ligne Udspreddelser, forsømte han dog ikke de mere alvorlige, og i hans 16de Aar var hans Kundskabers Forraadskammer godt nok forsynet til at hans Fader kunde tænke paa ikke at forlænge sine Dffere i denne Retning. Han kunde taaleligt Geographie og Historie, forstod det Franske, og talte det Tydske ligesaa flydende som det Danske. Det vilde have været for længe for ham at vente

til Præstealderen. Man foretrak Forsøget, at gjøre en Handelsmand af ham. Verden vilde uden Tvivl tabe derved! men han vilde kunne fortjene sit Brød ved i Kræmmerhuse at sælge det Salt, som han ikke kunde faae Anvendelse for i sine Sententser.

Digterlærlingen underkastede sig uden at sige et Ord, nagtet Handelsudsigten ikke havde meget tiltrækkende for et ungt Menneske, hvem den besværlige og forsøreriske Skribenthaandtering allerede loffede til sig. Heldigviis havde Forsynets Raade ikke givet ham Noget af det som bidrager til at gjøre Fremgang i Handelsfaget. Han forstod ikke et engelsk Ord, og havde tilmed den Fordel at gjøre ganske forkeerte Beregninger. Udueligheden til at overtage en Bestilling er ofte en fortræffelig Grund til at faae den; men, for at befordre Skjæbnens heldige Omflistning traf det sig, at den Kjøbmand, hos hvilken Faderen havde til Hensigt at anbringe ham, ikke havde den ringeste Comptoir-Forretning at byde ham. Der gives Mennesker, for hvem Alt faaer et heldigt Udfald, selv Ulykken; den bliver for dem en Kilde til Lykke.

Han erholdt gjerne af Faderen, der kun ønskede at see ham tilfreds, Tilladelse og Midler til at fortsætte sine Studeringer, og han fastede sig nu med Liv og Sjæl paa Litteraturen. Han tilbragte da hele sin Tid med at gjøre Vers, af hvilke han ikke var lidet stolt, og som Følge af hans Bane at meddele sig til Andre søgte han Øren, til hvilke han kunde betroe sin Skat. Det var i Almindelighed hans gamle Kammerater som han valgte til sine Fortrolige, og næsten Alle undrede sig over at have været saa langsomme til at bemærke hans Genie. En af dem, mere vanskelig eller mindre Kjender end de Andre, lod sig ikke fange af hans Niims Loffemad, og var uforstammet nok til efter en Forelæsning at sige ham: „fordi De træffer en Hob Stavesser paa en Snor ligesom Perler, og det den ene Dag igjennem efter den anden, derfor maae De ikke, min hjære Dehlen-

schläger! troe, at De er et Phænomen. Lad alle disse Narrestreger fare og søg Ansættelse paa et Comptoir. Med lidt Flid vil De kunne blive en meget god Handelsbetjent. Omendsskjøndt det ikke maatte bringe Dem Perus Guld er det dog bedre end at være en slet Poet.“ „Jeg hørte paa ham med en uroffelig Pflagema,“ fortalte han senere med en vis yndig Bredes Godmodighed, „men ved hvert Ord følte jeg imod min Villie at begge mine Næver knyttede sig i mine Lommer.“

Hvad der maa synes besynderligt for dem, som have læst Dehlenschlägers Værker med Opmærksomhed, er, at han i Fjerstningen kun øvede sig i det Comiske. Han bedrog sig sjensynlig i Henseende til sit Kald. Måttet han behandlede det latterlige med Lethed, det korte sindrige Versemaal (Epi-grammet) med Livlighed, var der i hans Genriven til Comedien ligesaa megen Kunstvidenhed som Jusentasterie. Tilsyneladende let er Molières Riisbundt dog altfor svært for en tyveaarig Gaand. Ungdommen har kun denne Munterheds Anstrøg, som hidrører fra Sorgløshed og Livlighed. Det er en Munterhed som morer, men som ikke forbedrer. Den som forbedrer idet den morer er Erfaringens Arvelod. Denne kommer ligesaa frivillig af sig selv, men er mere gjennemtrængende, mere forudsaget i Hjertet end hiin; den fødes af vore Reflexioner over Menneskets Ubetydelighed og dets Forsængeligheds Storhed, samt over den for Philosophen latterlige Side af Livets alvorligste Begivenheder. Og saa seer Man saa velbegavede unge Mennesker at gjøre deres første Forsøg med Comedien. Lidenskaben, som er deres Tilgiwt, føler sig mere tilfreds med det Tragiske. Man leer ikke let af Lidenskaberne førend Man er kommen sig af dem, og Man har Grund til at forundre sig over, at en Mand som Dehlenschläger har villet lee ad dem, forinden han havde prøvet dem. Det kan ikke forklares uden af hans Mand's Natur, som væsentligen var assimilerende og tilbøielig til Efterligning. Derfom Skjæbnen, istedetfor at give ham i Hænderne fra Begyndelsen af Holbergs Skrifter og denne

Piece om „Kjærlighed uden Strømper“ af Bessel, for hvilken han altid bevarede en vis Forkjærlighed, dersom Skjæbnet, siger jeg, havde først og fremmest kastet hans Bine paa de store Værker af Goethe og Schiller, vilde han maaskee have debuteret med Feiltagelser, men ikke med Bram- og Paradescener.

En Tilbøielighed mere, i Forbindelse med Characteren af dette modige og alvorlige Talent, hvorpaa han har givet saa mange Prøver, fremviste, i denne Epoke af hans Liv, Udviklingen af hans Smag for Romanerne, hans erklærede Hang især til det romanagtige Phantasmagorie hvori Hoffmann kroede sig. Denne Mathurins Forløber var endnu ikke i Vælten, men Spieß havde skrevet, og det var Dehlenschlägers Mand. Jeg har hørt ham, da han var over det tresindstyvende Aar, med hjertelig Udgydelse tale om de skrækelige Timer som denne Forfatter havde voldet ham, og om den overnaturlige Verden hvori han gjerne gif tilbunds i hans Følgeskab. Denne Sværners Drommerier, med hvilke lidt senere blandede sig det sublime Mareridt af Anna Radcliffe, endte med at give hans Mands satiriske Lethed en vis Overvægt, og det var igjennem hine Forfattere at han præluerede til den Virkning, som Læsningen af Faust og Nørerne snart vilde frembringe paa hans poetiske Muskler. Han blev sandelig hvad han skulde være kun fra den Dag af, da han kunde knytte Bekjendtskab med Mesterne. Han trængte til at opdage deres Genie for at blive sit eget vaer, og især for at aabenbare det.

Endsfjødnt Dehlenschläger aldrig har manglet denne Anerkjendelse af sit eget Jeg, som ofte ikke er andet end Dyrtighed, havde han dog et altsfor retsfærdigt og aabent Gemyt til ikke at tilstaae for sig selv, at han underviste sig sparsomt, og at, om han end ikke ganske spildte sin Tid, anvendte han den idetmindste ikke ret vel. Han tilføiede idelig Noget til Antallet af sine Frembringelser, og idet han ganske vred hævdede sig imod Kunstdommernes Kritik var han, for sit

Hjertes Domstoel, modtagelig for deres Mening, som ikke applauderede ham. Han tvivlede om Fremtiden. Han saae hver Dag denne Berømmelsens Vei, som han i Begyndtlen havde forestillet sig saa jevn og blomstrende, at vise sig meer og meer bedækket med Krat og Torne; og altid ærgjerrig efter at gennemløbe den turde han neppe betræde den. Uden Mod til at kæmpe for Wren, som han endnu ikke havde gjort Noget for at vinde, vidste han ikke paa hvilken Dør, paa hvilket Tempel han skulde banke, og anklagede sig selv uden Skaansel for Svaghed og Usmagt. Det var dette, at han var altfor ung, som han maatte anklage: en organisk Feil, som har den Fordeel at være curabel, og som Man fortryder ikke mere at have, saasnart Man er bleven helbredet for den.

En mere nagende Hjerteangst sluttede sig til disse ide- lige Trængsler. Litteraturen er ikke nogen meget indbringende Haandtering især for Embedsaspiranter, og det hjalp kun lidt at han gav uomtvistelige Prøver paa sit Talent; det fyldte kun hans Mappe, hans Pung forblev derved ikke mindre tom, og han beklagede bittert, at han fandt Rigdommen saa ufølsom for hans første Skridt. Han leed ved at see sig til Byrde for sin Fader, da han var i den Alder hvori han selv kunde skabe sig en Tilværelse, og han valgte derfor det Parti, at frigjøre sin Familie for den Skat, han ufrivillig oppebar af den. Altfor overbeviist om at han ikke vandt Noget ved at fremsige sine egne Vers, vilde han see om han ikke kunde fortjene Noget ved at declamere Andres.

Da han ikke paa nogen afgjørende Maade kunde renou- cere paa det hemmelige Haab at udmærke Scenen, fandt han i sine Selvbetragtninger, at det bedste Middell til at lære den at kjende var at bestige den. Han troede, at for ret at udfinde Skuespillets Driveffeder, var det ikke ilde selv at spille det, og at paalægge sig det samme Noviciat som Shakespeare og Moliere. Naar Man vil gjøre en dum Streg har Man altid udmærkede Argumenter hos sig for at

forsvare den; og uagtet disse her vare meer end tilstræffelige til at undskyldte den, forsynede han sig med en Mængde nye Kastevaaben for at støtte den. Da Udkastet til hans Plan var gjort, stod der kun tilbage for ham at vinde sin Familie for sit Forhavende; dette undlod ikke at forurolige den. Alle Stænder ere gode, naar Man udleder Pligter af dem, og derved opfører sig som Mand af Værd, men hvem kan vide hvorledes Man vil opføre sig i en Carriere hvori Forsøelserne ere utallige og Udskeielserne lette. De unge Mennesker have ingen Betænkeligheder, men Forældrene have ikke de samme Grunde til at have den samme Tillid, og det var ikke uden Frygt at Dehlenschläger beredte sig til en Kamp med Forældrenes Scrupler.

Jeg veed ikke om han gjorde lange Veltalenheds Forberedelser for at bekæmpe de Afslag som han befrygtede. Det var i ethvert Tilfælde meget unyttigt, og deraf udviklede sig kun for hans Regning en krigsførende Logik. Hans Fader, som ikke havde Mod til at modsætte sig hans Nykker, tillod ham at adoptere en Stand, som den Gamle ingenlunde vilde have valgt; og hans Moder, som ikke var mere tapper, naar det gjaldt om at modsigge ham, samtykkede ved sin Tausshed i et Forhavende, som hun ellers ikke bifaldt, idet hun i al Stilhed bad Gud om at vække en nok saa lidet besværlig Hindring, som kunde bortvende hendes Søn fra denne Fordærvelsens Fodsti. Styrket ved dette Samtykke ansøgte og erholdt han et Engagement af Rosving*), Directeur ved det store Theater i Kjøbenhavn. Dette var ikke let, og han ansaae dette første Skridt som en Seier, der lovede ham flere lignende; og hvad der er ikke mindre mærkeligt end denne Seier selv, han opnaaede derved hvad han ikke lovede sig. Skjebnen kunde paa ingen anden Maade bringe ham til at

*) Walterstorff var dengang Theaterchef, Thaarup og Baggesen Directeurer. Rosving, som en af de første Stuepillerer, blev det overdraget at instruere Dehlenschläger.

faae fat paa sig selv igjen. Da den ikke kunde hindre ham i at opnaae sin Hensigt, forandrede den af Skalkagtighed Fremmen af hans gode Fremgang. Hvem vilde ikke gjerne indrette sig paa at blive hele sit Liv igjennem bedragen paa denne Maade?

Saaledes skulde, skjøndt paa en lidt fordreiet Maade, den Frederiksbørgske Slotspræsts Spaadom gaae i Opfyldelse. Efter Lyffens mange Svingninger fremstaaer nu endelig Dehlenschläger som Prædikant, færdig til, i Mangel paa hellige Taler, at foredrage for Næsten de saakaldte Recreations-Prædikener, sandsynligviis af en problematisk Religion! Forresten gjør det, for at redde Spaadommens Ære, kun lidt til Sagen, om dette Slags Taler ere meer eller mindre fornødsfende. Det væsentlige Point er at han prædiker; og i dette Tilfælde kan Man mere end nogensinde sige: Klædningen gjør ikke Munkens.

III.

Den Mand, hvis begejstrede Patriotisme skulde give Danmarks gamle Markbøger saa megen Glæde, han rovede som Skuespiller at træde op i Hamlets Nationalrolle. Man maa være fuldendt i sin Kunst for at kunne trænge ind i Følgerne af denne bugtede og lærde Rolle, som er en af Theatrets meest sammensatte; Man maa være en meget øvet Skuespiller for at kunne give denne Rolle omtrent saaledes som Man føler den. Dehlenschläger var det ikke, og kunde ikke være det. Han blev modtagen uden ugunstig Stemning, men med den yderste Ligegyldighed. For dem, som ville gjøre sig en Samvittighed af at skyde Skylden herfor paa hans Talent, for dem have vi Intet imod, at denne Kulde tilskrives den fromme Forbøn af hans Moder, som, medens han traadte ind paa Scenen, faldt langt fjernet fra denne paa begge sine Knæ i

Sneen, og bønfuldt den gode Gud om paa bedste Maade, at komme hendes Søn til Hjælp. Himmelen er gjerne paa Mødrenes Partie, og da den ansaae det for unyttigt, at ydmyge Debutanten for at oplyse ham, tilsendte den ham ikke Bestjæmmelsen af et Fald: den lod sig nøie med at nægte ham det heldige Udfald, som opmuntrer Bedholdenheden. Den første Dags Prøve blev gjentaget, og den unge Kunstner gjorde ingen glimrende Høst. Man vedblev at modtage ham med liden Opmærksomhed; og omendstjøndt vedholdende Anstrængelser senere skaffede ham Publicums Overbærelse, gif denne Overbærelse dog aldrig over til Bravoraab, uden hvilke det er slet bevendt med Skuespillerne. De som have havt Leilighed til at kjende Dehlenschläger, ville ikke have Banskfelighed ved at forstaae ham. Han havde i Sandhed mange ydere Fortrin, et udtryksfuldt Ansigt, en bredtformet Pande, et gennemtrængende lysende Blik; hans Stemme var klangfuld, hans Foredrag fyrigt; men han var overordentlig adspredt, og det er høist sandsynligt, at det meer end een Gang hændtes ham paa Scenen, at have Tanterne et gandske andet Sted end Legemet. Han kan gjerne meer end een Gang have drømt om hvad det Stykke, hvori han spillede, vilde være bleven til, dersom han havde skrevet det, istedetfor nu at give en Rolle deri. Men dette er ikke Veien til at gjøre Lykke. Ogsaa opnaaede han kun den Overbærelses Triumph, som ikke er stort bedre end et Nederlag; og han var ikke seen til at blive kjed af et Arbeide, som hverken lovede ham Ære eller Fordeel. Det ene af disse Goder kan undertiden faae En til at glemme Savnet af det andet; men at forblive fattig, og til samme Tid ubekjendt af Verden, er meer end Man i Almindelighed kan taale.

Han blev bestyrket i Affmagen for sin Skuespiller-Virk-
sommelighed af en Ven, som i Tiden skulde blive berømt i en no-
get sværere Levevei, af Ørsted, som dengang studerede Rets-
vidensskaben med en Haardnakkethed, som Poeten ikke saae sig
istand til at anvende for at komme over Theatrets Klippe-

grunde. Han lod sig overbevise om, at der ikke var noget ædlere og smukkere i Verden end en Advocats Bestilling. Han var saa ung, at dette ikke kan forekomme Nogen forunderligt. Han saae sig pludselig med sin Ben paa den øverste Plads blandt Advocaterne for Retsstranken, ifærd med at forsvare de Undertrykte, idet han indjog Undertrykkerne Skræk, slynge de Fornuftens og Talens Lynstraale ind i Rettergangens mørke Labyrinth, og dicterede Justitien sine Domme, som om de kunde være høiere Ordres. Han levede og aandede fra nu af kun for Rets-Beltalenhed, og endnu engang enig med hans Fader, som ikke blev kjed af at samtykke i alle disse Livsplaners Vendinger, steg han ned af Scenen med den samme Iver, hvormed han havde bestøget den.

Den som havde kjendt ham i denne Periode af hans Liv, vilde uden Fordom have mistviolet om hans Fremtid. Det var umuligt at lægge Grundvolden til noget som helst Haab paa et Terrain, saa bevægeligt som denne Aand, der kastede sig over Alt, uden at kunde binde sig til Noget. Der var intet Fast, intet Reguleret, hverken i hans Kundskab eller i hans Opsørsel. Hans Hoved var et Chaos af Syner, af Ønster og Projecter, af hvilke undertiden udgik Lynglimt, men Lynglimt, som ikke oplyste Andet end Skyer. Det Baand manglede, som kunde sammenbinde disse divergerende Lys, og deraf danne et Bundt, værdigt til at overstraale hele hans Aarhundrede. Kjærligheden paatog sig at finde det.

I medens han studerede Lovene med en nyomvendt Christens Iver og Andagt, kastede en uimodstaaelig Adspredelse sig iveien for hans mæsommelige Forsøg. Han blev forelsket i Conferentsraad Hegers Datter, med en Lidenskab, som blev den eneste i hans Liv, og som gjorde ham lykkelig, ved at see sig gjengjeldt. Forvovent som Man er i det tyvende Aar, uden anden Velstand end sin Ungdom, en Velstand der hurtig nok forødes, i hvor oeconomist og accurat Man end er, uden at være Noget, og uden at have paa nogen Maade tilkjendegivet, at han vilde forandre sin Stilling, troede han, at

det at være forelsket, var tilstrækkeligt til at indgaae Ægteskab med den som han elskede; og han gif ufortrøden hen og friede, uden nogen Formalitet, som om Taleren kunde have været om at hyde hende op til en Dands. Hvad der er ikke mindre besynderligt end Begjæringen, det er, at denne ikke blev afflaaet. Den gamle Herre modtog den unge Galning med Godhed, hørte alvorligen paa hans Ansøgning, og svarede derpaa med de uundgaaelige Spørgsmaal, der gjøres ved lignende Keilighed: „Er De rig, eller alene ved godt Udkomme? — Hverken det Ene eller Andet. — Saa meget desto bedre, thi jeg er det ikke heller. — De er i et Levebrød? — Nei — For Djæveln! — Jeg er ung — Det seer jeg sgu nok! men det er just intet solid Levebrød. — Jeg skal nok faae et; jeg har i Sinde at blive en stor Advocat. — Nu vel! min Ven, jeg vil vente til De bliver det, og dersom min Datter elsker Dem, vil hun ogsaa vente.“ Derpaa ringer Conferentsraaden, for at Man skal lade hans Datter komme ind. Hun kommer, han forklarer for hende med faa Ord det hvorom der er Spørgsmaal, og sluttende sig til hendes Stadfæstelse af det givne Jaord, lægger han faderlig de to unge Folks Hænder sammen. „See det er nu Contracten!“ siger han: „Saa snart De vil kunne være min Svigerfader, kan De komme igjen og hente Deres Kone. Omfavn nu Deres Svigerfader, og lad os tale om andre Ting.“ — Jeg troer neppe, at Man nogetsteds uden i Danmark kunde, i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, see endnu lignende Forlovelser.

Maaskee forudsætter Du nu, kjære Læser! at Dohlsens slåger, een Gang sifter paa at komme til Maalet, om end med nok saa liden Anstrængelse, nu vilde gaae frem med faste og uroffelige Skridt? Bildfarelse! Han tvivlede ikke paa, efter hans Sædvane, at han hurtigt nok vilde blive regnet blandt de duelligste Retslærde, vilde blive en meget beskjæftiget, følgelig en berømt og meget vel aflagt Advocat; men istedetfor at fordoble Anstrængelserne for at naae det Maal, som

forekom ham saa nær, blev hans Jver for Lovlyndigheden svagere. Kjærligheden havde gjendraft Digtersandsen, og hans mellem Frygt og Haab, Traurighed og Lyksalighed svævende Tanker, tilbagefordrede bydende en Form, under hvilken de kunde udfolde dem med Fordeel. Halvvers af alle Slags og af alle Farver, prismatiske Rimm, flagrede idelig imellem Pandecternes Paragrapher, og det var ikke den lærde Text, som hans Blik forfulgte. Litteraturen, som han et Dieblif havde forsømt, kom nu tilbage for at gjøre sine gamle Rettigheder gjældende med en Myndighed, som han ikke forstod at bekæmpe. Endelig, istedetfor at belære sig paa at skrive en Advocats Forsvarstaler, begyndte han at forfærdige Klagedigte og Alt hvad der vedkommer den forelskede Tilstand. Det er maaskee ikke lettere, men det er mindre indviklet.

Alt gaaer nu efter Ordre ligesom lænkebunden, og Tilbagekomsten af een Tilbøielighed fører en anden med sig. Efterat han igjen havde stillet sig i Poesiens Tjeneste, blev han atter betaget af denne Meddelelsesiver, som havde været et af hans Skolelivs Charaktertræk. Saa snart han havde skrevet nogle Stropher, trængte han til En, som kunde høre dem. Hans Ven, den forstandige og vedholdende Dyrsted, som havde været den første til at indvie ham i Lovgivningens Studium, var ikke altid oplagt til at forlade sin rettlige Pløieningsfure for at høre ømt sukkende Sonater, og syntes kun lidet sølsom for Udtømmelser, der ikke gjorde Andet end forstyrrede ham. Vor Digter blev altsaa nødt til at søge Lykken andetsteds, og ved Lykken forstaaer jeg her simpelt hen: Tilhørere. Han lod sig nu optage i Foreninger og academiske Klubber i Kjøbenhavn, og forbandt sig med alle dem, som Danmark dengang regnede til udmærkede Skribenter, eller dem, som lovede at blive det. Disse Forbindelser vakte hans Kappelyst, og Berørelsen af saa mange skønne Mander gjorde snart hans egen Aand frugtbar.

Iblandt hans nye Venner var en høist mærkværdig

Mand, som fik en uhyre stor Indflydelse paa hans Talent, og som hengav sig til ham med en meer end almindelig Tilbøielighed. Det var en gammel Doctor i de skønne Videnskaber ved Navn Arndt, en af disse Lærde, for hvilke den nærværende Tid ikke er til, som kun leve i Fortrolighed med deres Forsædre, som tale deres Sprog, have deres Sædvaner, som vælge deres Gravsteder til Bopæl, og kun ere Fremmede blandt de Levende. Endstjøndt Dehlenschläger havde Intet mindre end Udseende af et Spøgelse, synes det, at Doctoren har antaget ham for En af sine Forsædre, og det En af dem, som ikke havde faaet Tid til at blive gammel, og gjorde han sig af Overbeviisningen Glæde af at give ham alle Rynkerne af sine Kundskaber. Den unge Skjald paatog sig med god Anstand disse Rynker, og lod sig lærvilligen føre tilbage i den graae Oldtid. Genrykt over hans Lydighed tog den fromme Lærde ham ved Haanden, og viledte ham med heel broderlig Omsorg i den scandinaviske Mythologies mørke Labyrinth; han aflørede for ham alle Eddaens Mysterier, alle Runernes Hemmeligheder, alle Sægaernes fantastiske Allegorier. Dette blev Kilden til Dehlenschlägers Enthousiasme for hans Fædrelands Traditioner. Det var af Samtalerne og Forelæsningerne med denne ærværdige Antiquar, at han øste denne locale Colorit, som saa maleristisk besjæler hans Værker. Vi føle vel, at de borgerlige Love ikke havde stor Grund til at rose sig af hans Arbejder, og at Odins hellige Codex tilføiede Justinians jordiske og mere positive Lovbøger lidt Uret, men vi ere ikke positive nok til at beklage os herover. Frugten, endnu temmelig umoden, af denne archeologiske Nattevaagen, blev et lidet Bind Digte udgiven i Trykken Aar 1803. Det indeholder et halvt Dusin danske Ballader*) moderniserede saavel i Rhythmus som Form, Italienernes ottava rima, og en dramatisk lyrisk Skitse, efter Model af Goethes Fastnachtspiel, under

*) Samlede Værker, XXVI. Bind.

Littel af Sanct Hansaften-Spil. Jeg kjender ikke disse Forsøg, der have Ord for ikke at mangle Originalitet, saaledt som Baulundurs Saga, der fulgte med i deres anden Udgave.*) Det er ogsaa fra denne Tid at den satiriske Opera „Freyas Alter“**) skriver sig, hvilken gjorde nogen Opfigt, endstjøndt mindre ved Forfatterens Talent end ved de Hentydninger, der ere henstrøede i den. Dersom han har optaget disse Frembringelser i hans samlede Værkers Tal, maa det alene være skeet af Taknemmelighed for den første Hyldest han har faaet. Man vilde, saavidt skjønnes, have tilgivet ham en Utaknemmelighed i denne Henseende.

Saaledes var Sagernes Stilling paa den Tid Dehlenschläger lavede sig til sin Udenlandsreise, og i hvor overbærende Man end, den Dag i Dag, bedømmer disse Skrifter, saa retfærdiggjorde dog deres Fortjeneste ingenlunde den Bittighed, som engang undslap ham midt iblandt hans lyceiske Selskabsbrødre: „Jeg skal vække den danske Poesie af den Dvale hvori den er falden siden Ewalds Død!“ Under Overveielser af denne Yttring blev han selv forstrækket over sin Beridstheds Ubesindighed, hvilken misundelige og ildefindede Menneffer, uden at blive Sandheden utroe, vilde kunne anføre som en Overdrivelse, der røbede altfor stor Selvtillid. Men dette Selvforglemmelses-Udbrud, hvorover han selv rødmede, blev ham mere gavnligt end skadeligt. Han gav Ild fra alle sine Batterier, for at skaffe sin girne Forsikkring Ret. Geniet staaer sig altid godt ved de Anstrængelser, Man gjør for at bevise det, og største Delen af dem som havde hørt hiin prophetiske Forsikkring, levede længe nok til at see den gaae i Opfyldelse.

For at vurdere den Stolthed, der muligt kunde findes i Dehlenschlägers Udbrud, maa Man betænke at Ewald, død 1781, to eller tre Aar efter hans Rivals Fødsel, var i

*) Samlede Værker, XIII. Bind.

**) Ibid.

Ulmindelighed anseet som Landets første Digter. Han var paa een Gang Danmarks Klopstock, Milton, og Shakspeare, Skaberen af den nationale Ode, og af den danske Tragedie. Man spillede endnu hans Stykker: Rolf og Balders Død. Man kunde udenad hans sceniske Digt om Menneffets Syndesfald, og hans Hyrdedigt om Gisserne. Det var uden Tvivl dristigt at sigte saa høit! Men kun Maalets Hvide kan vedligeholde Modet, og Dehlenschläger har viist, idet han naaede det, at han var værdig til at tragte efter det. Han har naaet det, men han tilstod det ikke altid: og nogle Aar førend hans Død søgte han ved sin Oldings-Bestedenhed, at bøde paa sin Selvfjærlighed som ungt Menneffe; Jeg har hørt ham bebreide sin Søn, at denne satte ham over Ewald. „Nei!“ sagde han med en stolt Frimodighed, som han selv ikke blev vaer: „Ewald er en af de største Mænd, som jeg kjender; jeg er maaskee ligesaa god som han, men jeg har ingenlunde overgaaet ham.“

Det første Værk, som forkyndte Danmark og Tydskland at Europa kunde tælle en Digter mere, var alt Andet end Man skulde have ventet af Dehlenschlägers sidste Studier. Det er et langt dramatisk Digt, som har Intet af Nordens forfærdelige Drømmerier, Intet af disse vilde Harmonier, som tilbagefalde Sværdenes Larm paa Skjoldene, Valkyriernes smertelige Skrig, gjentaget af Hulernes Echo, Stormens Brøl i Granerne, eller de af Orkanen løsbrevne Laviners Knagen og Bragen. Fuldført ved Østersøens Bredder, i det kolde Islands og Nordpolens Naboskab, skulde dette Værk snarere synes udflækket under den samme Himmel, som de blomstrende Digte af Hafiz, eller Gulistan af Saady*), i Skyggen af Ispahans Haver og Cachemirs Rosenbuste. Det er et orientalsk Thema med et let Anstrøg af Melancholie, men udsmykket med en Sultanindes Luxus. Man skulde fristes til at sige, at Skjaldenes Arving, førend han overgav

*) Berømte persiske Digtere.

fig til den Dindste Muses sørgmodige Besværgelser, har villet forøde hele det Soelstin, der lyste i hans Sjæl.

Der er maaskee endnu en mere simpel, og ikke mindre poetisk Maade at forklare, fra den sande Scandinavers Side, det tilsyneladende noksom bizarre Balg af et persisk Emne. Dehlenschlägers ungdommelige Aand var, saa at sige, bleven mandig under disse Oprydninger af den gamle Verden, som han havde begyndt paa under Arndts Bestyrelse; han var traadt ud af sin Barndoms romanagtige Blændværk, emanciperet ved Kjærligheden, der paatrykker Menneskene af det udvalgte Slags et Præg som ikke udsettes; men en nye Ulykke havde nylig grusomt ladet ham føle, at Skilsmisfen skulde være endnu mere fuldstændig, og hans Digt er kun en Affeds-Hymne til de suundne Tider, som aldrig vilde vende tilbage. Dehlenschläger havde nylig mistet sin Moder, og en Gravhøi hævede sig imellem de to Halvdele af hans Liv. Paa den Side, som vendte mod den forbigangne Tid, var alt det forgyldte Blændværk fra hans første Aar, alle de grædende eller smilende, listige eller strækfelige Trykkerier, iblandt hvilke han havde levet, hele det Phantast-Panorama, hvis Middelpunkt og Bidne hun, som han begræd, havde været. Paa den Side, som vendte mod Fremtiden, var det Ufjendte, som han skulde gaae imøde, forsynet med nye Drømme, nye Kræfter. Nu vel! førend han begav sig paa Veien vilde han endnu med et Diekast hilse dette Feernes Land, hvorfra Døden forviste ham, besøge endnu engang sine Krumveie, endnu dvæle med sine Tanker paa disse tause Tilflugtssteder, hvor han om Vinter-Aftenerne, naar han læste sine gamle Historier, følte „en Gysen af Forundring, men aldrig af Kulde.“ Dette Drama, hvori det Underfulde spiller en saa vigtig Rolle, er ikke andet end hans Skønne Dages Requiem, hvis Minde han søger at inbalsamere, og som han, førend sin Indtrængen i Orkenen, nedlægger med sin Moders jordiske Levinger under Dagens grønne Palmetræer, for at bevare sig den Mulighed at gjensee dem endnu engang, for der

at udhvile sin Aand, naar han skulde blive træt af Livets Virkelighed, træt af Erfaringens Bekymringer, af Uergjerrighedens saa ofte bittere Drømme, eller af Urens Skuffelser.

Helten i dette Digt er tagen af en af de smukkeste Fortællinger i „Tusind og een Nat,“ i hvilken Samling der, efter min Mening, ere meget saa smukke; det er hverken meer eller mindre end Aladdin med den vidunderlige Lampe, *) med hvem Dehlenschläger havde troet for sit Bedkommende at finde nogle Ligheds Forhold. Ogsaa han besad i sin Indbildningskraft et Slags Talisman, ved hvis Hjælp han havde endevendt og forskjønned Naturen, og skabt i den virkelige Verden en ideel eller fabelagtig Verden, hvis mindste Smuthuller han kjendte. Hvad der er det Mærkværdige ved dette Arbejde, til hvilket vi hernæst ville komme tilbage, det er ikke Scenens Indretning, Planens Fortrinlighed, Tankens Udstrækning, Lidenskabens Begeistring, Characterernes Klarhed, det er den Aandsrigdom, Bevægelse og Activitet, som Værket udfolder, det Antal af Ideer, som det ikke sætter i Bevægelse, men for hvilke det i Forbigaaende ligesom hæver Stovets Forhæng. Hvad der først og fremmest mangler det, er Kraften og Bestemtheden. Fra dette Synspunkt betragtet er det gauste og aldeles et asiatisk Værk af en mere blødagtig end haard Colorit, en Drøm, der indbyder os til at forsøge andre lignende.

Dehlenschläger var altfor meget hjemme i sit Land, og i den tydske Skole, til ikke at give efter for den Fristelse, at skjule en og anden germanisk Mysticisme under hans orientalske Blomster og Udelstene. Men disse indbilledlige Sandheder løsrive sig ikke paa en synderlig aabenhjertet Maade fra Intriguens Bæv. De forblive kvalte i den under Destailernes Overflod, uden at kunne komme til Gjennembrud. Man troer hvert Dieblif at gribe dem, og Man griber dem dog ikke. Det synes at Forfatteren, uagtet sin Lampe, ikke

*) Samlede Værker, XV. Bind.

har Evne til at belyse dem og til at vise os dem. Dette har til Følge, for Kæserens Forstand, et Slags Halstarrighed, som gjør utaalmodig. Man bliver fortredelig, ligesom om Man var blind, over idelig at have foran sig et heeltændt Lys, ved hvis Skin Man ikke seer Noget af det, som Man ønskede at see.

Der er, lader os ikke opsætte at udtale det, meer end een Erstatning for disse Skygger, som lokke os ved deres gjennemsigtige Væsen i Billedernes Anstand og Ynde, i den lette Behandling af Vers, som vugge Aanden, uden at dysse den i Søvn. Dersom vi imidlertid Intet skulle fortie, blev denne lette Behandling, som vi her have regnet Dehlenschlägers til Fortjeneste, i Fremtiden en af hans største Feil. Som et temmeligt stort Tal af Nordens Poeter, hvis Sprog er dybere end deres Ideer, staaer han gjerne stille ved Blomsterne, og giver sig ikke af med Rødderne. Han lader sig altfor let nøies med den sig først fremstillende Tanke, og gjør sig ikke den Umage at opsøge en bedre. Saaftremt den forekommer ham sindrigh, gjør han sig ingenlunde den Uleilighed i Grunden at vide hvad den er, eller hvad den kan blive til. Der findes hos ham en Indtryks=Naivitet, som Man undertiden kunde fristes til at ansee for barnagtig, som tilvisse forraader Sjælens Reenhed, men tillige dens Uerfarenhed. Der er en Tid for Alt, og Buggens Indigheder ere Grimasser i femogtyve Aars Alderen. Ustyldigheden ligner Mælk, den bliver suur, naar man gjemmer den lidt over Tiden.

Hvad jeg her bemærker i Anledning af Aladdin, kan anvendes paa alle Dehlenschlägers Arbeider. Han har ofte mandhaftige og heroiske Følelser, og ved Siden af samme Indskydelse af en overdreven Ungdommelighed. Han var, i Hensende til Characteren, bleven staaende et lidet Stykke paa denne Side af Unglingsalderen, og han mistænker sig ikke selv nok herfor naar han skriver. Heraf flyder undertiden Urimeligheder, som kun misundelige Folk vilde være

istand til at tage for Svagheder. Coleridge siger, at det poetiske Genies Høihed bestaaer i at fremstille sine Syner fra den første Alder saa levende, at Man laaner sine Barnsdoms Følelser et Udtryk af Manden. Der er meget sandt i denne Grundsætning, og Coleridge giver selv med Held Exemplet til Støtte for denne Lære; men Dehenschläger misbruger Læren i den Grad, at han vender den om, han giver sine Manddoms Følelser et Udtryk af Barnet. Dette frembringer ikke den samme Virkning.

I hvordan det end forholder sig med disse Jagttagelser, saa gjorde Digtet Aladdin dog retmæssig Lykke, og begrundede paa en glimrende Maade en Berømmelse, som Efterverdenen ikke vilde undslaae sig for at stadfæste. Denne Lykke var afgjørende for hans Livsbane, men den var ikke tillige afgjørende for hans Givtermaal. Med Forfættelsen af sit Digt havde han tilbragt det Aar, som han skulde anvende paa sin Lovfyndighed, og hans Givtermaal var ikke avanceret videre end den første Dag. Det var selv mindre end gaaet frem ad, thi det kunde nu ikke fordølges, at han aldrig vilde blive Advocat, og at Litteraturen havde gjort ham til Sin for bestandig. Dette var ikke alene hans Formening, det blev ogsaa hans Forlovedes, og tillige Conferentsraad Hegers. Denne Sidste tilbageskaldte ikke sit Løfte, men udsatte Opfyldelsen af samme. Han vilde nok have en Digter til Svigersøn, hvilket allerede er Umagen værdt at bemærke, men hans Klogskab udfordrede, at det blev en af Wren bifaldet, og af Lykken anerkjendt Digter. For at komme saavidt behøvedes nødvendigheds Tid, og en af Digterens Beundrere, Grev Schimmelmann, paatog sig at øve ham i Taalmodighed. Han erholdt ved Grevens Mellemkomst en Understøttelse af Staten, som satte ham istand til at gjenreise fremmede Lande, og han begav sig paa sin europæiske Reise med den Iver, der er egen for en Mand, som ikke seer Andet i en Reise end Leilighed til at vende tilbage fra den til sit Hjem.

IV.

Han besøgte efterhaanden Halle, Berlin, Dresden, Weimar, og stiftede overalt Bekjendtskab med de meest udmærkede Skribenter, hvis Hengivenhed han vidste at vinde ved sit aabne Væsen og sin venlige Tale. Tyskland kunde ikke mere vise ham to af sine berømteste Børn: Herder, Historiens episke Philosoph, og Schiller, det ophøiede Medlem af de gamle Bjergboeres Forbund i Rütli; men han kunde endnu see Wieland, som Man har vurderet altfor høit, og som Man nu ikke mere vurderer nok; den fortryllende Jean Paul, excentrisk Opfinder af den literaire Fyrværkerkunst; og Wolfgang Jupiter v. Goethe, som ikke fandt det under sin Værdighed at nedstige fra sin græske Sky for at give den unge Uffending fra Balhalla sit Ridderlys. Beværelsen af disse berømte Mænd modnede og styrkede hans Talent. Man kjender Geniets magnetiske Kræfter. Det magnetiserer dem som det tiltrækker.

Kort Tid derefter indtraf han i Frankrig, som dengang var saa høflig at tage Delille for en Virgil; som kunde op-tælle flere duelige Generaler end tappre Poeter, men hvor han kunde lære Fru v. Staël og Chateaubriand at kjende. Han befandt sig i Paris i de skønneste Dage af Keiser Napoleons Regjering, hvem han vedblev at yde den hjerteligste Beundring, endstjøndt han havde lidt Umage med at tilgive ham hans Sparsomhed paa Vresfors. Hoffets Glænde paa dette Tidspunkt, den Opagt vore Seire vakte, den Enthousiasme som de fremkaldte, de skønne Kunstes Bevægelse, Literaturens mere stille Arbeide, hvilken, ligesom Politiken, attraaede en Gjensødelse, udøvede en electrisk Virkning paa hans Forstand, og i Samklang med vor Glorie skrev han iblandt os nogle af sine Mesterværker.

Det blev da i Paris, i et beffedent Bærelse af det Nantes-Hotel, hvis vanskabte Pyramide endnu for nylig reiste sig paa Hjørnet af Carrouselpladsen, at han fuldendte

tre af hans herligste Tragedier over nationale Emner: Hakon Jarl, Palmatofe, og Arel og Balsborg. De bleve, saasnart de vare færdige, sendte, den ene efter den anden, til Kjøbenhavn, hvor de erholdt eenstemmigt Bifald, især den sidste, hvilken blev modtagen med Fryderaab, som Danmarks og Norges meest gjenstridige Echoer endnu erindre. Han oversatte dem strax derefter paa Tydsk, og de bleve ikke mindre godt modtagne i hans Adoptions-Fædreland end blandt hans Medborgere. Vi skulle andetsteds tale herom med lidt større Detail, naar vi ere blevne færdige med at fortælle: hvad Eventyrlighed Digterens Liv førte med sig, og hvorledes den næsten ukjendte Rejsende skulde blive hverken meer eller mindre end en berømt, og riig Mand, en hjemmesiddende Stribent, der i sine Fritimer ved sit Arnested, mellem sin Kone og sine Børn, udarbejdede de Værker, som have gjort ham berømt, og gjort ham begrædt i flere Lande.

Dehlenschläger holdt, som sagt, af at fremfige sine Vers, og at tale om det som han skrev, eller om det som han havde skrevet, eller om det som han agtede at skrive. Han skulde kun have havt liden Leilighed hertil, endstjøndt Schlegel boede i Paris, og Benjamin Constant som Schweitzer var halvt en Sachser, dersom Tilfældet ikke havde ladet ham møde en af sine Landsmænd, der ligesom han skrev lige godt i begge Sprog. Denne Landsmand, med hvem han ilede at stifte Bekjendtskab, var Jens Baggesen, Forfatter af et temmelig maadeligt sentimentalt Digt — oversat, jeg veed ikke hvorfor, af Faurel — Parthenais kaldet, og af et Helte-digt Adam og Eva, halvt alvorligt halvt spøgesfuldt, som uden Tvivl var bleven ham inspireret af de Parnys tabte, og veltabte Paradis, hvilket forekommer mig at være en temmelig ynkærdig Inspiration. Dette udelukker imidlertid ikke at Baggesen havde et overlegent Talent, og som ifølge Kyndiges Dom vilde være regnet til første Rang, dersom han havde havt større Stadighed og Regelmæssighed. Han var desuden en af de aandrigste Mænd, Man kan tænke

fig, der ikke brugte Pennen uden til sit Nødværge, pluddrende til Gjengjæld saa meget som Man lystede. Han kom forfærdelig tilfjort med denne Tidsfordriv eller Dvælse, i en Bye hvor Lydsterne kun ere lidet almindelige, og de Danske endnu en større Sjeldenhed. Dehlenschläger var i samme Nød. Ogsaa betragtede Enhver af dem sig som sendt af Forsynet til den Andens Trøst, og de elskede hinanden snarere af andægtig Lydighed, end efter frit Valg. Grundet paa saadanne Auspicer kunde deres Venstab ikke blive af lang Varighed, og det blev i Virkeligheden ogsaa meget kort. Skylden kan ikke tilskrives den nye Ankomne, som var af den fredeligste Character, og meget let at omgaaes. Den maa useilbarlig heel og holden tilskrives Baggesen, som var af et vredagtigt og ærgerligt Naturel, en med sig selv og Skjebnen misfornøiet Humorist, som gjerne blev vred paa Andre for sine egne Feil; som knyttede Forbindelser af Lune, og løste dem af Egenfindighed. Saasnart han troede at have berørt Dehlenschlägers Aand i dens Grundræsen, det vil sige, da han troede, at Dehlenschläger ikke hørte ham for den Fornøielse at høre ham, men for at have Ret til at svare ham, brouillerte han sig for bestandig med en saa egoistisk Maffer. Dette er kun latterligt; men hvad der er værre det er, at han blev en af hans hidsigste Fjender, en af hans arrigste Forsølgere. Han gjorde sig saaledes selv større Skade end den som han fornærmede. At fornærme en fordums Ven, er at bringe sig selv i slet Rygte.

Jeg veed ikke om de to Digtere bleve forligte, men jeg veed, at da jeg, efter Baggesens Død, talte med Dehlenschläger om ham, og yttede at han havde stiftet med ligesaa spydige som falske Epigrammer, da fandt jeg hiins Fortrydelse herover meget dæmpet, og hans Nag ualmindelig formildet. „Å! den stakkels Djævel,“ sagde han, „hvor meget har han skadet sig selv! det var en Mand af et stort Talent, men en slem Dreng.“ Jeg blev forøvrigt vaer, at han heller ønskede at glemme ham, end at tænke paa ham, og

hvor nysgjerrig jeg end var efter at skaffe mig nogen Oplysning om denne sære Personlighed, som han kun altfor vel havde havt Leilighed til at kjende, afholdt jeg mig dog fra at forfølge mine biographiske Granskninger. Det var ikke vanskeligt for mig at see, at min Taushed var ham mere til Behag end mine Spørgsmaal.

En afgjort Kjendsgjerning er det, at Misforstaaelserne med Baggesen gjorde ham de sidste Maaneder af hans Ophold i Paris piinlige, og at en pecuniair Forlegenhed snart forøgede hans Misstemning. Hans Regjering var paa den Tid i Krig med England, og hans Reifestipendium udeblev. Ved Hjælp af en maadelig Sum, som en af hans Venner, Baron Effstein, eller Maltebrun, laante ham, blev han sat istand til endelig at naae Stuttgart, en af den tydske Boghandels Hovedsteder. Der findes i disse fjerne Lande Forlæggere, der ikke forsmaae den Rolle, som det ellers vilde tilkomme Fyrster at være stolte af: de beskytte Videnskaberne. Man veier i Almindelighed her Værkerne med Vægten af det Navn, hvormed Man underskriver dem; Forlæggerne vurderer dem efter det de kaste af sig, og uagtet hine leve af Andres Vid, prutte de dog ikke med Talentet.

Cotta var en af disse Medicis-Boghandlere, som ikke troe at gjøre nogen daarlig Forretning ved at betale rigeligt for en god Bog, som har ringe Uffætning. Han modtog Dehlenschläger ganske fortræffeligt, og affjøbte ham nogle af hans Manuscripter dyrt nok for at tillade ham at fortsætte sin Reise. Boghandleren havde ikke den Pretention, at ville concurrere med de kronede Hoveder, men det er at opføre sig som Konge, naar Man supplerer deres Tal.

Da Digteren saaledes var bleven flot, benyttede han sin nye Rigdom til, ifølge gjort Indbydelse, at aflægge Fru v. Staël-Holstein et Besøg i Coppet. Foruden den Fornøielse sammesteds at gjenfinde de franske Gjæster eller Fremmede fra den aandrige Salon i Gaden du Bac, fik han ogsaa den. at see der for første Gaa en Mand. hvis Talent

han allerede længe havde beundret, og, for at udtrykke os med en passende Høflighed, en af Tydsklands særeste Skribenter, Zacharias Werner, Forfatteren af Dalens Søner, Styrlens Indvielse, Attila, den 24de Februar, og andre ultrapoetiske Dramaer, som Man skulde troe stundom at være fuldførte under Somnambulismens Indflydelse. Alverden arbejdede i denne Coppetiske videnskabelige Biskube, hvor Dalens Honning parfumerede sig med Alpernes friske Blomster, og Dehlenschläger deeltog snart i Arbejdet. Han vilde bevidne Bærtinden sin Taknemmelighed, idet han daterede fra hendes Slot hvad Digterarbejde han kunde overkomme, som om han i Samme havde anført Noget om hende, der kunde gøre hende Ære for Efterverdenen.

Imedens Schlegel lærte Fru v. Staël at blive klog paa Tydskland, og Benjamin Constant søgte at undgaae hendes Hjerte-Tracasserier ved at anstille Betragtninger over de forskjellige Religioner; imedens Sismondi eftersporede de sydlige Kilder til den romantiske Poesie, og Bonstetten stræbte at oplyse Indbildningskraftens metaphysiske Hemmeligheder; imedens Werner, drømmende ved den fjerne Brusen af Genfersøens Bølge, greb sig heftigt an, snarere som en Sværmer end som en Prophet, i Krumveiene af en og anden i Samtaler fremstillet Aabenbaring, f. Ex. „Korsset ved Østersøen,“ ordnede Dehlenschläger Planen til sit Drama „Correggio,“ der ikke er fri for ogsaa at have sin Mysticisme, men som, mindre ophøiet i Tonen, af en mindre exalteret Lyrik end Hyperbolerne uden noget som helst Baand af hans Medbeiler, har det ustridige Fortrin af Klarhed og Reenhed. De to Digtere havde al for liden Overensstemmelse med hinanden til ikke, ved deres Møde, at støde imod hinanden, og det varede ikke længe inden dette skete.

Saa snart Dehlenschläger, der altid var utaalmodig efter at meddele sig til Andre, troede at han var bleven Herre over sit Emne, havde han det største Hastværk med at sætte det ud fra hinanden for Werner, som af Natur og Overlæg

var ligesaa skjult i sine Ideers Undfangelse, som en Mineur i sin Mine. Han lod i al Rolighed den meddeelsomme Digter tælle Perlerne i sit Paternosterværk, roste det næsten i alle Puncter, dadlede det i nogle andre, mindre af Overbeviisning end for at bevidne, at han havde hørt ham med Opmærksomhed, og idet han derpaa lod Samtalen gaae istaae, syntes han at ville vende tilbage til sine egne Forretninger. Men dette var ikke efter Dehlenschlägers Regning; han holdt af en videnskabelig Pasfiar; han vidste at hans Confrater var isærd med Udarbejdelsen af et Værk, en eller anden tragisk Gaade; han vilde være smigret ved at bydes den første Frugt af Samme, og han troede sig berettiget til at fordre Hemmelighed for Hemmelighed. Werner modsatte sig ham med et haardnakket Afslag, hvoraf udviklede sig en temmelig levende Discussion, og midt under denne indtraf Fru v. Staël uventet. Det første hun sørgede for var at underrette sig om Aarsagen til Trætten, og Dehlenschläger paatog sig at oplyse hende herom. „Døm os imellem!“ udbrod han med Varme, „jeg har nylig raadført mig med Werner angaaende det nye Stykke, hvormed jeg er beffjæstiget, og han vil ikke sige mig eet Ord om sit Arbeide. Er det ikke et sandt Forræderie?“ „Hvorfor det?“ svarer Fru v. Staël lidt rast. „Werner har for Skik, at undvære hele Verden, og han kan det: Han er et afsluttet Talent, som ikke har mere at vinde. Hvad Dem angaaer min gode Ven, er det en anden Sag: De trænger til at danne Dem.“ -- Jeg tilstaaer, at denne Betragtning ikke var meget høflig, men den fornærmede Digters Brede blev mere latterlig, end Ordet var haardt. Han svarede ikke en Stavelse hertil, men forlod hæftig Kamppladsen, og begav sig til sit Bærelse, for at gjøre Anstalter til sin Afreise. Da den velvillige Slotsfrue ikke saae ham komme igjen til den sædvanlige Time, sendte hun Bud, for at faae at vide hvor han var bleven af. Da hun erfarede, at han siebliffelig vilde bortffjerne sig, ilede hun til ham for at holde ham tilbage, og afvæbne ham med al den Elskvær-

dighed, som hendes Aands Indighed kunde indgive hende. Den oprørte Forfatter gav ikke efter uden Modstand, men han gav efter. „Tilstaae imidlertid,“ sagde han, i det han blev roligere, „at jeg havde Ret. De kjender maaskee ikke mine Værker; men jeg har skrevet nok saa meget som Werner; og jeg troer ikke, at jeg skal lære store Ting af ham. Der- som jeg skulde begynde mine Læretimer for fra, skulde det ikke blive i hans Skole at jeg vilde gaae.“ Det var ikke Dieblisset for Fru v. Staël til at retfærdiggjøre sin Mening og sin Forkjærlighed: Hun indrømmede, at hendes Ven- skab for Werner havde hentrevet hende over Grændsen, og Deh- lenschläger forblev hendes Gjest.

Skjøndt han ikke var istand til at bære Nag, havde dog denne lille Scene efterladt en vis Levning af Bitterhed i hans Hjerte, som gjorde ham Opholdet i Coppet ubehageligt. Han fandt nu mindre Tryllerie paa dette poetisk virksomme Tilflugtssted, hvor han ikke følte sig vurderet efter Fortjeneste, han fandt Digter-Inspirationen mindre søielig og mindre let paa disse bestyggede Steder, hvor Man havde miskjendt hans Talent, i Nærværelse af disse høie Bjerge, der kneisede for ham som følesløse Bidner til den hans Genie tilføiede For- nærmelse. Da endelig en Raaned var forløben efter denne Trætte, som uden Tvivl alene levede i hans Grindring, følte han meer end nogenfinde Lyst til at lægge den sidste Haand paa sin Correggio under den selv samme Himmel, hvorunder Kunstneren havde levet, og reiste derpaa til Italien, efterat have taget Affsked med det helvetiske Cunium*), hvor en Platos Tale udgik af en Qvindes Mund.

Vi ville ikke trænge ind i Detailen af hans Udflugter, om hvilke han har efterladt os en Dagbog, der lader sig læse med Interesse. Disse Fortællinger angaae, som Man kunde vente sig det, snarere Indtryk end Eventyr, og de fremstille ingen særlige Omstændigheder, der ere interessante

*) Forbjerget ved Athen, nu Gay Kolonna.

nos til længe at opholde os ved dem. De tiltrække Læseren ligesom alt hvad der kan bidrage til at sætte os i et mere inderligt Forhold til en saa mærkkelig Skribent, men de blive endnu mere fjendelige i de Bærker, som vi have isinde at lade passere Revue. Enhver Forfatter, hvad enten han nu vil det eller ikke, og selv da naar han forstiller sig, nedlægger ufeilbarlig sit Physiognomies adspredte Træk i sine Bøger. Det gjælder kun om at løsrive dem af disse, og at forbinde dem, for deraf at sammensætte hans Portrait. Det er dette som vi ville forsøge at gjøre, for at completere dette Studium af Dehlenschläger.

Ikkun to af hans Bærker ere daterede fra Italien: Correggio, som han gjorde færdigt inden Parmas Mure^{*)}, og Tragedien Hagbarth og Signe. Dette sidste Stykke, der blev fuldført under Sorrentos^{**)} Drangetræer, gandske glødende af Elskov og Patriotisme, havde ført hans Tanke tilbage under en mindre prægtig, men for ham mere behagelig Himmels end Neapels; og kjed af sit omflakkende Liv søgte han sig uimodstaaelig kaldt tilbage til Danmark, især til sin Forlovede, der ventede ham med en Trostlab, som Man for-gjæves søger undtagen i disse Polar-Lande, hvor Kjærlig-heden voxer og bliver stor under Riimfrossten, ligesom Kornet under Sneen.^{***)}

Han gjenfaae i al Hurtighed Italien, som han nylig havde gennemreist med Langsømhed og forkortede endog Tiden paa sin Hjemreise ved Gange, der bragte ham i sit Lands Nærhed. Blandt de flygtige Smaastrifter, som hans ved Hjemreisen fremkaldte Sindsbevægelse dicterede ham, nævner Man, som erindringsværdige, de Stropher, †) han improviserede ved Synet af Simplon, hvis sneehvide Bjerg-

*) Hviå smukke Kirker ere jirede med Correggios Meisterstykker.

***) En lille Bye ved Neapel-Bugten, Tassos Fødested.

***) Franskmændene kjende altjaa vor Vinterrug.

†) Samlede Bærker, XXIII. B. Lyriske Digte I. pag. 136.

toppe grupperede sig i Horizonten ret ligesom Fortropperne fra de kolde Himmelegne, hvilke han ilede imøde.

„Der ligge de endnu engang foran mig, disse steile Bjerge, som saa stolt bære deres Skyetroner! Lombardiets blomstrende Sletter mørknes bag mig, de nøgne Klipper stige op for mine Dine.“

„Lig en væbnet Kæmpe kneiser hist Simplon vinkende ad mig, og mine Fødder bevinges! jeg haster fremad for nær ved at see hans Hjelms af Jis, hans Hjørn af Graner, hans Pandser af Granit.“

„Hvad er det som faaer mit Hjerte til at svulme? hvi aander jeg mere let, mere frit? hvorfor er jeg ikke sørgmodig? Jeg hører Ornens og Griffens Skrig, men jeg hører ikke mere Rattergalen.“

„Hvor er Stiens Laurbær, Roser og Myrtehækker? Veien som kalder mig er ujevn og skarp. Hvor ere Løvgangene, som gjenlyde af Turdelduernes Kurren? i deres Sted er det Fossens brusende Larm som bedøver mig.“

„Jeg burde sørge, og dog fryder jeg mig! jeg føler ikke mere den Vægt, som tyngede paa mit Hjerte. Det forekommer mig at alle Muserne, med Velkomstsang, i hvide Sneeflæder, indbyde mig til at svare dem.“

„Jeg veed ikke hvorledes! men i dette Rosernes Land var min Sjæl uroelig og lidende. Jeg forblev ufølsom ved Sephyr-Vindens smigrende Sladder: jeg frygtede Fuglenes glade Sang i Skoven.“

„Stjernernes glimrende Guld funklede forgjæves over mit Hoved, Himlen var for mig oversaaet med dunkle Lys. Jeg aandede kun for det Fjerne; jeg saae Intet af det som omgav mig.“

Da han een Gang havde lagt Alperne mellem sig og Italien, kunde ingen Magt mere holde ham tilbage, hverken Schweiz med sit ubevægelige oprørste Bjerg-Ocean, eller Tydskland med sine yndige Landsskaber, der synes, fra Dal til Dal, at aabne en Helligdom for den menneskelige Eftertanke

og Videnskab. Endstjøndt han var saa lækkersulten efter denne lærde Underholdning, som han nu i lang Tid havde maattet savne, standsede han dog ikke engang for at hilse paa de bevaagne Celebriteter, som kaldte ham ind i deres Midte. Kun gjorde han en Undtagelse med Weimar, hvor han vilde forrette sin Andagt ved Goethes Alter. Men den store Mand befandt sig netop paa den Tid i sin lunefulde Guddoms-Stemning, og i sine olympiske Dage. Han modtog med stolt Kulde sin unge Kunsttjener, som ventede sig en ganske anden Modtagelse, og som havde den fromme Svag-
hed herover at blive trøstesløs. Dette var forøvrigt den eneste Sky, som formørkede hans Soel, der blev mere straalende for ethvert Skridt han gjorde nærmere imod Norden.

Efter fem eller sex Aars Fraværelse saae han endelig sit Fædreland igjen, som han ikke mere skulde forlade, i det mindste ikke for saa lang Tid. Han blev i sit Hjem modtaget med en enthouusiastisk Forekommenhed, der rigelig kunde holde ham stadesløs for Baggens Epigrammer, for Berners Laushed, for Fausts hovmodige Ligegyldighed. Strax efter sin Hjemkomst giftede han sig, idet han bragte sin Kone et Navn, der ikke mere blev drøvtet, og en Tittel af Rigs-hofraad; *) efterhaanden blev han nu udnævnt til Ridder af Dannebrog, Ridder af Elephanten, og Professor i Æsthetik ved Kjøbenhavns Universitet. Velstand, Lykke, Arbeidsomhed, Digtekunst opsløge deres Paulun ved hans Arne, og Hæder sluttede sig ogsaa hertil, en Hæder uden Uklarhed, uden Storm, en saadan som det maaskee ikke er falden i nogen Digers Lod at kjende, i nogen Levendes Lod at nyde.

Naar Menneket engang er lykkeligt, falder Forhængen ligesom i en Comedie naar en Notarius ved sin Fremkomst

*) Man regner det ikke i Udlandet saa nøie med vore Titler og Ordener; saaledes er Etatsraad gjort til „conseiller aulique;“ og Storkors af Dannebrog til „chevalier de l'Elephant.“

har gjort Ende paa Spillet; og det forekommer os næsten som om Hovedpersonen var død. Lader os derfor ikke længer beskæftige os med Skribenten, men med hans Værker. For disse er i Digterens levende Live gjort saa meget, at Man muligt kunde troe, at Efterverdenen Intet skylder dem. Man vilde heri tage Feil. Flere af dem ere værdige til alle Tiders Hyldest.

V.

Saa Mennesker have skrevet meer end Dehlenschläger. Der er næsten ingen Art af Poesie, hvori han jo har forsøgt sig, og altid med Held. Men det er især hans Theaterstykker, hvis Tal vilde gjøre den castilianse Frugtbarhed Vre, det er hans fire eller fem Bind af Epopeer, der have givet ham et Navn, som ei vil uddøe. Det er da hovedsagelig disse storartede Værker, som Kritiken skal give sig af med. Førend vi imidlertid tale om disse i nogen Detail, ville vi begynde med at vurdere de meest fremtrædende Charactertræk i dette høielige og fjeldne Genie, som, uden just i nogen paafaldende Maade at ligne Cæsars, ogsaa troede Intet at have gjort, saalænge der var Noget tilbage for ham at gjøre. Disse Træk ere allerede kjendelige i Digtet Aladdin, men de udtale sig endnu meer i de paafølgende Værker, og det er først der vi skulle søge dem.

Dehlenschläger hører ikke til nogen særlig Skole, men til alle muelige Skoler, uden dog at være Eclectiker.*) Man finder hos ham Noget af Shakespeare og af Corneille, af Goethe og af Schiller, undertiden af Wieland, og selv endog af Røgebue. Her er Sjæls-Storhed og Dpløftelse, undertiden Kraft, fjeldnere Vælde. Han trodsrer ikke Hindringerne,

*) Den der ikke holder sig til noget System, men af alle Systemer vælger det Bedste.

han dreier og vender dem, omgaaer dem. Han ordner, han combinerer med Kunst Handlingens Grundstoffer; han synes ikke at skabe dem. Han er et af disse Første = Indtryks Mennesker, der ikke giver sig af med at faae at vide, om der følger et andet, eller maaskee fornemmes et tredie Indtryk. Uagtet han har uddannet sig med en vis Fuldstændighed i Nordens Malerier, besidder han dog hverken fine Klippers Driftighed, sine Fossers Vælde, sine Grotters Dybde, ikke heller disse Graners stolte Raft, disse Nordlys's pludselige Glandsblus, saalidt som hans Climas vilde Strengthed. Man skulde snarere tillægge ham Noget af en Gletscher, der smeltes i Solen, dannende en Regnbue af sit Farvespil. Der findes ofte hos Dehlenschläger en overvættes Hjertens = Duhed, en fin Ynde af Melancholie, men ofte ogsaa noget Tvungent, og en lidt for meget ligefrem Simpelt. Vi have tidligere sagt, at der i Manden var blevet Noget af Barnet tilbage, og dette er sandt. Han havde af Sidste, Sorgløsheden og Bevægeligheden, Bredesstemninger, der endte med Taarer eller Smil; hyppigt Ubefindighed, endnu hyppigere Naivitet. Hans Forstand paavirkedes af denne lunefulde og flygtige Sindsstemning. Han har ikke Odins Pandserhandske af Jern for at udpresse en Tanke, som kunde søndernuse ham, men for at udtrykke Tænknings hele Qvintessents. Han har en blød og fin Haand, med den synlige Bane ikke at berøre uden med en vis Frygt = somhed; han synes at tage Ideerne for Sommerfugle, som han ikke tør holde tilbage af Frygt for at deres Vingestøv skal blive siddende paa Fingrene. Hans Stiil bærer Præg af denne Stemning. Den er i Almindelighed reen og smagfuld, men undertiden lidt slap, og af en Overflod, der grændser til Vidtløftighed. Han forstaaer ikke at sammentrænge sig. Han er riig paa Ord og Afvevling, men denne Rigdom sigter snarere til det Sandsynlige end til det Solide, den adspredes og forødes i Pailletter, istedetfor at trække sig sammen i en Solvbarre. Kort sagt, Dehlenschläger var i

sine Værker som i sit Liv et Slags tragisk Lafontaine, som Man maatte elske i hvad Man saa fik af ham, men hos hvem Man stundom maatte beklage, at han ikke forstod i sine Arbejder at udfolde saa megen Standhaftighed og Bestemt-
hed, som han udviste i Kjærligheden til det Skønne, og i Udøvelsen af det Gode.

Iblandt de af Dehlenschlägers Værker, som jeg har læst, thi jeg er langt fra at have læst dem Alle, foretrækker jeg uden Modsigelse dem, som han skilder Historien, og som han helliger Skildringen af de gamle skandinaviske Sæder og Sittet. Det er her, at han forekommer mig i Sandhed original, idet han, ligesom paa Klem, aabner for os Døren til en Verden, der ligger ganske uden for vores, en Verden, der efterlader i vor Sjæl et dybt Indtryk af Forbauselse, af Rædsel, eller hjertegribende Bedrøvelse. Især i Hakon Jarl, siger en engelsk Kunstdommer, svæver der et høitideligt Mørke igjennem alle Scenerne. Man bilder sig ind, ved Læsningen, at vandre i en eller anden Druide=Skov; Man troer, ved Skindet af Sørgesakler, igjennem den tykke Dfferrog, at see glide forbi sig, blege Belledas, *) uheldspaaende Krigere, morderiske Ypperstepræster, og idet Man med piinlig Følelse følger dem med Vinene, synes de lig Skygger, at forsvinde i hundreaarige Gran- og Egetræers hellige Tusmørke.

Hakon Jarl er en gammel norsk Høvding, et Slags frigersk og vild Abraham, som vil tillukke sit Land for Christendommens fjendtlige Indfald, som forsvarer sig med Grusomhed imod Evangeliets blide Lære. Grum og blodgjerrig har han kun Følelse for de hedenske Guder, for hvilke han alene synes kaldet, lig et Polar=Atlas, til at støtte og bære deres Valhalla. Han bærer det uden at krumme sig; men uagtet sit Heltmod, føler han, ved hvert Skridt han gjør under Kampen, hele denne kjædedende Himmel sfjælve paa sine

*) Sammeltydste Spaaqvinder.

Skuldre. Olaf, *) som søger at civilisere Norge med Christen=Korset, har oprørt største Delen af Hakons Vasaller imod ham, og Glins christne Armee vogter ved en Mængde Deser=teurer fra Hedningen. I det Dieblig Slaget skal leveres, erfarer Odins sidste Forkæmper, at Olaf har dræbt hans Søn, og dette er for ham ligesom Signalet til hans Gunders Undergang. Uden at rystes herved, bliver hans morderiske Troe kun mere haardnakket, mere blind, og han knytter sig, i hele den kraftige Følelse af deres Ulykke, fast til disse val=lende Guddomme, der ikke have Andet tilovers for ham end Sønderknuselse. Jo mere Man forlader dem, jo mere Man nægter dem det Blod hvorefter de tørste, desto mere lover han sig at mætte dem dermed, om det end selv skulde være med sit eget.

Denne Character er tegnet med en Pensels=Styrke, som tilbagefalder i Erindringen Caravages **) phantastiske Malerier, og vi betages igjennem hele dette Stykke af en Hjerterangst, der ikke altid tilsteder os den frie Dømmekraft. Skjøndt vi oprøres af hans Maserie, føle vi dog uvilkaarlig en vis Interesse for denne Hakons frivillige og vilde Blindhed, for denne usørfærdede Overtroe, der ofte ligner Heltetmod, og som tager Affindighedens Delirium for Patriotismens Feber. Der indtræffer imidlertid et Moment, hvori jeg frygter, at Deh= lenschläger har overskredet Rædselens Grændser; det er det hvori Hakon, uden Udvei for sig og sine Guder, ikke siner andet Middel til at redde dem, end ved at offere dem sin sidste Søn „den blonde og unge Erling, med Dine blaae som Himmelens Azur, med Ansynet klart som Morgenstjernen; Selv levende og let som Bjergenes Raabul.“ Han troer at læse Sønnens Fordømmelse i de mystiske Runer, som han

*) Olaf Trygvæsen, der faldt i Slaget ved Svolder Aar 1000.

**) Michel Angelo de Caravage, død 1609, italiensk Maler, berømt af flere skjønnere, men noget phantastiske Malerier, maa ei forveksles med Michel Angelo Buonarrotti, død 1564.

bilder sig ind at have seet med egne Øine som et Drakel, og som et høiere Bud. Hans Blindhed fortolker dem, og han beslutter sig til et Mord, som han alene byder sig selv at udføre.

Her fremstiller sig nu en Scene, som udentvivl er beundringsværdigt skildret, men som maaskee ikke vil blive taalt paa noget Theater. Det er alt meer end nok at Man taa-ler den ved Læsningen. Den gamle Fanatiker fører Barnet ud i den hellige Skov, hvor hans Bessytterses føle Afguds-billeder, og Offer-Altetret befindes. Solen begynder at staae op, og den lille Erlings muntre Barmesnak contrafterer smerteligt med de blodige Tanker, der bevæge sig i hans Faders Hoved. Han som Intet aner, nyder af sit gandske Hjerte den sig forkyndende Dags Skjønhed, han hopper gjennem Blomsterne, som opvaagne med en Perlekroner om deres Bæger; da han derpaa bliver Ddins truende Billede vaer, og dette Hof af menneskeædende Guder, som holde Vagt omkring ham, begynder han at gysse, med en urolig Rædsel. „Kvæl, min Søn!“ siger Hakon „og beed Himmelen om at tage Dig under sin Varetægt“. Barnet adlyder, og imedens det forretter sin Bøn, holder Faderen sig, staaende bag ved det, færdig til at nedstøde det. Modet mangler ham, og han lader Morderjernet falde. Vagt ved denne Larm vender den lille Bedende sig om, og tager det op. „Du tabte din Dag-gert min Fader! hvor den er skøn! hvor den er glimrende! naar jeg bliver stor, skal Du give mig den: jeg vil bruge den til at forsvare Dig med, og til at hævne Dig med.“ Denne Trofskyldighed, som lover saa megen Kraft og Tapperhed, formilder ikke den Rasende, og imedens Barnet fortsætter sin ufuldendte Bøn, fuldender han sit afbrudte Mord.

Denne Blodsudgydelse kan, som Man let begriber, ikke Andet end være gold; en ikke mindre smuk Scene følger kort efter paa denne Volds-gjerning. Overvundet, træt af Anstrængelse, halvdød af Tørst og Hunger, flygter Hakon til den censomt boende Thora, en Kvinde som har elsket ham i

hans Velmagts Dage, men hvis Kjærlighed han har lønnet med Utafnemlighed, hvis Brødre han har nedhugget, efterat have forraadt hende. Thora mindes ikke mere hans Forbrydelser ved Siden af hans Ulykker; hun vaager nu over ham i Farens Stund, og søger at trøste ham. Bludselig falder den Tanke hende ind, at hun narres af et Blændværk. Hun kan ikke overtale sig til at troe at det virkelig er Hakon, hun har modtaget efter hans Nederlag og Flugt. „Den Mand som her staaer mig nær, stum og tankefuld, uden Hjelms uden Purpur- og Pelsværks Raabe, støttende sig paa sit Sværd, er det Hakon eller hans Skygge? Hakon Jarl, er det vel Dig?“ og den Fredløse svarer hende i Bildelse: „det Spøgelse, som staaer for Dig har været en mægtig norff Høvding, næsten en Konge. Krigerne skjænkede ham deres Hyldest, og talrige Vasaller adløde ham. Han er forhen faldet i et Slag: det var ved Glade. Siden da ere flere Aar forløbne, og Man har haft Tid til at glemme ham. Denne Høvding er nu ikke Andet end et Skyggebillede, som ved Nattetid kommer tilbage til Jorden, og som stryger omkring ved de Levendes Huse, for at erfare om de endnu huske ham. Dengang dette Skyggebillede var et Menneſte, kaldte dette Menneſte sig Hakon“. Handlingens Udfald er af en storartet og strækkelig Genfoldighed. Omringet af de Christne, som have sat en Priis paa hans Hoved, har Hedenskabets mørke Forsvarer skjult sig i en Hule under selve Thoras Boelig, alene med en enfoldig Slave, af hvilken han med god Grund frygter Forræderie, thi hvor enfoldig end denne Slave er, har han allerede vidst at sælge sin Arm og sin Samvittighed. Hakon afvæbner ham med Klogskab, men da han ikke kan modstaae den Søvnighed som overfalder ham, sover han ind i en Krog af Grotten staaende opreist med Landsen i Haanden. I denne Søn, der er hævnende ligesom Richard d. 3dies, vaagne alle hans Samvittighedsnag, og han seer i Drømme sine Dffres Skygger trække forbi sig, iblandt andre den lille Erlings, hvis Mord maaskee er den eneste Forbrydelse, som

det har kostet ham Noget at udføre. For at unddrage sig denne Qual, giver han i Drømme sin sidste Krigsmand Ordre til sin egen Død:

Hakon. Karfer, Karfer!

Karfer. Her er jeg, Hr. Jarl. Han drømmer i eet væf!

Hakon. Tag denne Landse, og stød mig den i Brystet. Gjør det hurtigt, stød siger jeg.

Karfer. Min Herre! kan I ikke selv gjøre, hvad I forlanger af mig.

Hakon. Er Du snart færdig, Glendige? Skynd Dig. En maa døe, Du eller jeg.

Karfer. Saa døe da!

Hakon falder, og Karfer betragter ham nogle Dieblikke med en dum Mine, ligesom forundret over det, han nylig har gjort. „Ifald jeg vilde begræde ham,“ siger han, „vilde det ikke bringe ham tillive igjen! Endelig er det jo ham selv, der har villet det. Han befalede; jeg var nødt til at adlyde.“ Disse besynderlige Angersyttringer lade ham ikke glemme den lovede Belønning. „Det nytter nu kun lidet at blive her for at klage; jeg faaer at bringe den Døde til Kongen.“ Han tager derefter Liget paa sine Skuldre og gaaer ud af Gulen. Der er Intet at gjentage i denne smukke Scene, med mindre det skulde være nogle af Karfers Oprigtigheds = Ord, hvilke burde fremkalde Gysen, istedetfor at falde i det Latterlige. Han er et Hjog af en Kongemorder, og jeg tilsteder ikke det overdrevne Sogte, dette Genfoldigheds = Pralerie, som istedetfor at ophøie det Lave kun nedværdiger det Høie. Man antager nutildags alt for gjerne, at det, for at ligne Shakespeare, er tilstrækkeligt at sammenblande alle Toner. Dette er en Bildfarelse: Man maa med Smag forene dem, men ikke forstyrrende mænge dem sammen. Naar i et Drama af den Natur som nærværende, Spøg, langt fra at søie Noget til Situationens Kraft, ikke udretter Andet, end forstyrrer Totalindtrykket ved et Smiil, kan Man

være vis paa, at denne Spøg ikke er paa sin rette Plads, og Man bør haste med at vise den tilbage til Vaudevillen. Markedsfram hører ikke hjemme i Corneilles eller Schillers Forgaard.

Disse Feil, saa lette at rette, opveies rigeligen ved Skjønheden af den Monolog, som ender denne kraftfulde Tragedie. Kong Olaf Trygvessen har ikke villet modtage den Døde, som Man bragte ham til Foræring: Han tilbageleverer Thora de jordiske Levninger af den, som hun begræder, og lader Karter, som har forraadt ham, hænge. Man fører da snart Hakons Liig tilbage til den Hule, hvori han er omkommen. Saasnart de, som nedlægge det der, have truffet sig tilbage, seer Man Thora langsomt nærme sig. Hun bringer ham hans Sværd tilbage, og idet hun sætter en Krone af Granløv ved hans Hoved, fremsiger hun ved Hovedgjærdet, med qvalt Stemme, sin smertelige Afseend:

„Saa er Du da nu striinlagt, Hakon Jarl . . . nedlagt i et af Thora kjøbt Striin! Aldrig havde hun anet dette. Dine kolde Levninger hvile sødt! Dersom Du har feilet, har Du ogsaa rigelig bødet derfor! og Du skal for Fremtiden ikke fornærmes med noget Ord i din Grav, Du, som blev forfulgt af Bestæmmelse og Foragt! Jeg elsker Dig i Døden, som jeg elskede Dig i Livet. Du har glimret nogle korte Dieblif i Norden, ligesom Solen, der bringer Liv i Alt, hvad som aander. Nu har den store Arme af Helte forglemt Dig, for at tilbede en ny Stjerne. Intet er blevet Dig trofast undtagen et svagt Qvindehjerte, som i sin Gensomhed lidende begræder dit Tab! Lad dette Hjerte da give dig de Gressbeviisninger, som dine Krigere i deres meenederiste Ruus have forsømt at yde Dig! Modtag denne smukke Krone fra Thoras Haand! Lad denne Krone, der er laant af vort Lands stolte Graner, omslynge dit brede Slagsværd, og fortælle Efterverdenen, at ogsaa Du var en tapper Kæmpe i Norden; et af Vinteren udtørret Træ, som Stormen har knækket. Historien vil een Gang i Aare-

nes Løb neppe værdige at mindes Dig. Naar Tiden faaer afbleget dine Bedrivters Farve, og formindsket Maleriet af dem til nogle Linier uden Liv, skal Man sige om Dig: „Det var en grim og frygtelig Afgudsdyrker!“ Man skal nævne dit Navn med Rædsel; men mig, mig skal man ikke skræmme, thi jeg kjendte Dig. Kun et vildt Seculums Raahed har kunnet fordærve de kraftigste Dyder, det ædleste Hjerter. Alt-
 saa, sov sødt, store Hakon Jarl! den naadige Odin skjænte din Heltesjæl den bedste Lykke! Nu iler jeg bort, og lader Dig gandske alene. Naar Man igjen aabner denne Falddør, ville Thoras Baabensvende bringe hendes Liig her-
 hid, og ville sætte, Side om Side med dit, det affjælede Legeme af hende, som har elsket Dig.“

Hakon Jarl er saa at sige en Contrast af Palmatofe. I blint Stykke har Digteren offret det hedenste Barbarie til Christendommens bramløse Dyder. I dette sætter han tap-
 pert den, de hedenste Helte i det X^{de} Seculum, egne Oldtids Frimodighed imod Kloster=Bigotteriets lumskle Dødsdø. Hø-
 vedcharacteren er her, ligesom i det foregaaende Stykke, af en frampagtig Energi, tegnet med en Høihed, som imidlertid stundom forvilder sig indtil spanst Pralerie. Palmatofe er
 Danmarks Wilhelm Tell; ogsaa han er, ifølge Ordre fra Kong Harald, der er skinsyg paa hans Gre, skinsyg paa det Herredømme, han øver over sine Krigere, dømt til at udføre den samme Behændighedsprøve som Bonden fra Bùrglen paa Torvet i Altdorf; ligesom denne gaaer han feirrig ud af Prøven, og ligesom denne havde han skjult i sin Barm en anden Piil, som han forbeholdt Tyrannen for det Tilfælde at Himmelen styrede den første slet. Han vover at sige ham det reent ud, og det er sin egen Dødsdom, som han saaledes ganske høit dicterer sin Bøddels hykleriske Had. I Virkeligheden, ophidset af Bisshop Popos Raad og hemme-
 lige Anslag, efterstræber Harald tre Gange Palmatofes eget og hans Børns Liv. Dette er mere end Helten kan udholde,

og han lover sig paa een Gang at hævne Fornærmelserne mod ham selv, og Danmarks fornedrende Undertrykkelse.

Mod Slutningen af fjerde Act er Monarken alene i Tronsalen, og han venter med Hjerterangst Tilbagekomsten af Snigmorderne, som skulle bringe ham Palnatokes Hoved. Han hører Skridt af Noget som nærmer sig; Forhænget for Døren drages tilside, men istedetfor hans troefaste Mordere, er det en Dommer som viser sig: det er Palnatoke, væbnet med sin Bue og sin sikke Piiil, som kommer at affordre ham Regnskab for sit Forræderie. Kongen tager ham først for sit Slagtoffers Skygge; derpaa gjenkender han ham, og bliver derved kun endnu mere feig. Han kaster sig paa Knæ for ham; han anraaber om Naade, ligesom Uegisth foran Drestes i Choéphorene, og Scenen, som erindrer om noget Lignende hos Ueschylus, ender med det Samme.

Harald. Jeg ydmyger mig, jeg kaster mig her ned med Panden i Støvet. Naade!

Palnatoke. Bee den som har sit Liv hærere end sin Vre!

Harald. Jeg er din Konge! Viis Lydighed for dette Scepter.

Palnatoke. Dette Scepter! Det har Du tilranet Dig ved Brodermord.

Harald. Ha! Morderengel! Væ min Krone, gaae bort!

Palnatoke. Du har vanæret Danmarks Krone; tag derfor din Straf!

Og uden videre Betænkning skyder han ham Pilen i Brystet. Genreven af Lidenskab, ligesom Schweizets Befrier, har Palnatoke ogsaa holdt Standret over sin Gesler; men paa dette Sted standser Lighedsforsholdet. Helten gjør sig ikke, saaledes som Hyrden, et Selvbedrag i Anledning af det begaaede Mord. Tanken at have opoffret en Olding, der var ude af Stand til at gjøre Modstand, tynger med en Forbrydelses hele Vægt paa hans Krigerhjerter. Skjøndt han

vel maa indrømme sin Fjendes Uværdighed, føler han dog at han har plettet sit Vaabenskjolds Reenhed; at det tilkom Guderne at straffe, og ikke ham at hævne sig. Han føler, at Anger er afmægtig til at udsone hans Daad, og at Døden alene, ved at tage hans Blod for det han har udgydt, kan forskaffe ham, om ikke Frisindelse, saa dog i det mindste Tilgivelse. Der er Noget af Salvator Rosa i dette stolte Malerie af en ulykkelig Kriger, som giver sine Samvittighedsnag selv et Anstrøg af Dyd, og som, tilfulde angrende sin Bolds gjerning, dog aldrig nedværdiger sig til at tale som en Skyldig.

Den sidste Act er den skønneste, og vil, som jeg troer, overalt gjøre stor Virkning. Man vil feire Kongens Gravøl. *) Man har indbudt Palmatofe hertil alene i den Hensigt at bemægtige sig ham. Han veed det, men det afholder ham ikke fra at møde. Han træder stolt ind i Borgen, hvor alle de ere samlede, som have svoret hans Undergang, med den Dræbtes unge Søn Svend i Spidsen. Istedetfor der at bortmane Uveiret, tilstaaer han den Forbrydelse for hvilken Man indtil da kun har ham mistænkt, og hans mandige Holdning indjager dem Alle Skræk. Fjølner alene, mere dristig end de Andre, gaaer imod ham med det Udraab: „Dy, griber ham! følger mig, jeg vil være den Første.“ Men han maa dyrt betale dette modige eller frække Skridt. Palmatofe drager sit Sværd og støder ham det gjennem Legemet. „Saa vær da ogsaa, gamle Ridding! den første der gaaer til Hel, og hver Dumdristig, der vover at gjøre et Skridt nærmere mod mig, han følge Dig!“ Med disse Ord nærmer han sig det hellige Bord, der er smykket med Freyrs Billede af Guld, omkring hvilket Svends Tilhængere ere rangerede, og sætter sig, idet han slaaer Sværdsbjaltet

*) „Funérailles“ gjengiver vel ikke her det rette danske Ord, men Franskmændene kjende maaskee ikke til „Gravøl“ saa lidt som til Bragi- eller Minni-Bægeret.

imod Bordet med en saadan Kraft, at det runger i Bygningens Hvalvinger. Alle Krigerne rejse sig, sammenslødende deres Skjolde med et stærkt Udbrud af Uvillie og Hævnløst.

„Kølig i Hallen!“ raaber Balnatofe. „Bed Nja-Thor! Den mindste Mine I gjøre til at lægge Haand paa mig skal koste Eders Hjerteblood.“ Derpaa vender han sig til Svend: „Grønskolling! Vil Du vove at forgribe Dig paa en Helt? Hvo lærte Dig, hvo lærte Eder alle, Hofmands-Slæng som I ere, at haandtere Slagsværdet? Hvo førte Eder seierrige mod Fjenden? Hvo lærte Eder at gaae frem med tappre Mænds Skridt? — Jeg, Balnatofe! Og nu kunne I troe at Eders Fader, Eders Lærer er en Ridning? Er det Eder tilladt at antage den mindste Muelighed af at han feigt skulde have vanæret sit Navn? Ved Danmarks Hæder! Valhallas evige Guder rødme i deres Skyer over Eders Mistanke, og skamme sig over at have Eder til Sønner.“

Kæmperne stikke tausé deres Sværd i Skederne, og sætte sig igjen ganske stamfulde. Balnatofe vedbliver: „Jeg havde kunnet gaae, men jeg har ikke villet det. Ikke behøver jeg at aflægge Eder Regnskab; men jeg er kommen her for at tage Afsted med Eder som en ærlig Mand, og for at gjøre en Ende paa de Rygter som sværte mig. Svend! jeg har dræbt din Fader afvigte Nat, fordi han ved et frækt Brodermord har banet sig Veien til Tronen, fordi han har solgt Danmark til Akerkeframmet, fordi Ingen kunde troe sig i Sikkerhed for hans Dolk, og fordi han nyelig for tredie Gang har efterstræbt mit Liv. Meer vil jeg ikke sige her til mit Forsvar; den gamle Synder tvang mig til sit Drab. Farvel da, Du og I alle! Jeg sætter Seil til Usedom. Dersom Du vil have Blood for Blood, søg mig da med din Flaade i aaben Søe, men vanær Dig ikke, forhaan ei den Mand, som var mere din Fader end den som Du vil hævne. Jeg gaaer herfra ligesaa stille og roelig som jeg er kommen. Hvor er den som vil vove at spærre mig Veien? Jeg kan

have overilet mig, jeg kan have feilet; i saa Fald er det de evige Guder som skulle dømme mig, ikke Menneſtene. Tilbage! Jeg falder ikke for Hænder ſom Ederſ.“

Helten fjærner ſig nu, og Evend giver Ordre til at Man ſkal lade ham fare. „Man lade ham gaae! Han er en ſtor Mand: jeg har gjort Uret ved at fornærme ham. Derſom Hærnen tilkommer mig, er det paa Havet at jeg ſkal ſøge ham.“ — Forbrydſelen trænger imidlertid til at udſønes, og Udſoningen er ikke langt borte. Alt for viſ paa at Man vil Palnatofe tillivs, har dennes Svoger Bue bevræbnet alle ſine Lehnsmænd, og haan ſtyrter ſom en Uffindig*) frem paa Scenen i det Dieblif, da Man udbærer Fjølnerſ Liig. I den Tanke at det er Liget af hans Fader og Herre, Man nylig har myrdet, udæſter og angriber han Evend med Raferie. Den unge Konge er netop ved at bukke under, da Palnatofe, tilbagefaldt ved Baabnenes Larm, ſtyrter ſig imellem de Kæmpende, ſtøder Bue tilbage, og opfanger i ſit Bryſt det Sværd, ſom var rettet paa at trænge ind i Evendſ Hjerter. Kongemorderen falder i det han forſvarer ſin Konge. „Hvad har jeg gjort?“ raaber den Ulykkelige, i det han gjenkjender Palnatofe, og kaſter ſig over hans Legeme. „Hvad Du burde gjøre!“ ſvarer den Døende. Du var kun et Værktøi i Skjæbnens Haand; Du er uſkyldig.“

Den ufrivillige Morder vil ikke overleve ſin Feiltagelſe, og vender Sværdet mod ſit eget Bryſt: den Døende ſtandſer ham med værdig Magtſylde. „Derſom Du vil at jeg ſkal døe med No, da ſværg at Du vil leve. Den ſom har elſket mig, bør ſee mig udaande i ſtille Rolighed; jeg er tilfreds. Bebreid Dig Intet, Bue! jeg takker Dig. Ja, tak min Ven!

*) Den franſke Skitſe har, naagtet ſine levende Farver, paa dette Culminationſpunkt kun ſvagt gengivet Bues effectfulde „Bærſærfergang“ og „Skjolddeklemmen.“ Enten har Forfatteren ikke kjendt denne de nordiſke Kæmpers nationale Paroxyſme, eller han har manglet Ord til at udtrykke den.

Du har fordrevet det blodige Skygebillede! tak! Dit Sværd har afvættet Pletten paa mit Skjold." Disse Palnatokes sidste Ord ere ogsaa de sidste Ord i Stykket.

Der gives paa mangt et Sted i denne Tragedie et Slags Mindelse om hiint herlige Skuespil af Schiller, hvori en Landsbye-Bueskytte er Helten; men hvad Man i det første forgjæves vilde søge, det er en Scene som den imellem Wilhelm Tell og Johannes Parricida*). Disse to Stykker høre til den menneskelige Aands underfulde Frembringelser, som neppe mødes to Gange i eet Aarhundrede. Hvad Man ubetinget bør rose, det er Ideernes ungdommelige Kraft, og Stilens ridderlige Barne. Der udvikler sig igjennem hele dette Stykke en Ungdoms Begeistring, som hentriver, og faaer Læseren til at springe Feilene over. Vi ere endnu ikke gamle nok til at lade være med at springe.

En Besynderlighed fortjener at bemærkes, især naar Man tænker paa Forfatterens Stilling som Mand paa nogle og tyve Aar, adskilt fra en elsket Dvinde, og denne Besynderlighed er: Indførelsen i dette Drama af et ganske nyt Slags Genhed, nemlig Kjøns-Genheden. — Den hersker hos os alene i denne Art salist Tragedie,**) hvori der ikke er Spørgsmaal om Følelse. — Denne Bemærkning gjøre vi uden nogen som helst Bebreidelse; thi Digteren har rigelig holdt os skadesløse for denne Kjøns-Seperation i det Bærk, han lod følge paa Palnatoke, og som, ifald det ikke afgjort er hans Mesterværk, dog sikkert er meget nær ved at være det, i Axl og Walborg. Dette Stykke er skrevet heelt igjennem under Indflydelsen af den rene, ædleste Elskov, der aabenbarer sig i alle Mænne-ræsenets Krumninger, og trænger ind i Læserens Hjerte, om

*) Schillers „Wilhelm Tells“ 5te Act, 2den Scene, der, naaget sit høie moralske Værd, neppe har den hjertegribende tragiske Effect som Palnatokes 5te Act, sidste Scene. Men „Wilhelm Tell“ er jo ei heller nogen Tragedie.

**) Her sigtes til den gamle frankiske Lov, der udelukker Døttrene fra Arve- og Thronfølgen.

han end er nok saa tør og kold. Man vil maaskee være os Tak skyldig ifald vi undersøge dette Værk med en rigeligere Udfoldning end ethvert Andet; ifald vi med nogen større Vidtløftighed sætte dets Rilder og Skjønheder ud fra hinanden. Der spores i Samme en Bælde af Følelser, en brændende og sød Fylde af Melancholie, som røber en dybt bevæget Sjæl, en Sjæl aabnet ved Kjærligheden for de ædleste og sømmeeste Indtryk. Man føler at Digteren i sit Hjerte maa have samlet alle en Landflygtigheds traurige Fornemmelse, alle en Hjemkomsts forudsulte Glæder, for at udgyde dem i sit Værk, og hensmeltte sine Vers i Kjærlighedens Taarer.

VI.

Emnet til denne Tragedie skyldes en af Skandinaviens populæreste Historier, som er opbevaret af Peder Syv*) i hans Samling af Danmarks nationale Sange. Denne Legende var allerede bragt paa Theatret mod Slutningen af det 18de Aarhundrede ved en af Ewalds ubekjendte Landsmænd, en Digter ved Navn Rein**), som Man aldeles glemte ved Læsningen af Dehlenschläger. Denne Sidste har troeligen fulgt Kæmpevisen, fra hvilken han har samlet de yndigste Træk, og der hvor han har forladt Sagaen, har han sørget for at støtte sig paa de paalideligste Details, uddragne af Snorro Sturlesons Krønike. Det er i Et og Alt en nordisk

*) Peder Syv, Præst til Hellested i Stevns Herred, død 1702, bekjendt af sine „danske Ordspog“ og „et Hundrede udvalgte danske Viser om allehaande mærkelig Krigsbedrivt, og anden sølsom Eventyr.“

**) Nordmanden Reins Sørgepsil i Alexandriner: „Sagen og Agel (Abyon. 1786) vandt ingen Dymærksomhed, og var aldeles glemt længe førend Dehlenschläger, omtrent 20 Aar sildigere, bragte dette tragiske Emne med entusiastisk Bijald paa Scenen.

Tragedie belyst fra Tid til anden af denne skønne Soel, som opvarmer og beskinner Nordens Sommere.

Scenen er i Trondhjem, som i det 12te Aarhundrede var de norske Kongers Residents, og Handlingen foregaaer fra Først til Sidst i Stadens berømte Domkirke; thi, saaledes som Ampère bemærker, dette Stykke, der heelt igjennem er knyttet til Skildringen af moderne Følelser, og Middelalderens Vedtægter, holder sig paa det Strængeste inden de classiske Grændser. Det er sikkert ikke af Respect for Aristoteles's Bydende, at Dehlenschläger har viist sig saa samvittighedsfuld med Hensyn til Stedets Genhed. Han har instinctmæssig skjønnet: at et af disse uroffelige Kjærlighedsforhold, som Man kun træffer der, hvor Klimaets Strenghed ligesom tvinger Sjælene til at holde sammen: en fuldkommen idealistisk Kjærlighed, aldeles frigjort fra det Jordiske, en Kjærlighed som seer sin trofaste Tilbedelse, sin religiøse Begeistring og Hengivenhed priisgivne for Klosterets og Overtroens Ondskab — ikke passende kunde have en anden Skueplads, end et af disse Fromhedens Blokkstøbe, der ligge ubevægelige midt under den almindelige Skibsslingring gennem Seclernes Arrækker, og hvis hellige Bygningskunst giver et plastisk Gjenstjær af Verdens ældgamle Skikke.

Det der nærmest skulde forene Axel og Walborg, bliver netop det der adskiller dem: de ere beslægtede, og beslægtede i en Grad, hvori Klerkeloven forbyder Ægteskab. For at fjerne denne Hindring har Axel, efterat have kæmpet i Palestina under Henrik Løve, og udmærket sig ved sin Vaabendaad, begivet sig til Rom, og har af selve Paven erhvervet Tilladelse til at forene sig med hende som han elsker. Efter fem Aars Fraværelse kommer han fuld af Haab til Trondhjem. Ledsaaget af sin Vaabenbroder Wilhelm, begiver han sig til Kirken i Pilgrims Dragt, mindre af Andagt, end for at overbevise sig om hvorvidt hans og hans Elskedes Navnetræk, afridset med hans egen Haand i en af Kirkens Piller, endnu er omgiven af den Kjærmindefrands, som Walborg har lovet ham at opfriske hver Dag. I Blomsternes Friskhed læser

han beruset, at han ikke er forglemt. „O Wilhelm! Wilhelm! hun er mig tro; Himlen er ei saa blaa som disse Blomster.“

Disse Udbrud af Glæde blive snart dæmpede ved en snedig Munk, som kun har behøvet et Diekast for at gjenfjende ham. Det er den gamle Knud Sortebroder, Kong Hakons*) Skriftefader. Denne underretter ham om at Kongen har forelsket sig i Walborg, har begjært hendes Haand, og at, om han ikke har faaet den, er der ikke desto mindre al Anledning til at troe at han vil faae den. Han finder sin Lyst i at forbitte Axels Hjemkomst med troløse Foregivender, og fjærner sig ikke førend han har kastet ligesaamegen Ungstelse som Mistanke ind i hans Sjæl.

Axel, ene tilbage, overgiver sig nogle Diebliffe til sin pludselige Skræk: „Hakon er Konge! Walborg er Qvinde! og Qvindens Lod er Svaghed!“ Denne Uvisshed qvæler hans Hjerte. Han maa vide hvortil han har at holde sig; han maa opsoge sin Søster Helfred, søge Kongen, og paa ridderviis tilbagefordre den Haand, som blev ham lovet. I det Dieblif han vil til at gaae ud af Kirken, træder Walborg ind, og af Frygt for at hans Uroe skal forraade ham, knæler han for Alteret indhyullet i sin Kappe. Walborg kaster sine Dine omkring sig, og da hun seer at Ingen følger for at belure hende, nærmer hun sig med lette Skridt Willen, hvor Karnetrækket er afridset. „Jeg er alene: hist knæler kun en gammel Pilgrim foran Alteret,“ og med disse Ord tager hun den foregaaende Dags Strands af, og hænger en frisk istedet. „Jeg hilser dig, min Kjærlighed! god Morgen!“ — Maaskee vilde Man heller have havt et mere virgilsk Vers end dette her; men i hvordan det end er! denne fromme Dymærksomhed medfører en Gjenkjendelses-Scene fuld af Ynde og Interesse. Den sørgelige Nyhed om Kongens Pretentioner stadfæstes af

*) Hakon Herdebred, som faldt i Slaget ved Romsdal 1162 overvunden af Erling Skaffe.

Walborg, som skjælver for deres Kjærlighed. Stolende paa det hadrianske Himmelbrevs Kraft lykkes det Axel at berolige hende, under Gjentagelsen af sin Eed for Gud som Vidne. „Og nu,“ siger han, „skal kun Døden kunne sønderrive dette Baaud; kom! lad mig sætte Ringen paa din Finger.“ Ringen falder, og bliver borte mellem Gulvfliserne. „Min Gud!“ udbryder Walborg sittrende, „den rullede ned i vor Stamfaders Harald Gille's Grav!“ Kjærligheden er overtroisk, og en ulykkelig Forudsølelse reiser sig i den unge Piges Hjerte. Det lykkes Axel anden Gang at berolige hende. Han opmuntrer hende ved Haabets og Kjærlighedens trøstende Tale, og han forlader hende, for at opsøge Hakon; han troer at føle, at Man ikke vil kunne modstaae ham. For saa vidt Walborg har kunnet forstaae ham, deler hun hans Forsikring; men hendes Betyrninger vende tilbage saasnart hun er alene. Nye Anelser bestorme hende: de gamle oplives igjen. Det forekommer hende, at Døden opreiser en Muur mellem hendes og Axels Skjæbne. „O hellige Guds Moder! Hvorledes regne paa hans Troe, naar Pantet, som han giver mig, forsvinder i Graven?“ og hun gjentager med Rædsel: „hans Ring rullede ned i vor Stamfaders Grav.“ Den anden Act begynder med et Slags politisk Samtale mellem Kongen og hans Staller Sigurd, som underholder ham med en ganske anden Betyrning end den for hans Elskov: Betyrningen for hans Throne som vakler, og som det gjelder om at opretholde lige overfor Erling Skaffes krigeriske Uergjerrighed. Hakon laaner kun et halvt Dre til disse Vink; og, slaaet af et ulykkeligt Barsel, trækker Sigurd sig tilbage ved Nærmelsen af Knud Sortebroder, som Kongen synes længselsfuld at ville raadføre sig med. Skriftefaderen underretter ham om Axels Hjemkomst til Trondhjem, og opfordrer ham til at behandle sin Rival uden Brede. I de Færet, som Man maaskee snart vil faae at bekæmpe, er det uundgaeligt at sikke sig en saadan Støtte. For saavidt angaaer Axels Forbindelse med Walborg, da er der Intet at befrygte: „de hellige An-

ordninger forbyde den, og var den selv Fuldbyrdeffens Dieblif paa det Nærmeste, da skulde han nok finde Middell til at forhindre den." Med disse Ord bortffjerner han sig. Nu følger en herlig Scene. Kongen, som veed at han trænger til en tapper og kraftig Arm, modtager sin Rival med Hjertelighed, og skjuler med Behændighed sit Hjertes hemmelige Dval. Axel udtaler derpaa, med sin oprigtige faste Bestemthed, i Grad Hensigt han er kommen til Trondhjem: han kommer for at indgaae et Hgteskab, der har været udsat alt for længe, og dersom Man endnu lægger ham Hindringer iveien, har han et paveligt Brev, som hæver disse. Ved denne Tale taber Kongen aldeles sin Selvbeherfskelse; hans slet tilbageholdte Lidenskab bryder løs, og han sværger med Hestighed, at ville bryde en Forbindelse som fornærmer ham. „Ikke lader jeg mig standse“ — svarer Axel — „af disse Trusler! Vi ere begge to Grene af et og samme Stamtræ, og min Green er ligesaa god som Din. Jeg har været en æret og agtet Kriger i Henrik Løves Armee: nu er jeg din Tjener og din Undersaat, men ikke din Slave. Walborg er min Trolovede. Din Kongeværdighed har Intet med den Sag at gjøre. Jeg lader det komme an paa Gud, og jeg gaaer nu paa staaende Fod til hans Altar.“ — „Vær rolig, han er der ikke endnu!“ — hviffer Skrivtesaderen, som i dette Dieblif kommer tilbage til Kongen, for at aflægge Regnskab for de Forholdsregler der maae tages, for at hindre denne maledide Forbindelse.

I Begyndelsen af 3die Act er Alt færdigt til Kirkercermonien; Erkebiskop Erland, i sin ypperstepræstelige Ornat, laver sig til at forrette Gudstjenesten. Da er det at Munkens sorte Dypspind aflører sig. Han har opdaget en aaben Linie i den hellige Stoels Dispensation. Denne hæver vel — det kan ikke nægtes — Slægtskabs Hindringen, men der er anden lige saa uoverstigelig ifølge det norske Kirkerituals Forskrivter. Axel og Walborg have været bragte paa en og samme Tid, og af samme Gudmoder til Daaben, og imellem

Gudsødsfænde er Ektefæb en Umuelighed. Erkebispfen forfærdes; men han kan ikke hindre at Lov bliver Lov, og trungen til at være Lovens Hæandhæverer, beslutter han sig til at opløse det Bænd, som han er kommen for at velsigne. Imidlertid fyldes Kirken af en travl og nysgjerrig Menneskemasse; Brudfølget trænger ind i Kirkens Skib, hvor Hakon og hele hans Hof befnder sig. De unge Ektefæbfolke tage hinanden i Hæanden, og gæe op imod Alteret under Sang og Spil fra Orgelet, og Munkenes gloria in excelsis. Pludselig standse de høitidelige Toner. Erkebispfen, i Spidsen for Geistligheden, gæer dem imøde, udstrækker sin Hørdestav imod dem, og med Undskyldning for sin Pligts Dpfyldelse, proclamerer han den Dom, som adskiller dem.

„Ulykkelige! En Dding seer sig idag nødsaget til at standse Eder paa Hæabets blomsterstrøede Bei; men fortvivler ikke over Eders Skjæbne! hengiver Eder i Guds Hæand, og fatter ei Nag til en Gubbe, der vilde finde sin største Glæde i at forene Eder, dersom Himlens Villie tillod ham det.“ Smerte og Forbavselse gribe de Troløvedes Hjerter, og de erfare af Erlands Mund Hærsagen til deres Skilsmisse. Juldførelsen af denne Skilsmisse stæer nu kun tilbage, og det er Knud Sortebroder, som ogsaa her tilbyder sin Tjeneste. Han bringer det symboliske Linklæde, som efter Kirkens Skik skal overfjæres med et Sværd, for at tilkjendegive, at deres Skjæbnes Traad ogsaa skal være overfæaren. De tage hver i sin Ende af Linklædet. Hakon rækker sit Sværd til Erkebispfen, og Prælaten som deler Klædet, overfjærer til samme Tid det Bænd, som skulde forene Begges Skjæbne. Kongen vil at Axel øieblikkelig skal bortfjerne sig; men Erland, som dybt i Sjælen føler Sorgen over de brustne Rænter, gjør sin Myndighed gjeldende, isølge en anden Skik i Norge (som just ikke forekommer mig meget historisk) for, i de tvende Martyrers Gunst, at hævde det Privilegium, at samtale uden Vidner i Kirken, og at sige hinanden det sidste Fævel. Dette forslæffer ham fra Axels Side denne besynderlige Tak-

figelse: „Tak, Gubbe! Tak! Du dækker Smertens spidse Torn med Medlidensheds hvide Roser.“

Man maa vist indrømme, at dette Sidste ikke er synderlig godt, og Dehlenschläger er ikke sparsom nok med Brugen af disse tvetydige smukke Talemaader, som kun taales i Tydskland, men ikke burde taales nogetsteds. Det bedste er ikke at agte paa dem. Denne saa slet anbragte Blomster-smiger hindrer ikke Afskeds-scenen i at være en af de meest rørende i Stykket. Alene tilbage med Agel tager Walborg Strandsen af hvide Roser fra sit Hoved (her er atter hvide Roser) og betragtede den sørgmodig, klager hun: *)

„Mærk

„Paa hellig Eftov er den blege Rose:

„Det jordiske, det røde Blus er slukt,

„Som Englevinger staae de hvide Blade.“

Enhver Anden end Agel vilde maaskee ikke forstaae dette Slags elegiske Bogstavsgaade, som jeg har oversat uden at gjætte den; han synes ikke at tøve et Dieblisk efter Meningen. Han seer strax at det betyder: „vor jordiske Lykke er afblomstret, men den i Himmelen er det ikke“ — eller Noget af det Slags; og han udbryder dybt bevæget:

„Ak! Walborg! Walborg!

Walborg rækkende ham Haanden. Trøst Dig, elskte Ven!

Agel. Jeg trøste mig? Gud! hvorledes er det muligt, at Du saa let, saa snart kan fatte Dig?

Walborg pegende paa Haralds Gravsted. Alt er roligt i den tause dunkle Grav. Jeg er alt forberedt.

*) Her har jeg troet at burde gjengive in originali de danske Vers, hvis høie sværmeriske Udtryk den franske Forfatter har anseet for en Art Logogryph. Han trækker sig imidlertid, paa sin lette spøgende Maade, ud af denne Sprogforlegenhed, og efter den franske Omstrivning: „Vois ces pâles fleurs, pur emblème d'un éternel amour! Quand l'éclat lumineux de la terre s'éteint, il reste la beauté sans tache de l'ange,“ kommer han endelig, ved Hjælp af Agels Fortørling, til det rigtige Resultat.

Axel. Du forberedt? Af nei Walborg! nei. Aldrig har dit Die tindret af en mere hellig Glæde end i det Die-blif da Du rakte din Trolovede Gaanden.

Walborg. Ziet tindrer aldrig med en saa levende og reeu Glands, som naar det er fuldt af Taarer.“ —

Denne deilige Tanke er selv kun en forvandlet Taare, og der er meer end een saadan i Walborgs Rolle, hvis Character, især i denne Scene, er anlagt med en sjelden Kiinhed.

Axel. For mig staaer kun tilbage endnu engang at gaae i Landflygtighed, paa nye at vandre ad Verdens store Veie; men af! Gaabet vil ikke meer holde mig opreist paa dem. Jeg skal ikke mere have min Vandringsstav at støtte mig ved; den er nu brudt. Nu skal jeg atter vandre ved Midnats Tid i de ensomme Skove, men uden Maal og Stræben. Maatte paa denne min Vandring den første grønne Høi aabne sig, og skjænke mig en Grav! jeg sønster ingen anden Boelig.

Walborg. Grumme! vil Du da forlade din Walborg?

Axel. Og hvorfor skulde jeg blive? For at see Dig slæbes hen til Alteret af din Bøddel?

Walborg. Nei aldrig! jeg skal nok vide at unddrage mig den Qual.

Axel. O den Tiger! Knuse et saadant Hjerte, og falde det Kjærlighed!

Walborg. Jeg frygter ei hans Vælde, Mit Die, sløvt af Taarer, vil snart ei kunne taale Dagens Lys; men førend Dødens bløde Gaand luffer det, vil min hulde Moder, den hellige Kirke, laane sin Datter et Elør til at skjule sig i.

Axel. O Gud! min Walborg Nonne! dièse gule silkebløde Lokker affkaarne! Saamegen Skjønhed begravet under en sort grov Klædning!

Walborg. Da skal jeg mangan Nat vandre her ganske alene, og tænke paa min søde Drøm, Din Hjemkomst, Axel! og vor bittre Skjæbne, imedens at mit Hjerte front hæver

fig til Gud i Bøn og hellig Sang; og for min Bøns Skyld skal Herren fra det høie mildne Sorgen i dit Hjerte.

Axel. O Walborg!

Walborg. Derefter skal jeg sidde stille i min lille Celle, virke Guld i Silke, og mine Dage skulle henglide i en barmhjertig Tungfindighed. Jeg skal leve der liig Turtelduen, der altid trofast dog aldrig finder No, aldrig hviler sig paa den grønne Green, om den er nok saa modig; aldrig lædsker sin Tørst i det krystallklare Vand, førend den har plumret det med sine Fødder.

Axel. Og Axel?

Walborg. Du skal drage til din Gaard, op til din Søster, til den gode Helfred. O! forlad aldrig dit hjære Fædreland; og forbliv ei heller i Trondhjem hvor hver Dag vilde forøge din Kummer. Alle jordiske Ulykker mildnes ved Tiden, og Tiden vil ogsaa læge dine Saar. Naturens Storsbed og majestætiske Rolighed, en Søsters ventlige Smil, og hendes behagelige Underholdning vil bedre vide at trøste en saaret Sjæl end Selstabslivets larmende Fester. Du skal trække Dig tilbage til din Bjergborg, hvis høie Taarne kneise stolt paa Fjeldets Kant, og skue vidt ud over Elvene og det brusende Hav. Bær saaledes tappert din Skjæbne: og dersom dit Hjerte begynder alt for stærkt at banke, da grib din Bue og dit Spyd, styrk Dig i de mørke Granløve, og søv din Harm paa Bjørnen og paa den ondskabsfulde Los, som forstyrrer Skovens Fred. Saaledes vil Du efterhaanden overdøve Smerten; og Vinter-Aftnerne skal Du sidde i Bjelkestuen hos den gode Helfred, og læse for hende de gamle Sagn om Odin, Thor, og den brave Baldur. Bed Helfreds Harpe kan Du ogsaa synge, men vælg ei Bisen om Hagbarth og Signe: syng ei heller om Aage og Jomfru Else (hun brister i Graad).

Axel. O! Walborg! Walborg! dem vil jeg kun kunne synge (han omfavner hende)

Erland kommer tilbage: „Dg nu, mine Børn! det kan ei være Andet. Skjæbnen nøder mig: I maa skilles ad!

Walborg. Farvel!

Axel. Farvel!

Walborg. Vi sees igjen.

Axel. Hos Gud!“

De skulle imidlertid endnu engang see hinanden. Man kan ane det af de Betragtninger, som undslippe Erland, da han er bleven alene tilbage i Kirken; thi den værdige Erkebisp er dybt saaret af denne dobbelte Landsflygtighed, som erindrer om Ulykkerne i hans skjønne Ungdoms Aar.

„Ulykkelige Børn! Eders Kjærlighed funkler for mig som Nordlysets sørgelige Gjenstjær, og opklarer, som Dødens blege Lysglimt, min Ungdoms natlige Himmel. Ja, Ja! det er en svag Mand, som aldrig kjendte til Kjærlighedens Styrke. Brave Axel! min Skjæbne var aldeles lig din. O, min Eleonore! Som Maanen straalet dit Minded ned paa min Vintersnee. Forblev Du din Erland tro indtil Døden? Ingen Læbe har nogensinde bragt ham det mindste Budskab om Dig og om din Skjæbne“.

Jeg holder ei synderlig af denne den gamle Prælats kun lidet biskoppelige Tilbagevenden til sig selv, og især af den grædevorne Tone i disse Reminiscencer; men samme have den Fordeel, at forberede Tilskueren paa den gode Stemning hos Oldingen, som Wilhelm, Axels Ven og Baabenbroder, veed at vinde ved sine Ord, saaledes at han samtlykker i at begunstige de to Gistendes Flugt. Det oplyses, at denne Wilhelm netop er en Søn af den selvsamme Eleonora, hvis Minded Erland nylig har paakaldt. Denne Gjentjendelse er besynderlig nok, men ikke meer end Axels folkeskye Vens egen Character, der afmaler sig selv saaledes:

„Sælsom er min Natur, og næsten en Uting; en underlig Sammensætning af modstridige Elementer, af Kjærlighed og Had, af Brede og Dumbhed, der fremkalder en evig Gjæring i min Barm, som kun beroliges naar jeg rask styrter mig i

Krigens Tumixel, eller naar jeg, med en stum men uroffelig Trofasthed, slutter mig tet til en tapper og brav Ven. Saaledes har jeg sluttet mig til Agel Thordson. Selv kan jeg vel ikke elske. Men det er mig en Lindring at hjælpe den Lykkelige, som kan elske." Dette er Grunden til at han har besluttet at redde Agel, at udrive Walborg fra den ægtefædelige Forbindelse med Kongen, og at bringe dem begge til Lydsland. Han har Midlet hertil. Dette Middel er ham inspireret i en Drøm, han har havt i Kirken, eller rettere, det er St. Olaf i egen Person, som har aabenbaret sig for ham. Der behøves ikke mere for at bestemme den gode Erkebisp til Deeltagelse i Complottet. Han er selv stemt for strag at sætte dette i Udøvelse, men dette Hastværk stemmer ikke med Dehlenschlägers Arrangement. Han behøver en fjerde Act, og Wilhelm forklarar vidtløftigen for Prælaten — der giver efter for hans Fornuftgrunde — at Frelsens Dieblisk endnu ikke er kommet.

„Endnu er det ikke Tid. — Naar Dagen synker, naar den kolde Dug falder paa de Dødes Gravsteen, Tvivl paa den Tappres Mod, og Hjerte-Angst paa Synderens Samvittighed; naar Kirken er fyldt af det høitidelige Mørke, og Mattens Lamper kaste deres matte Skin igjennem Mulmet hen paa Gravene; naar den natlige Klokke slaaer hult sit tolvte Slag; naar Uglen tuder, og naar Hanen galer, da stiger St. Olaf op i sin Kongepragt, som Mattens Konning, for at forfærde den Nyggesløse, fælde Riddingen, og tørre Taaren af Uskylds Die med sin Evededug.“

I Begyndelsen af fjerde Act, som næsten maatte omgjøres*), dersom Man vilde overføre denne Tragedie paa vor Scene, er Knud paa Vagt i Kirken med nogle Kæmper,

*) Denne Bemærkning er en aabenhjertig Udtalelse af Nationalfølelsen, der vel ogsaa er Skyld i, at det ægte nordiske Malerie af Gamle Bjørn med sine Drifkehorn, istedetfor „verres a boire“, slet ikke falder i den franske Digters Smag.

sandsynligviis fordi han har fattet Mistanke om Vilhelms Forehavende; men Man veed alt for lidt herom, og han vilde gjøre klogere i at sige os det, end i at afhandle om det ældgamle Norge, og om Inddelingen af dets Konger i Classer efter deres Fortjenester. Denne en Historieffrivers Drøvtelse har ikke andet Resultat, end at opmuntre en gammel Kriger ved Narn Bjørn, til at bryde heftigt løs imod de moderne Sæder. Han savner sine Forsædres tappre Kaa=hed, og bliver fortrydelig over Nutidens Unglinges qvind=agtige Skikke. Han finder det især latterligt, at Man har sat Drikke=Glas istedetfor disse store Bøffelhorn, som hans Helte=Forsædre udtømte i eet Drag. Disse slemme Bægere ere ikke Andet end Legetøi, passende i det høiste for Børn. Han harmes ikke mindre over Brugen af Kaminer. Denne jammerlige Opfindelse erstatter i kloge Folks Mene kun meget slet den Ild, Man fordem antændte midt i Bærelset, naar Kongen og hans Vaabenmænd sadde i Kreds foran Ild=stedet, talende om deres Bedrivter, og drikfende „Mjød eller Hydromel“ imedens at Røgen rullede omkring i smukke Skyer langs Paneelværket. Saaledes gif det til paa Olafs*) Tid: og denne Snak bringer lidt efter lidt de Tilstædeværende til at underholde sig om den hellige Konges**) Gaaen=igjen. „Nu da,“ siger Bjørn, „engang stete det, her paa det samme Sted hvor vi nu sidde, da Midnatskloffen lød, og Hanen goel“. Ved denne Forberedelse begynde Til=hørene at skjælve. Kloffen slaaer tolv, Hanen galer, Hjerte=angsten tiltager, og den gamle Kriger vedbliver, ikke uden hemmelig Gysen, sin Fortælling: „engang da — just ved dette Kloffeslet — kom St. Olaf fra Choret langsomt gjennem Kirkens Gang i gylden Rustning, med sin lutte Hjelm om=frandsjet af Karfunkelkronen, sit lange Spyd i den blege Haand,

*) Olaf Kyrre død 1087.

**) Olaf den hellige, som faldt i Slaget ved Stiklestad 1030, senere canoniseret og hans Liig bisat i Trondhjems Domkirke.

og med en Sølvorskaabe, der slæbte efter ham i Kirkegangen." Ved denne Tale vender Man sig instinctuøst, og Terteget gjentager sig. Et Skyggebillede viser sig opreist i Kirkens Baggrund, just saaledes som Bjørn fortæller. Spøgelseset nærmer sig med langsomme Skridt, og giver med Haanden Tegn til, at de Alle skulle trække sig tilbage. Kæmperne flygte forfærdede, i det de slaae Korsets Tegn for sig. Knud Sortebroder, mere dumdriftig, eller mindre lettroende, eller, om Man heller vil, mere ugudelig, gaaer Mirakelvæsenet imøde, men falder dødelig saaret ved et Stød af Spydet igjennem Brystet. „D! det blev mit Banesaar! Hjælp! Medlidenhed! Hjælp! Redder mig! forlad mig ikke i mit sidste Dieblif! ha jeg er ene! jeg forbløder mig!“ Og han døer under Forsøget at standse sit Blod med Walborgs Blomsterfrands, som han i Dødskampen paa Gulvet har faaet fat paa.

Neppe har han udaandet førend Wilhelm kommer ind i Kirken med Walborg og Erkebispnen. Snart kommer Axl til; Alt er istand til Flugt. De vegle nogle ædelmodige Medlidenheds Ord om Knuds Straf. Da de derpaa ere færdige til at fjærne sig, vil Axl først knale med Walborg paa Haralds Grav; Fædrenes Gravstæder ere Sønnernes Altere. I Knæfaldets Dieblif hører Man langt borte Krigshornets hule Toner. „Hvad betyder det?“ siger Axl. „Der kommer Nogen,“ gjentager Wilhelm. „Frygt ei min ædle Jomfrue! Det er Gotfred, min trofaste Evend. Hvad bringer Du Gotfred? hvad betyde disse Toner?“ „At Flugten er lettere nu end nogensinde. I dette Dieblif er Erling Skaffe, Kongens Medbeiler til Thronen, løbet ind i Fjorden. Hans Tropper ere udsfibede, og det Horn, I nys hørte, var hans Signal til Angreb.“

Axl. (efter et Dieblifs Taushed) Nu, Walborg! kunne vi ikke mere flygte. Det er umuligt.

Wilhelm. Hvorledes? Du vil?

Axl. Forsvare Kong Hakon Herdebred.

Wilhelm. Din Avindsmand?

Axel. Hvad Avindsmand? Han er bestædt i Nød.
Han er min Konge; min Pligt er ved hans Side.

Wilhelm laster forgjæves sin Vens Dpopffrelse for et Menneſte, der ſaa grufomt har fornærmet ham; Axel ſvarer ham kun med Udbrud af en ſtormodig Selvfornægtelſe. Han vilde være uvædig til at elſte Walborg, han vilde ikke mere turde møde hendes Blik, derſom han foretrak ſit Hjertes Anliggende for ſit Fædrelands. — Man vilde ikke have optaget ham det ilde, ifald hans Beltalenhed havde haft en mere ſkarp, en mere kraftfuld Betonning, hans ſjældne Edelmødig-
hed, mere uventede Tanker; men i hvordan de end ere, gjøre dog hans Ord et levende Indtryk. De gjøre paa Os ſamme Virkning ſom paa Walborg, der giver eſter for deres Magt, og, i hvor ſønderkuſt hun end er over denne nye Ulykke, ikke kan Andet end liſalde og velſigne ſin Elſtede. I dette Dieblit lyder Krigsbafunen.

„Vi komme, Hakon! raaber Axel, dine Kæmper komme, og ville ſjænke Kampen Blod i Trondhjems Fjord. See, min Veninde! to røde Hjerter ſtaae brændende forenede i Axels Skjold. Den ene Halvdeel af dette Sindbillede er anbragt i blaae, den anden i hvid Grund. Det betyder: Eſtkov, Uſkyld, Himmel. O Walborg! Vor Kiærlighed er uſkyldig reen, og Himmelen vil belønne den!

Walborg. Med Paradifets Salighed.

Axel. I Skyndingen har jeg kun grebet mit Sværd, men glemt Sværdbeltet.

Walborg. (tager et himmelblaat Skjært af ſin Sulder) Kom elſte Kæmpe! lad din Walborg erſtatte det med ſit Axelſkjært.

Axel. (knæler idet hun hænger Skjærtet om hans Skulder) O dyrebare Walborg! Jeg er din Ridder; og Du ſfulde kunne tvivle om Seiren?

Walborg. Du er min Kæmpe, og jeg er din Valkyrie.

Axel. O græd ei, Walborg!

Walborg. Jeg vil ei græde længer. En Pige kan ogsaa vise Heltemod. Taalmodigheds og Smertes stumme Mod. Gaae med Gud, min unge elskte Helt! Walborg afftaaer Dig til sit Fædreland.

Wilhelm. En ædel Pige, ved St. Innocents!

Erland. Mine Søner! Guds Engle følge og beskyrme Eder begge!

Axel. Farvel, min Walborg!

Walborg. (holder ham tilbage i sine Arme) Vi et Dieblif! Lad mig endnu engang, kun een sidste Gang, see Axel i sit skønne Heltesie. Nu gaae! Nu glemmer jeg Dig aldrig".

Axel og Wilhelm ile nu til Slaget; Erkebispens hærner sig med Walborg. Saaledes er fjerde Act, som egentlig talt kun udgjør een Scene, ædelt udtænkt, behændigen malet, men med en Blødagtighed i Tonen, der hverken passer til Hølefernes Heroisme, eller til Situationens høitidelige Værdighed og Kraft. Her er Dehlsenschläger, og det hænder sig ham ofte, ikke i niveau eller jevnlig med sin egen Phantasie. Der er ikke mindste Tvivl om, at han jo har været istand til at naae de meest ophøiede Ideer, og at mærke dem med den klareste Sandheds Præg, de meest hjertegribende Udtryk, men han havde den Feil at troe, at disse Tanker eller disse Udtryk af sig selv tilbyde Geniet deres Tjeneste, og at man møder dem, uden at gjøre sig den Umage at løbe efter dem, ene og alene fordi Man er stabt til at møde dem. Dette er en notorisk Bildfarelse. Der kan vel nu og da gives enkelte, som det ikke koster stort at komme til; men i Almindelighed finder Geniet dem ikke, undtagen naar Reflexionen søger dem,

Axels Tilbagekomst paa Scenen forkynder den sidste Act, som staaer langt over den foregaaende. Han fører Haken med sig ind i Domkirken. Kongen er i Slaget bleven saaret i den høiere Arm „i den Arm som holder Sværdet.“ Han tager for et Dieblif sin Tilflugt til Skyggen af det hellige Kors, for at lade sig forbinde, og derpaa vende tilbage til Slaget.

Agel. Lad os standse her nogle Dieblif: vi ere i Eiferhed i Guds Huus. Sæt Dig paa den Bænk, min Herre Konge! og lad mig forbinde din Arm; en Kriger skal forstaae ligesaa vel at forbinde som at slaae. Ulykkeligpiis har Man ikke altid det Fornødne ved Haanden. Saaret er dybt, men ikke farligt. Dersom jeg blot havde et Stykke Linned!

Hakon. Din Godhed saarer mig dybere end Erling Skalkes Sværd.

Den unge Helt erindrer sig nu at han har Noget paa sig hvormed hao kan standse det af Saaret flydende Blod. Det er Halvdelen af det Linklæde, som i Kirken blev overssaaret til Tegn paa hans Skilsmisse fra Walborg. „Dette Klæde, siger Kongen, hvormed jeg saa følesløs sønderrev dit Liv“. — Afvæbnet ved saa høi en Dyd beder Kongen sin Undersaat om Tilgivelse, afstaaer fra sin Kjærlighed, og samtykker i Agels Ægteskab.

Hakon. Ja! jeg har feilet; og din rene Sjæl, dit Aldersind har aabnet mine Dine: og nu fri og frank, fordi jeg vil det Gode, betvinger jeg mit Hjertes Lidenskab, og giver Dig din Walborg; giver Dig det Kjæreste jeg elsker i denne Verden. Mis kjend mig ikke! — see min Dpoffrelse!

Agel. Jeg seer den, og Gud seer den ogsaa, ædle Konge!

Hakon. Omfavn mig nu.

Agel. O tag din Arm iagt!

Hakon. Nu gjør mit Saar mig ikke mere ondt.

I dette Dieheil sprænge eu Flok Fjender Kirkedøren. Agel griber Hakons Hjelm, kaster den kongelige Skappe om sine Skuldre, og venter dem med fast Holdning, i det Haab at de, tagende ham for Kongen, ville rette deres Angreb imod ham. De to Fanger faae imidlertid Undsætning af Wilhelm og Sigurd i Epidsen af nogle danske Kæmper. De drive de Angribende tilbage, Kongen og hans Folk forfølge dem; de ere Seierherrer! men denne Fordeel er dyrt kjøbt; Agel har i sit Bryst modtaget det Sværdslag, som ikke var bestemt for ham.

Wilhelm. Min Broder! er din Bunde dødelig?

Uxel. Ja! løs mig mit Uxelskjærf af Skuldren, og tag mit Sværd. Giv mig Resten af dette Klæde hvormed jeg har forbundet Hakons Saar, at jeg kan stille Blodet og friste Livet nogle Dieblif. Tak! nu led mig hen til Pillen, som bærer Walborgs Navn, — her sidder jeg saa godt. Saa! lad mig støtte Ryggen imod Muren, at jeg ikke skal falde før jeg affjæles.

Wilhelm. Lider Du af Smerte?

Uxel. Nei, jeg er rolig: en tung Vægt er falden fra mit Hjerte.

Wilhelm. Vil Du ikke førend Du døer, endnu engang i dette Liv see din Walborg? jeg vil strax hente hende.

Uxel. Vi kun et Dieblif! — det kunde hændes, Wilhelm! at Uxel var ei meer, naar Walborg kom; Siig da min Sjæls Udvalgte: Uxel døde med hendes Navn paa Læberne.

Wilhelm. Det skal jeg.

Uxel. Siig hende: at Hakon er en ædel Helt; at Uxel ei blev sluffet i sit Haab om Kongens Hjerte.

Wilhelm. Jeg skal efterkomme det.

Uxel. Gils min gode Søster Hølfred; Tak hende fordi hun saa trofast har deelt mine Følelser, mine Glæder, og mine Sorger. Ak! hun forstod mig, hun kjendte mig saavel! Siig hende, at Uxel ikke glemte sin Søster i Dødens Stund.

Wilhelm. Jeg skal sige det.

Uxel. Men min Walborg først og sidst! Det er mit Hjertes Dnsse, naar ogsaa hun har naaet de Dødeliges Maal, at hvile ved hendes Side i den samme Grav.

Wilhelm. Vel! Er der mere?

Uxel. Nei

Wilhelm. Saa — gaaer jeg da.

Uxel. (rækkende ham Haanden) min ædle, trofaste Vaabenbroder! Tak for dit Vensskab, din Hengivenhed! Du viste mig den i Daad, og ikke i Ord. Modtag af min matte Haand mit Livs Farvel.

Wilhelm. Farvel, Farvel!

Agel. Wilhelm, jeg var din Ven!

Wilhelm. Min eneste. Nu har jeg ingen mere. (han gaar bort.)

Nu følger en kort Monolog af Agel: hans Svarefang, bestaaende af fire Stropher, hver paa sex Vers, som Man maa sige ere maadelige nok. Han onsker sig til Lykke med at døe for sit Land og for sin Konge; og færdig til at gaae ind i Evigheden, hilser han, med de sidste Ord han har at sige paa Jorden, disse hellige Regioner, hvor Kjærligheden ikke kjender til nogen Skilsmisse. Denne Sang ender, og han døer med det Udraab: „Farvel da, Walborg!“ i samme Dieblis som hun iler til med Wilhelm for at hjælpe ham.

Wilhelm. Agel lever end! hørte Du? Han nævnte Walborg.

Walborg. Jeg hørte hans sidste Farvel (betragtede ham.) Han er ei meer! — (hun knæler foran Agel.) Min Agel! lever Du endnu? O! ifald Du lever, oplad da dine Dine endnu engang, og lys Betsignelsen over Walborg med Dødens brustne Blik! — Nei, han er ei meer! Han døde med Walborgs Navn paa Læberne. Vel! Du har tømt Kalkens sidste Draabe. (til Wilhelm) Han saldt jo for sin Konge?

Wilhelm. Som brav og trofast Ridder.

Walborg. (med Begeistring) O, skønne Død! O! hvor langt bedre end at flye til fremmed Land, og at friste Livet i en sørgelig Landflygtighed, og tæres hen af Hjertesorg. Nu lider Du ei meer hjertelste Evend! Nu har Du erhvervet Dig en evig Ære. Din ædle Moder, Fædrelandet Norge, er stolt af sin Søn, af sin trofaste Agel. Gjennem mange Aarhundreder vil dit Navn bestandig svæve paa dine Medborgeres Læber. Under Krigernes Telt vil Man ofte høit nævne din Heltedaad, og ofte ville de unge Piger i Fruerstuen om Aftenen ved Tenens Surren synge den gamle og ridderlige Ræmperise om din heltmodige Bedrøvt, og om

din Kjærlighed. (hun betragter ham med Æmhed. Til Wilhelm) Hvor han er smuk i Døden! Hans Lokker, som ere i Norden, kaste alt for megen Skygge paa hans Ansigt. (hun ordner hans Haar) Saaledes! Denne straalende Pande er ikke skabt til at være skjult; Man maa see den saaledes som den er, høi og reen som Himmelen! Han smiler til mig i sin Død. (hun kysser ham) Farvel, min Ægel! Din Walborg kommer snart. (hun staaer op, lægger Haanden paa sit Bryst, idet hun drager sin Naade dybt og tungt) Ja snart, ret snart!

Wilhelm. Min ædle Walborg, Du er bleg!

Walborg. Ægel der er blegere. Stille! min gode Wilhelm! Forstyr mig ei her i min Gensomhed. (smertefuld og ligesom fortabt i sig selv) Hvor her er hyggeligt i denne Kirke! hvor Solen skinner smukt igjennem Vinduet! ret som igaar ved denne Tid, Ægel! da Du for første Gang trykte mig til dit Bryst. Hvilket blidt og gjestfrit Tilflugtssted er dog denne Helligdom! her skulle vi leve behageligt sammen. Vi skulle boe ligeover for hinanden; Du hos din Fader, Walborg hos sin Moder. Naar Kloffen da slaaer tolv, og Droslen synger i Birken uden for Kirkevinduet, da aabne Murene og Gravens hvide Marmorstene sig, og vi mødes her ved Harald Gilles Grav; da gaae vi Haand i Haand opad mod Alteret, og sætte os i Choret der i Maanskin, og lade dens søblege Skive skinne paa vore Ansigter, der ere ligesaa blege som den, mens vi høre paa Droskens Foraarsfang, og mindes grant hvor dybt og trofast vi have elsket hinanden i Livet. Naar Maanen skjuler sig bag Kirkemuren, gaae vi bedrøvede og langsomt tilbage, tre Gange Harald Gilles Liigsteen rundt; saa standse vi og tage hjærlig Afsted til næste Nat: derpaa slumre vi saa sødt i vor Grav, imens de Levende larme oven over os.

Wilhelm. Ægels sidste Duffe var at jordes i een og samme Grav med Walborg.

Walborg. Een og samme for os begge! Ak! det vilde

være en stor Guds=Velgjerning! Men det gaaer ei an, adle Ridder! Hvor meget gav jeg til, at samme Kiste maatte gjenne vore Been? men, kjære Wilhelm. . . . (hun stirrer ned for sig) hvor er det som glimrer hist i Støvet ved Foden af Haralds Gravmæle?

Wilhelm. Seer jeg ret, saa er det en Ring.

Walborg. En Ring?

Wilhelm. Ja Agels Ring er det: jeg kjender den igjen.

Walborg. Saa trillede den ikke ned i Graven! O, vor Stamfader! nu forstaaer jeg Dig. Ja! jeg har forstaaet Alt. Giv mig min Ring. (hun sætter den paa sin Finger) Nu er jeg Agels Brud! Nu kunne vi jordes i een og samme Grav.

Wilhelm. Staffels Pige!

Walborg. Hvad staffels Pige! sig snarere lykkelige Pige!

Alt dette vilde maaskee være lidt vel langt for vor Scene, hvor Man aldrig døer hurtigt nok, hvor Forfatteren nøies med at angive, eller i Korthed at fremstille Sagens Udfald. I Tydskland har Man større Mistanke til Tilskuernes Indbildningskraft, og Man tillader dem ikke at føie Noget til de Stykker, Man giver dem; de maae være aldeles hele og holdne. Ogsaa Dehleschläger standser ikke. Han har, saa at sige aabnet Walborgs Grav paa Klem; der rester nu at lukke den. Det Middel, som han bruger, er sundrigt udtænkt, men endnu mere skandinavisk. Saasnart hun har gjenfundet Agels Ring, bemægtiger et Slags Bannvid, blandet af Glæde og Smerte, sig hendes Tanke; hun erindrer sig hvilke Legender, der have nogen Overeensstemmelse med hendes Historie, og hun spørger Wilhelm, om han husker Visen om Ridder Age og Jomfru Else? han kan den fra sin Barndom af; og hun beder ham derpaa at synge den til Accompanement af Harpen: thi Agel har mangen Gang sagt hende, at hans bløde og melodieuse Stemme fortryllede Dret, og at de haardeste Strænge forstode at fremfalde Suk og Taarer under hans Fingre. „Tag den gyldne

Harpe, siger hun, og sæt Dig der under Kongens Søile, lige over for den Bænk hvor Agel hviler, og syng din Legende til Ende, mens Walborg knæler ved sin Agels Lig; og reis Dig ikke førend alting er forbi, førend Else har fulgt sin Aage i Døden“.

Wilhelm gjør som hun siger. Han tager en Harpe, som befindes til bestemt Tid i Kirken; Man veed ikke noksom hvorfor eller hvorledes, og synger den forlangte Vise for hende. Denne har den Inconvenients at bestaae af sex Stropher, hver paa otte Vers, hvilket vel kunde give Publicums No-relse og Opmærksomhed Tid nok til at forandre sin Retning. Efterat have sjunget de to sidste Vers:

„Maanedsdag derefter,
Saa Else i sorten Muld“

reiser han sig og siger til Walborg: „Staae op! Visen er endt“. Men den unge Pige reiser sig ikke. Hun ligger ubevægelig og kold med sit Hoved paa Agels Haand. Hun er død. Wilhelms Svend kommer nu og melder ham, at Kong Hakon er falden i Slaget; og Ridderen, dragende sit Sværd, sværger ved sine Benners Skygger, at førend han for bestandig forlader Norge, vil han opreise dem et herligt Gravmæle, som skal overbringe de kommende Slægter Mindet om deres Ulykke, og om deres Kjærlighed.

Dette Stykke er, hvorom Man selv har kunnet overtude sig, langt fra fri for ikke ubetydelige Feil, men naar Man stildte det ved Noget af dets Langtrukkenhed, ved nogle af disse Arrangements, som falde Alt for meget i det Kunstige, ved nogle Enylte-Scener, som snarere skade end gavne Handlingen i Stykket; dersom Man borttog fra fjerde Act dette phantastiske Syn, som kun til liden Nytte minder om Gjengangerscenen i Hamlet og Semiramis, troer jeg fuldt og fast, at det vilde gjøre Lykke overalt, selv paa den franske Skueplads, som, uagtet dens nyere Udskielser, dog endnu, til Trods for samme, bevarer et Slags hemmelig Tilbøielighed for vor tidligere Oprigtighed og Simplicitet. Man vilde

der, ligesom nu vi, applaudere de os mødende Skjønheder af første Rang, fornemlig i Qvinde-Hovedrollen, en af de sunneste Kjærlighedsfuldste, som nogenfinde er skreven for Scenen. Jeg troer, at jeg har følt Lyst til at prøve mig i denne Retning, under Drømmeriet om et Held, som jeg neppe burde søge; men jeg vilde være bleven forskrækket for det Navn Walborg, som det næsten er umueligt at forandre, og som forekommer mig at være af den Natur, at det erindrer om den Skræk, som Childebrands Navn indjog Boileau*).

Da Dehlenschläger skrev denne Tragedie har uden Tvivl en af Shakespeares meest pathetiske Dramaer svæbet ham for Tanterne. Man finder i samme næsten ligesaa megen lidenskabelig Elskov som i Romeo og Juliette, men en Elskov mere kyss, mere indholdsrig, mere drømmende, og til samme Tid mere overspændt. Den er, ligesom i Romeo, Ungdommens udelukkende og brændende Kjærlighed, ligesaa klar, sjønt mindre Opsigt vækkende, lidt indhyllt i Nordens Havguser, men selv derved mere blød for Diet, og mindre skjærende for Hjertet. Uden for den Smule Kritik vi have tilladt os, forekommer Stykkets endelige Udfald mig at have et beundringsværdigt Anstrøg af Sørgmodighed og Melancholie. Jeg veed ikke hvilken Virkning dette Walborgs henrivende Beemodssvad vilde frembringe paa Scenen, hvori hun, forudgribende Døden, som hun vel føler hun ikke kan undgaae, forestiller sig Grav-Beboernes roelige og taus høitidelige Tilværelse, en Tilværelse hvori blander sig baade Anger og Bedrøvelse fra denne, og Salighedens Jøelse fra den bedre Verden; det veed jeg kun, at ved Læsningen føler Man sig henreven heraf uden Forbehold. Jeg kjender intet Stykke

*) Ogsaa bekendt under Navnet Despreaux berømt fransk Digter, Forfatter af forskjellige satyriske Digte, død 1711. — Her have vi forovrigt foreløbig et let Spøer af Nationalfordom, thi Navnet „Walborg“ i den danske Tragedie falder neppe sværere i noget menneskeligt Øre end Navnet Rodogune i Corneilles Tragedie, ei at tale om Molières „la comtesse d'Escarbagnas“.

Poesie mere yndigt end det foransførte, en høiere Genrykkelse af den meest hjertegribende Smerte og Resignation. Jeg vil kun udhæve et, som Man maaskee kunde sammenligne hermed, og dette Stykke er, som jeg troer, aldeles ubekjendt: det er et Sted af Drydens *) „tyranniske Kjærlighed,“ hvor Berenice, i det hun ogsaa gaaer forud paa den anden Side af Livet, forklarer sin Elsker at den Kjærlighed, hendes Stygge vil have for ham, og hvorledes den til alle Tider vil vaage omkring ham. Det Sted indeholder en Snees uforlignelige Vers, som burde have bevaret dette Bærf fra Forglemmelse. Men hvad der ikke findes hos Dryden, det er Walborgs høieste Begeistring, i det Dieblil hun sætter Aæls gjenfundne Ring paa sin Finger, og udbryder i et Slags fortvirlet Glæde: „Jeg er hans Brud! Nu kunne vi slumre i een og samme Grav“! Dette idealiske Ægteskab mellem en Døende og en Død forekommer mig aldeles at være det sande Genies Inspiration. Jeg nægter ikke, at det jo er noget germanisk; men det er smukt, og værdigt at tilhøre alle Nationer.

VII.

Skuespillet Correggio, thi jeg vil ikke driste mig til at kalde dette Arbeide en Tragedie, har Ry for at være — ifølge en vis Kritiks Guldsmed-Udtryk — det rigeste Klenodie i Dehlenschlägers Juvelskrin. Jeg kan ikke dele denne Anskuelse. Dette Stykke staaer i enhver Henseende under dem, som vi nyligen have gennemgaaet, og har mindre Ryhed i Tanke-Undfangelsen, mindre Livlighed i Udførelsen. Det bærer Vidne, ifald Man saa maa sige, om en vis frugtbar Bevægelighed, som jeg næsten turde kalde Geniets Smidighed; men jeg frygter at denne Egenkab — ifald den ellers er forhaanden — her i det mindste er bleven til paa Beforsning af Tankens Dybde. Det behøves, jeg nægter det ikke,

*) En af Englands berømteste og frugtbareste Digtere, død 1701.

mange aandelige Hjælpesilder til løselig at behandle en Mangfoldighed af forskjellige Gæmner, og til hvert Dieblik at forandre deres Retning; men dette forekommer mig mindre at vidne om Kraft end om Lethed. Ornen har ikke samme lunefulde Flugt som andre Fugle, hvis Konge den er: den flyver i lige Linie, og gæser høiere end dem Alle.

Forfatteren af Correggio forekommer mig at have haft det temmelige ubetænksomme Forsæt, at kæmpe med Torquato Tasso af Goethe, hvilket sidste Stykke, dersom det fra Sprogets Side vedbliver at være et Fuldkommenheds Mynster, tillige som Dr. m^r, efter min Følelse, er en af de nægteste Ubetydeligheder. Jeg forestiller mig at Dehenschläger har villet prøve paa at fuldstændiggjøre, ved en moralsk Skildring af den største Digter blandt Malerne, hvad Goethe havde forsøgt ved sin Skildring af den største Maler blandt Digterne. Jeg siger forsøgt; thi det er aldeles et Phantasie-Portrait, som den tydske Pensel har givet os. Intet ligner mindre hiin Tasso fra Sorrento, end denne fra Weimar. Den berømte Geheimeraad var i al Stilhed af en altfor ubøielig Natur til at trænge ind i Hemmeligheden af en saa urolig og feberagtig Natur som den der var bleven Fangen*) fra Ferrara tildeel. Det er, ligesom i alle hans Bærker, hans eget Billede han gjengiver. I hvad han end skaber, lærer han os ifkun sig selv at kjende. Deri have vi uden Tvivl Intet at beklage os over, og Man vil ikke for ofte kunne gjengive et saa dyrebart Billede; men det er ikke med denne Egoismens Vælde, at Man skaber et Drama, og naar Man undtager Faust eller Götz von Berlichingen, troer jeg ikke at Goethe har skrevet Andet end Stykker, som altid læste dog tidligt eller seent ville forsvinde fra Scenen. Dette Til-

*) Torquato Tasso, en af Italiens berømteste Digtere, Forfatter til det bekjendte Digt: „det befriede Jerusalem“ m. fl., født i Sorrento 1544, død i Rom 1595. — Her sigtes til denne Digters Ulykker i Ferrara, som Følge af hans ulykkelige overkyndte Kjærlighed til Eleonore d'Est, en Søster til Alfons, Hertug af Ferrara.

fælde er maaskee allerede indtruffet. Naar Man tager ham til Veiviser paa Theatret, er Man saa temmelig sikker paa at fare vild, og Man har ikke den samme Lykke, som han, til at finde sig selv igjen. Det er dette som let kunde være hændet Dehlenschläger. Han har taget Formens Vidnesbyrd for Grundens Soliditet, og idet han mere har havt Hensyn til Beundring end til sit eget Kunstner-Genie; har hans poetiske Indskydelse bedraget sig selv.

Man maa imidlertid lade Enhvers Fortrin vederfares Retfærdighed. Skjøndt ulige i Kampen paa Stilens Gebeet, forstaaer den danske Digter dog bedre Scenens Fordringer og Baner end hans Forbillede. Han gjør ikke af sine Rollespillere Ilgesaa mange Speil, der tilbagekaste hans eget Billede. Hans poetiske Aand har den sjeldne Gave, at indføre sig i Andres Hjerte og Hoved, og at oversætte deres Følelser og deres Tanker. Jeg paaستااer ikke at han i disse Bøger læser med Hurtighed Alt hvad Man i dem burde læse; men han læser i Almindelighed kun hvad der findes i dem, og hans Oversættelser ere troe. Det er En af Fortjenesterne i hans Correggio. Han har ypperligt grebet de moraliske Skrøbeligheder hos den pretistiske og smertefulde Kunstner, som stræber efter de høieste Spidser, og kaster sig tilbage i den laveste Grund; som lever i Idealet, og døer sønderknust af det materielle Stof. Dersom Sproget i dette Stykke var mere kraftigt, Scenerne bedre grupperede, Handlingen stærkere sammenknyttet; dersom Catastrophen udviklede sig mere af Stykkets Aand, og mindre af Opfindsomhedens Hændelser, der gjerne skulde kunne udeblive, men som kun indtræffe for at hjælpe til en Oplosning, der kunde foregaae af sig selv uden dem, da skulde Stykket ikke være den Rang uværdigt, som Belvilligheden anviser det, men som Upartistheden gjør det stridigt. Dehlenschlägers siensynlige Hensigt har været at opsnappe og at fremhæve i sin Glæde, alle Skatteringerne af sin Helts Character. Det er ogsaa dette Goethe har villet gjøre. Men Discipelen har ved dette Forehavende viist

mere Behændighed end Mesteren. Istedetfor at concentrere i een og samme Person, saaledes som i Torquato Tasso, alle de forskjelligartede Træk af Kunstner = Digteren eller Digter = Kunstneren, hvilket har den slemme Følge, at der fremstilles et indbildt istedetfor et virkeligt Væsen, har han vidst at udsaae dem i Bipersoner, som vel ere accessoriske, men dog af Betydning. Hvad der kun er dunkelt hos Correggio, det viser han i hele Daglyset hos Mikel Angelo, eller hos Guilio Romano. Disse store Mænd ligesom completere sig ved deres Nærmelse, og der behøves kun liden Anstrængelse fra Læserens Side for at danne sig et Forbillede, der bliver en Sammensmeltning af alle deres Egenskaber, ligesom det Hvide er alle Farvers Fusion.

Correggio er Novationens Eremit = Genie, som Ensomheden — denne de kraftige Menneskers Fostermoder — til samme Tid afmætter og overspænder: som tvivler og haaber, som courtiserer Gæren lig en Elskerinde, som berører sig selv Modet ved sin Langsomhed, som det tager for Udtryk af Foragt, og som, troende sig alt for svag til at naae sit Maal, gjerne ved Døden vilde unddrage sig for den Qual: ikke at føle sig sine Bestræbelser vozen. Der er ingen Lykke, ingen Tilfredshed mulig for disse skrantene Væsener, som mangle Egevægten, og som glide sig selv op, idet de i Sjælen eftersøge et sygeligt Afstrøf af Legemets Svagheder. De frembringe ophoiede Ting, uden at have Kraft til at dømme om dem, og de døe undertiden af et Mesterstykke, som de ikke selv kunne erkjende, ligesom Andre af en Udygtighed, som de ikke ere istand til at rette.

Mikel Angelo er af et gandske andet Temperement. Det er ikke mere hiin store, men frygtfomme Mand, som kun sjælvende seer sin egen Tænkning i Dinene, og synker halvt i Knæ under Vægten af sit eget Genie, det er Manden med Selvtillid, der med Stolthed bærer denne tunge Byrde; der ikke indgaaer Forlig med de mædende Vanskeligheder og Hindringer; der triner frem i Livet som en Konge; der velbeskjendt

med Menneſſenaturens Grændſer, ikke attraaer at være Gud, men finder det gandske ſimpelt ikke at være det; der behand-
ler ſine egne Lidenskaber ſom Slaver, og heftigen angriber
Andres, uden at ſkaane diſſes Udſkeiſer meer end ſine egne
Feil, idet han høit udtaler ſin Kjærlighed til Gien, ſom
han værner om med Omhu og Velvillighed, uden at ophøre
at være dens Herre, iſtand til at overfuſe Navnkundigheden,
derſom den vovede at gjøre ham Modſtand. Uboielige og
haarde, iſær i det Udvortes, udøve Menneſter af denne Natur
det Herredømme over deres Næſte, ſom de have over ſig ſelv.
Man elſker dem ikke: Man reſpecterer og adlyder dem; det
er Alt hvad dem tilkommer.

Guilio Romano er fremdeles en anden Side af denne
Character. Her have vi et Talent fuldt af Begeiſtring og
Driſtighed, med den mandige Forſtands energiske og mægtige
Roelighed. Det er den rige og gærmilde Mand, ſom med
Storhed nyder den Overdaadighed han ſtylder ſine Kundſkaber,
og ikke frygter at Rilden ſkal udtørres; ſom ophøiet over
Alt, bedømmer Alt med Lemfældighed; ſom ikke troer at Næ-
ſtens Genie er hans eget iveien; og forſtandig nok til at
vurdere ſit eget Værd, villigen indrømmer fremmed Fortjeneste
den Beundring, ſom han ikke kan nægte ſig ſelv. Saadanne
Organisationer af det meeſt udvalgte Slags kunne ikke und-
gaae at ſaare Middelmaadigheden; men Man tilgiver dem
mere villigen end andre; forgjæves vilde Man forſøge paa at
gjennemſiue dem, Man gjør Front for dem, og lader dem
paſſere.

Derſom Digteren, iſtedetfor at præſentere os diſſe tre
Livsbilleder ſærſkilt, havde forſøgt at forene dem i en Eneſte,
vilde han ikke kunne have gjort dette uden paa Sandsynlig-
hedens Bekoſtning. For at give et og ſamme Væſen de
meeſt fremſpringende Egenſkaber fra Enhver af de Andre,
harde han maattet bortſkjære fra denne Sidſte Noget af hans
Ufuldkommenheder, eller, idet han bevarede dem ſamlede for
ham, forandre Naturen af enhver af de Egenſkaber, ſom Man

vilde have tillagt ham: thi der gives ikke nogen Dyd uden at den jo har sin nødvendige Modvægt, og sine Styggesider. Det kunde vel være mueligt, at det vilde være lykkedes, men det er mere sandsynligt, at hans Bestræbelsers Frugt kun vilde være bleven et Conventions-Portrait, der ikke vilde have lignet Nogen. Det er Farvernes Tilfætning som skaber Physiognomierne. Dehlenschläger har fuldkommen indseet dette, og, istedetfor at kaste paa Scenen et Slags Compositions-Kunstner, som kun eksisterer i Tankeverdenen, har han vist os tre, som leve et meget reelt Liv i den virkelige Verden, og som sammenstilles uden at sammenblandes.

Disse tre Characterer, som vi nyeligen have stitseret, ere udtænkte og udførte med Duellighed, De i den materielle og virkelige Verden, med hvilke de komme i Opposition og Berørelse, ere ikke blevene til med mindre Finess og Skarp-sindighed; men det er ogsaa det Hele. Digteren lover meer end han giver; han besidder i sig selv en Guldmine, af hvilken han altfor ofte kun udtrager Kobber. Han holder ikke fast ved sin Tænkning: den mangler en kraftig og bestemt Afgjorelsesdom. Han peger paa Dybder hvori han ikke stiger ned. Han aabner for os Udsigter, som hans eget Blik ikke følger, i hvis Beskuelse hans ubestemte Die ikke kan ledsage vores. Disse Feil ere uidentivl tilgivelige, og ere desuden andetsteds opveiede ved meer end een Skjønhed; men det bliver en Nødvendighed at antyde dem, naar Talen er om en Mand, som havde Hjelpemidler nok til at undgaae dem. Det er især i de Emner, hvor Philosophien har en Rolle, at Man bør vogte sig for disse Brokstorrelser. Intet nøder En til at give sig af med dem, men naar Man drifter sig til at berøre dem, maa Man ogsaa gaae tilbunds i samme.

Omendstjøndt Dehlenschläger, i sin Egenkab som Nordens Mand, altid havde i sin Aand som i sine Vers, et stærkt Anstrøg af Philosophie, fandt han dog mere Behag i at afmale Lidenstaberne, end Metaphysikens Epidfindigheder. Efterat have i Correggio lagt for Dagen hvad han formaacede

i denne Genre, som han tilbage til Kjærligheden, om hvilken Man aldrig vil faae udtalt Alt, og med hvis Skatte han kun delvis havde ødset i Arel og Balborg. Under disse to Navne af den nationale Martyr-Kronike, hvilken Scandinaviens mindst ætistiske Reliquieskrin opbevarer med saa stor Omhu; havde han skildret Standhaftighedens Kraft. Han søger nu at afmale i Hagbarth og Signe, der ligeledes ere Heroerne i en nordisk Legende, Kjærlighedens uimodstaaelige Bælde; men jeg feiler ved at tale om Bælde, det er Almagt, jeg skulde kalde den. Kjærligheden er her ikke meer en Følelse, som Pligten kan bekæmpe og undertiden gvaale: den er en hellig og guddommelig Flamme, mod hvilken det vilde være ugudeligt at gjøre Modstand, som ingen Hindring taaler, som luer og skal lue trods alle Begivenheder fremkaldte i den Hensigt at slukke den; den er saa reen en Dyd, at den gaaer frem ved Siden af Forbrydelsen, uden at fordunkles af dennes Skygger.

Hagbarth, en Søefonge, er kommen ned fra Trondhjem med nogle af sine modigste Baabenbrødre for at udfordre Sverrigs*) tappreste Helte til Holmegang, og han bliver ved den Leilighed forelsket i Signe, Dronningens Datter. Slaget bliver ikke destomindre leveret, og en af den kongelige Prindsesses Brødre, Alf, falder for Hagbarths Haand, ligesom Greven af Gormaz for Rodrigues**). Ved denne Daad geraader Signe da næsten i samme Situation som Kimene, men dog ikke fra Hjertets Side. Kimene bekæmper, skjøndt ikke uden Suk, en Kjærlighed, som hun anseer for en Forbrydelse. Signe underkaster sig sin med Begeistring. Der er intet Liig mellem hende og hendes Elsker: der er skeet en Ulykke, som hun gjerne vilde oprette ved Hjælp af den om-

*) Det var tidligere ikke ualmindeligt i Udlandet, at Danmark blev forvevlet med Sverrig, eller omtalt som en Provinds af dette Land. At det Første her skeer kan ikke Andet end være paafaldende, især da Vera i Tragedien udtrykkelig benævnes: „Dronning i Sjælland“.

**) i Corneilles Tragedie „Cid“.

meste Kjærlighed. Hun begræder sin Broders Død, men hun beklager hans Drabsmand. Hun vil saa gjerne trøste den Sidste for det Samvittigheds=Mag og den Sorg, han ikke kan Andet end føle. Hun har ikke Tanke om at bryde sine Lænker: hun agter de Baand, som Himmelen selv synes at have knyttet. Det er ikke hendes Pligt at vise sig som Søster: hendes Pligt er alene Kjærlighed; hendes Dyd: at være trofast kjærlig indtil Døden.

Man indaander i hele denne Rolle, som dog lader Noget tilbage at ønske, en Friiskhed af Følelse, som faaer os til at undskyldte visse Smaatræk af en Ufkyldighed, der undertiden er altsfor ungdommelig for en Forstand, som ikke kan være fremmed for Fordærvsens Finesser. Man vil faae en Mening herom af Signes korte Monolog efter Hagbarths Afreise, strax efterat hun har tilgivet ham, som ifølge Dronningens Harm er bleven forviist fra Everrig, og ikke mere, under Live Fortabelse, tør sætte sin Fod paa dette Lands Kyster.

„Han er ikke mere her! det er min strænge Moder Beras Ordre. Jeg troer endnu at høre Larmen af de fjærne Aarslag. Saaledes flygter den raffe Hjort ind i det Tykkestes af Skoven, naar Jægerens Skridt har skræmmet den op fra det lysere Sted. Han er her ikke mere! Maanen kommer med Matten; Astenens Flugt istemmer sorgmodig sin Sang. Her har han sagt mig sit sidste Farvel, og aldrig, aldrig mere skal jeg gjensee Hagbarth. Ak! hvi skulde jeg nogenstunde see denne alt for kjære Fjende? Min Broders Stygge! seer Du mig begræde Hagbarth? Nei, Nei, Du vredes ikke: Han er saa smuk! Kan Grumhed eens med saa megen Ynde? Og denne Krands, som jeg tog af mit Hoved, for at give ham den sørend Bortreisen! Han fik den ei: min Moder holdt min Haand tilbage. Men Gjenstanden for min Kjærlighed kan jeg ikke hade. Skal jeg sønderbryde de Baand, som have sammenknyttet vore Hjerter, ligesom jeg nu afsriver dine Blade, grønne sørgelige Krands! den sidste som jeg har flettet? I min Smerte tilintetgjør jeg dig Blad for Blad.

Som disse Blade henveires af Vinden, far hen! o mit
 skønne Haab“!

Jeg har oversat dette Sted, fordi jeg har hørt det cite-
 res som et af de meest poetiske i Stykket. Men jeg tilstaaer,
 at hvad mig angaaer, anseer jeg disse søde Ord for temmelig
 lette Barer. De forekomme mig i Birkningen at have uogen
 Lighed med denne oversuffrede Snee, som Rom i Keiser-
 perioden serverede ved Sammes Festmaaltider. Lad endda
 gaae ved et Gilde! Men i en Tragedie foretrækker jeg No-
 get, som er mindre vammelt. Det er dette, som Man ikke
 altid finder i nærværende Stykke, hvori Følelsen, under sin
 Higen efter at spille i det Simple og Naturlige, ndarter til
 et kjælent affecteret Væsen; hvori Man, ved Siden af et
 Hyrdelivs barnagtige Snak, bliver heelt forundret over at
 høre En af Ddins Sønner tale om Kjærlighed dybt inde i
 Sverrigs vilde Lyngheder*), som om det kunde være Hr. Dorat
 i en Actrices parfumerede Vænkammer. Disse Feil ere stø-
 dende, men Skjønhederne ere endnu talrigere og mærkeligere
 end Feilene; det er til dette Sidste Man alene skal holde sig.

Hagbarth har igjen besteget sit Skib. Han er draget
 bort, at søge Trøst for sin Kjærlighed, at tilbagefordre af
 Havet dets Dyrer og dets Storme. Men Heltebedrifterne,
 Farerne, Stormene ere ikke mere tilstræffelige for ham.
 Ude og tomt som hans Hjerte er kjeder Bølgerens Ensomhed
 ham. Han længes efter Landjorden, hvor Man maaskee be-
 græder ham, og trods den Dom, Dronningen har affagt over
 ham, lander han igjen usformodentlig i hendes Rige. Hans
 Tilbagekomst bliver snart bekjendt. Dronningen lader ham
 ved sine Udsendinge eftersøge overalt. En af dem opdager
 ham hos Signe, som nyelig har svoret ham en Trofskab, der

*) Den franske Forfatteres geographiske Bildfarelse, i Forbindelse med hans
 her, som flere Steder, udtalte Anskuelse: at Digteren i sit Vært først
 og fremmest bør filosofere, vil kunne forklare denne ellers besynder-
 lige Kritik, der dog ender med at tillægge Stykkets mangfoldige Skjøn-
 heder en afsjort Overvægt.

skal udholde enhver Prøve. Den Ufornuftige har den Dristighed at udfordre Hagbarth. Denne dræber ham. Paa hans Dødsstrig styrter Bera frem paa Scenen ledsaget af tolv, fra Isse til Fodsmaal, væbnede Kæmper, som hun befaler at binde Scierherren. Dette lykkes dem ved i Diebliffet at overrasse ham; men den unge Søekonge sprænger sine Vaand, og laver sig til Kamp, alene imod dem Alle. De tolv Krigere trække sig tilbage. Bera, som forudseer deres Nederlag, flipper en Lok af sin Datters Haar, og idet hun rækker den til En af sine bevæbnede Svende, siger hun: „binder ham med den! den Lænke holder vel saa godt som eders af Jern“. Hun tager ikke Feil; Hagbarths Brede forsvinder, og han lader sig roelig begge Hænderne binde. „Agt ikke denne Lænke, tilraaber Signe ham; agt den ikke! sønderlid den“. Istedetfor at bryde dette Vaand, kysker han det, og gaaer med faste Skridt til det Taarn, der skal tjene ham som Fængsel. Hele denne Slutning af tredie Act er fuld af Umhed, Bevægelse, og Overraskelse. Den gjorde stor Virkning paa Theatret i Kjøbenhavn; vil den ogsaa gjøre det andetsteds?

Efter forskjellige med Klogskab anbragte Tilfælde og Omstændigheder, som forhale Katastrophen, og selv give Haab om en lykkelig Oplosning, indtager Ulykken igjen endelig den øverste Plads, og Døden fordrer bydende sine Offere. De to Elskende, som atter have seet hinanden til Afsted, adskille sig: Hagbarth for at gaae sin Dødsstraf imøde, Signe for at opbrænde sig levende paa Freyas Altar. Snart seer Man hendes Tomrubbuur i fuld Flamme; og Hagbarth, som frygter for at Bøddelen vil lade vente paa sig, og skjælver ved Tanken om at Signe skulde komme førend ham til Valhallas Port, støder sig Dolken i Brystet. Signe er imidlertid ikke omkommet; hun er bleven reddet fra Baalet af hendes Broder; men denne river hende kun ud af Flammerne, for at see hende døe af Smerte paa Hagbarths blodige Liig. Afvæbnet ved denne dobbelte Hedenfart væder Dronningen Ligene af sin Datter og sin Søns Drabsmand med de samme

Laarer; hvorefter hun endelig, for at forsone sig med deres Skygger, giver Befaling til at begrave de Elskende i en og samme Grav; et Slags *consolatio posthuma**), ved hvilken Man, ikke uden at tænke paa Agels og Walborgs sidste Duster, synes at holde meget fast under disse kolde Bredegrader. Efterat vi ere blevne særdige med denne Deel af Kritiken, følger Lortalens ikke mindre gavmilde Deel. Vi ere langt fra at ville sammenligne dette Stykke med *Cid***), som ikke synes os at være vovertruffet af nogetstomhelst andet Mesterstykke af Corneille. Men det foranlediger os til at stille et Spørgsmaal, der just ikke er saa let at besvare, som Man skulde tro: Jeg veed ikke om denne ophøiede Hengivenhed hos Signe, som Intet formaaer at skræmme eller tiltintetgjøre, som hæver sig høit over alle menneskelige Hensyn, fri for den mindste Selvbekendelse, som bestaaer og sætter sin Værd i at bestaae til Trods for hendes Moder, som hun opvorer til Brede; til Trods for hendes sidste Broder, som hun saarer, og for den dræbte, som hun begræder — om ikke den er ligesaa rørende, ligesaa tragisk, ligesaa fuld af Sindets stærke Bevægelse, som *Ximenes* Trængsler og Selvkampe. Mueligt at den er mindre dramatisk; men paa Reflexionens Gebeet, bliver den ikke der mere hjertegribende?

Dette Digt, der stemmer saa godt med den nordiske Poesies raffinerede Mandskyld, kan ikke ganske tilfredsstillende

*) „*Consolation posthume*“ kan ikke lettelig gjengives med noget dansk Ord. *Posthumus* betyder en saakaldt Sildefødsning eller den der kommer til Verden efter Faderens Død; altsaa: Sildefødsningstrøst, hvis Læserens Øre maatte være mere modtagelig for dette Ord, end de af mig brugte latinske.

***) Denne Corneilles berømte Tragi-Comedie opnaaede den højeste Lykke, som nogenstunde er bleven et Theaterstykke tildeel. Den blev overjagt i alle europæiske Spog, med Undtagelse af det tyrkiske og slaviske, og fremkaldte det franske Ordspog; „*cela est beau comme le Cid*“. Naagtet Erklæringen stæer dog en ikke uvæsenlig Sammenligning, der synes at sætte Signe, i tragisk Effect, over *Ximene*, Heltinden i det førnævnte Stykke.

samvittighedsfulde Smag. Dehlenschläger har forudselt dette, og da han strev saa at siige i *Vinene* paa vore *Fordomme*, har han søgt at komme disses *Daddel* i *Forkjøbet* ved den *Skildring*, han har gjort af *Hagbarths* *Hjende*. Alf er en melancholisk drømmende Mand, en Mand træet af Verden, hvis eneste Tanke er at gjenforenes i en anden Sphære med en elsket *Hustru*, som er gaaet forud for ham i *Dødens* *Favn*. Ogsaa savner Man ham ikke, efterat han er falden for sin *Modstanders* *Eværd*, efterat han endelig er gaaet ind i denne *Evighed*, der var hans *Forhaabningers* eneste *Maal*; vi nære for ham en *husvalende* *Forløsnings*-*Følelse*. For ham synes det at være som om *Døren* til et og andet *gjestfrit* *Palais* aabnede sig for hans *Mathed*, aabnede sig for den *afstræfede* og *trætte* *Pilegrim*, der har opholdt sig alt for længe paa *Dortærskelen* med at betragte gennem *Gitteret* den *Ovrerdaadigheds*-*Fylde* og de *Skatte*, som skulle faae ham til at glemme *Alt*.

Denne *Tragedie* er den sidste som *Digteren* fuldførte langt borte fra sit *Hjem*, og han forudsendte den, som et *Retour*-*Budskab*, som et nyt *Pant* paa sin *Agtelse* og sin *Kjærlighed* for *Fædrelandet*. Den blev næsten strax opført. Ikke veed jeg om den *Lykke* den gjorde var saa stor, som Man har forsikret, og om den har holdt sig: men om Man end har nok saa lidt *Ungdom* i *Hjertet*, er det umueligt at ende *Læsningen* af dette *Stykke* uden en *inderlig* *Rørelse*. Det er skrevet med *Rasshed* saa at siige i eet *Kast*, med en *Rigdom* i *Udtryk* som *forbauser*, og ikke tillader at tælle *Pletterne* deri. Naar Man *elsker*, *beundrer* Man det; naar Man ikke meer *elsker*, *hedømmer* Man det. Det tilkommer *Andre* at afgjøre: i hvilket *Tidspunkt* Man bør læse det.

VIII.

Endskjendt *Correggio*, samt *Hagbarth* og *Signe*, begge ere kraftigen stemplede af den *Character*, der ansægter *Precsien*, naar denne nærmer sig *Nordpolen*, findes der dog i

disse Stykker Noget af den italienske Soel, som formilder de mørke Skygger; et Lys, som giver disses Taagesløv Opal-Steens Gjensjær. Denne Indflydelse spores imidlertid ikke meer i det Værk, som fulgte paa de fornævnte. Saasnart Dehlenschläger har sat Fod paa sin Fædrene=Jordbund, føler han sig igjen heel og holden dansk. Hans Aand befugtes i Østersjøens Taager, ligesom i selve Digter=Inspirationens Rilder. Han trængde til at aande under Odins Himmel, for at undersøge Sammes besynderlige Underværker, og for at blive en sand national Digter. Han vilde være det: han blev det.

Han præluderede i denne sit Talents nye Tankeflugt, med det theogoniske Drama: Baldurs Død, hvori en Deel af Eddaens fabelagtige Skatte udfoldte sig. Maaskee havde han et dobbelt Formaal ved Behandlingen af dette Gænge: det første, at slaae dybere Rødder i Danmarks Grundring, ved at sætte Folkets skandinaviske Hjertestrænge i en vibrerende Bevægelse til en religiøs Toneart; det næste, mere ærgjerrigt og uden Tvivl mere hemmeligt, at overgaae en Mand, som han havde lovet sig at ligne, hvilket vil sige saa meget som at fordunkle. I Virkeligheden havde Grald — hvis Værelse blev øphøiet af Dehlenschlägers Gænder, for at ydmyge den Sidstnævnte — under samme Tittel skrevet en Tragedie, som Man endnu dengang gav paa Scenen. Det tilkommer ikke os at affige nogen Kjendelse imellem disse to Forfattere. Men det som vi maae stadfæste, det er, at Dehlenschlägers Værk tilkjendte ham Seierspalmen. Seierspalmerne berøse Intet; men de Døde ere besværlige Medbeilere, og de Levende fortrænge dem ikke uden at have nogen Ret dertil.

Dette nordiske eventyrlige Helgendigt, hvis gothiske Rust nødvendigviis har maattet afflibe sig under det 19de Aarhundredes Hiil, og hvis hedenske Raahed har maattet formilde, om ikke omstabe sig, under en Christen=Forfatters Pen, er i en vis Henseende en mythologisk Messiade. Baldur er en Gud, den bedste, den elskeligste af Balhallas hellige Gæster,

Lammet uden Plet i dette vilde Paradis. Men trods hans Dyder, eller maaskee formedelst disse, dømmer Skjæbnen ham til at døe; thi Eddas Guder ere undergivne de samme Love som Menneffene. Deres Liv er en Kamp ligesom vores, en Kamp til det Yderste mellem det Gode og det Onde, hvori, ligesom paa Jorden, det Onde ofte indtager den øverste Plads. Det er denne Triumph, hvis Aarsager vi ikke altid gjennemssue, og hvis hemmelighedsfulde Betydning vi ikke fatte, som Digteren har paataget sig at sætte ud fra hinanden. Vi ville have ønsket, at han ogsaa havde paataget sig at forklare den.

Der er tilvisse i Grundlaget af den nordiske Allforans dunkle Troeslære, ligesom i alle Religioners Grundlag, en filosofihist Sandhed omviklet af Symbolets Baand, som det vilde have været interessant at vilke ud af sine Skygger, og at fremvise i sin klare Røgenhed. Dette har Dehenschläger ikke gjort, ikke heller er det, isald han har forsøgt herpaa, lykkedes ham, at gjøre os fortroelige med hans Tankegang. Den moraliske Betydning, dette „hvorfor“ i Dramaet, er bleven tilbage i Skyerne til en Afgjørelse efter vort eget For-godtbefindende. Alle disse Scener henrykke og forbause os, uden at belære os. Vi see kun i samme en Række af alvorlige eller takkelige Billeder med et glimrende Colorit, men som henvende dem mere til Forstandens beskuenne Deel, end til dens grandffende og syntetiske Side. Det er snarere Formernes end Idernes Poesie.

Dette Drama, et tungt men harmonisk Echo af den antique Melpomene, er støbt, ligesom Shelleys „befriede Prometheus“, i den samme Form som Aeschylus's „lænkede Prometheus“, hvilken ikke heller er uden Dunkelhed. Der er imidlertid en umaadelig Forskjel imellem den Virkning som den græske Poet frembringer, og den som bevirkes af den danske Skjald. Der er ikke En iblandt os som jo er noie bekendt med Skuespilpersonalet i Aeschylus's Tragedie. Vi ere fortroelige med disse Personer fra Barndommen af, og vi vilde

ikke kjende dem, dersom ikke de græske Forhæng vare gjennem-
 sigtige nok, til at Man kunde gjætte sig til hvad de skjule.
 Dette er ikke Tilfældet med de overnaturlige Rollepersoner,
 som Dehlenschläger sætter i Bevægelse; de ere i Virkeligheden
 ikke kjendte undtagen i hans Land, og det endda for det meste
 paa en ubestemt og forvirret Maade. Ogsaa interesserer
 Man sig kun meget maadeligt for alle disse Evolutioner af
 Guder, som spadserer, gjøre sig lystige, eller græde paa deres
 iiskolde Olymp. Man kunde endog sige, at dersom de ikke
 talte saa godt, vilde Man ikke gjøre sig den Umage at kaste
 Dinene paa dem. — Hvad der desforuden ganske mangler
 dette Stykke, det er en mægtig Spændehjør, som ikke mang-
 ler Utsyklus: en menneskelig bevægende Kraft. Det er uden
 Tvivl aldeles klart, at den Død som rammer Baldur, han
 der er hverken meer eller mindre end Solen selv, Lysets og
 Livets Konge; skal varsle Gudernes Undergang og Fald: at
 denne Katastrophe skal virke tilbage paa Menneskeslægten, og
 drage Verdens Forliis og Udryddelse med sig. Men saalænge
 nu denne Verden ikke føler sig selv i Actionen, saalænge denne
 Menneskeslægt ikke synlig i al Korthed gjentager sig i rene
 jordiske Bæsjener med eget Hjerter, egne Lidenskaber, egne Glæ-
 der, egne Sorger, og eget Sprog, knytter Tilsværen kun en
 underordnet Vigtighed til Alt hvad Man viser ham. Men-
 nesket er kun en Ven af det Underfulde, paa det Vilkaar selv
 deri at spille sin Rolle. Det ophører ham i hans egen Tænk-
 ning, at see Guddommen handlende ligesom han, idet den
 blander sig ind i den menneskelige Skjæbne. Men Alt hvad
 der skeer uden for hans Sphære, selv da naar han er Ob-
 jectet, faaer Præg af at ville ydmyge ham. Han tager ikke
 tilstaafe med en underordnet Rang, og foran dette Himmel-
 hof, hvori han kun indlades med Dinene, kjædes hans For-
 sængelighed.

Endnu en anden Ting, som i denne Tragedie fjerner den
 Interesse vi ellers kunde have for samme, det er at Man
 ikke faaer et Blik om Tiden paa hvilken Handlingen fore-

gaaer. Er det paa denne, eller paa hiin Side af det Nærværende? er det en fuldendt Handling, eller en der først skal fuldendes, en Fortælling, eller en Spaadom. Jeg for mit Vedkommende troer, at det er Fremstillingen af en overmenneskelig Begivenhed, som først skal realiseres i Seclernes Aarrækker; men jeg er ikke ganske vis herpaa. Naget Dehlenschläger selv, med den bedste Billie, har søgt at hjælpe mig til at opklare hvad der forekom mig taaget i hans Værk, har jeg dog beholdt meer end een Tvivl tilbage om sammes Klarhed. Men hvad der ikke bliver Tvivl om hos Enhver-somhelst, der forstaaer Dansk, det er Bersenæs Elegance eller Majestæt, hvorom ingen Oversættelse er istand til at give nogen Idée. Jeg har hørt Forfatteren recitere nogle Brudstyk-ker, blandt andre Choret af Dværgene*), da de smedde Spyd-odden, som skal dræbe Baldur, og trods min Ukyndighed i Sproget blev hele min Følelse indtagen af denne Rigdom i Rhythmus, denne hemmelighedsfulde Harmonie i Stilen, som næsten udgjør et smukt ansfueligt Billede. I denne Henseende er det efter Kyndiges Skjøn ikke mindre end et Mesterværk; men Mesterværkerne ere overalt sjeldne nok til at vi skulle nægte dem Applaus, i hvad Sprog de end optræde.

Efter saaledes at have fordybet sig i Nordens religiøse Betragtninger, slog Dehlenschläger igjen ind paa Historiens mere jævne Dei, og han laante af Saxo Grammaticus, hvis Kroniker ofte ere romanagtige, Helten til en nye national Tragedie. Denne Helt, med Navnet Stærkoddet, er en anden Palnatøke. Det er en Palnatøke, dømt af Himmelen til at overleve sin Volds-gjerning, vankende om, for at udsone den, fra en Himmelegn til en anden. Han kommer nu hjem,

*) Svartalfernes Cher. Baldurs Død Pag. 28.

„Hammer nu slaa ved Middags-Nat

Tidguist af Staal!

Alle Dværge nu rast, alle Dværge!

Som naar Hest tramper hen over steenlagte Bro,

Tremmer, hamre! paa Staal“. v. s. v.

ledsaget af Sjæbnen, for at døe i sit Fædreland under Sværdslaget af en ung Krieger, som han elsker og har opdraget. Dette Værk, som regnes blandt Dehlenschlägers bedste, frembyder i sig selv et skriftlig Bidnesbyrd om dets Herkomst: det er skrevet under Herredømmet af saadanne Ideer, som ere beartede med stor Iver af Müllner, Raupach og Grillparzer. Der hersker overalt i det, jeg veed ikke hvilken sørgelig og ubarmhjertig Modgang, lig en af Stykkets spillende Personer, en usynlig altid nærværende Nemesis, som gjør Actionens Traade urde, og igjen ordner dem. Werner og hans Disciple have misbrugt denne Methode, og deres mystiske Barnagtighed forstyrrer undertiden Skrækken, istedetfor at opvække den. Dehlenschläger har været klogere: han har anvendt denne Spændesjær med Kraft, med den usterlige Myndighed, som Intet forsmaaer, fordi den forstaaer paa rette Maade at anbringe Alt.

Stærkoder har dræbt sin Konge, tilskyndet hertil i sin Ungdom af Breden og onde Aander. Jaget i Landflygtighed af Samvittighedsnag er han derefter bleven den frygteligste og berømteste Krieger. Han har gjennemstreift Verden fra Slag til Slag, fra Seir til Seir. Hans Sværds Lynstraa-ler have furet Siberiens Ørkener, og gjennemkrydset Asien lig en Felte-Komeet, der overalt slaaer Folkesærdene med Forbauselse og Beundring. Men han har intetsteds fundet hvad han søger. Det er ikke Gæren han forfølger: det er Døden, det er Forsoningen. Himmelen nægter ham den, og han kan ikke trøste sig over denne Livets scie Vedholdenhed. Hvorledes vil han kunne fremstille sig ved Valhallas Port, naar han veed at den lukker sig for dem, der ikke døe med Sværdet i Haanden? han er allerede temmelig til Mars: dersom Jarerne ikke komme ham imøde, frygter han for ikke meer at kunne fremstille sig for dem, han frygter, at en fremtidig Leilighed vil mangle ham til at sætte sit Liv paa Spil; han frygter at blive nødt til at lade sit Lys i Fred udslukkes i en og anden Krog, lig en gammel Hjørt i sit tykke Bussads-

leic. Hvilken Skam for ham! hvilken ubønhørlig Udføning for det Blod han har udgydt!

Med Hjertet opfyldt af denne høimodige Frygt, og sin ulykkelige Anger, kommer den ædle Drabsmand, efter tredive Mars Traværelse, tilbage til sit Fædreland estersporende en eller anden dødelig Bedrift, som mueligt kunde gjelde for ham som Løsepenge for hans Forbrydelse. Berøget af det Haab, at kunne fæmfalde en Livsfare over sit Hoved, bliver det hans første Omfarg, at underrette Danmarks Konge om hans Hof's Udsvævelser. Dronningen har nemlig forraadt sin Hgtes herre af Kjærlighed til Angantyr*), den vildeste af Nordens Kæmper. Denne Barbar bliver rasende over at hans hemmelige Forstaaelse med Dronningen er bleven røbet, og kommer med sine otte Brødre for at udfordre Angiveren. Den angerfulde Helt troer at Himmelen nu vil formildes, og han modtager med et Slags Berufelse en Udfordring, der synes ham at være et Løfte om Døden.

Digteren finder her i en underlig Overtroe Motivet til en usædvanlig og frygtelig Scene. Angantyr er et Slags Sæ-Rimrod, ogsaa forfulgt af en uundgaaelig Skjæbne, behersket af et blindt og hemmelighedsfuldt Raserie, der overgiver sig til alle de Raad, som hans Lidenskaber og hans Brede indgive ham. En Spaadom har forudsagt ham, at han ikke skal udrydde sin Hjende undtagen ved sin Fader Halsdans Sværd, og for at bemægtige sig denne Talisman trænger han, fort for Duell-Timen, ind i den Gravhøi i hvilken de Baaben, som hans Fader har baaret, ere henlagte ved Siden af den Dødes Urn. Han er lige ved at gribe Sværdet, da han, som indtil da aldrig har haft Tanke for Andet end Mord og Blodbad, med Et huffer paa: at det at forstyrre de Dødes Ro, er det Samme som at jage dem fra Valhallas Glæder for at vise dem tilbage til en Vandring igjennem Marhudreder omkring deres Grave, eller at styrte dem hovedsulds ned i Mørkets Qvaler. Et saadant nyt Fædermord

*) Konge i Skaane.

paa hiin Side Graven, en saadan Vanhelligelse stræmmer ham; han tøver! men Tørst efter Triumph driver ham frem; han vender Hovedet bort, og med en skjælvende Haand, trækker han det Sværd til sig, hvoraf hans Seier er afhængig, men med Sværdet trækker han tillige den hellige Urne ud; den falder paa hans Hjelmskjold, aabner sig, og overstrøer ham med hans Faders Aske. Et forøget Raserie betager ham derpaa. Han ryster sig, og arbejder sig løs under denne hærvende Aske, der er lig det giftige ophedede Stov, hvormed Niffelheims underjordiske Veie ere bestrøede. Da han derpaa i sit Hjertes Qual føler, at han i Sandhed ikke har anden Fjende end sig selv, stoder han sig det Døds-sværd, som han nyelig har ranet, i Brystet; og Spaadommen er opfyldt. Dette er et nyt Døds-haab, som svigter hans Modstanders Tøser, og denne Scene, som ved første Blik kunde synes en Bisag, knytter sig saaledes igjen directe til Hovedhandlingen. Stærkødder er nu vel befriet for een Modstander, men hans Livsfare bliver, tallet være Guderne, derfor ikke mindre overhængende. Han maa holde Stand imod Angantyrns Brodre, og han troer ikke at skuffe sig selv i det Haab, at en af disse Kampe skal blive den sidste for ham. Denne Gang er det endnu forgjæves, at han gjør Regning paa Skjæbnens Tilgivelse. Han ønsker kun at falde! men hans Gæder, hans Gæder forbyder ham at lade sig overvinde; han vil ikke være at vise sig for sine Guder med denne Skjoldplet! og istedetfor at falde under Slagene af hans otte Fjender, er det dem der falde for hans Sværd. Dette er ikke Alt! Dronningen har opvakt et Oprør for at hævne sin Elsker. Stærkødder angriber dristig Oprørerne, hugger dem sønder og sammen, og den overvundne Dronning begiver sig langt bort fra Danmark for at skjule sin Skam og sit Nederlag. Alt har taget Angten, Alt er vejet tilbage. Der er ikke mere foran ham et eneste Sværd, over hvilket han kan kaste sig for at gjøre en Ende paa sine tappre Bedrifter. Den usorsonlige Seier stæder ham haardnakket tilbage paa Livets Vej.

Den befriede Konge kommer tilbage til sin Borg, som Helten igjen aabner for ham; men led og kjed af Magten vil han ikke atter stige op paa Thronen, som han nyelig har gjenvundet; han nedlægger Scepteret, og sætter selv Kronen paa Hovedet af en ung Søskonge, hvis Fosterfader og Drædger Stærkodder har været, og hvis Kjærlighed til Helga han har beskyttet. Denne Søskonge, der modtages af Folket med Bisaldsraab under Slag paa Skjoldene, er en Søn af den Konge, som Stærkodder for lang Tid siden har dræbt. Det er den samme Situation hvori Palnatofe befindes, ligeoverfor Evend, som han har gjort faderløs; men Dehlensschläger uddrager af denne en nye mere tragisk, mere rørende Effect end af den første. Prindsen, der er opdragen af Helten, nærmer sig sin gamle Lærer med Agtelse, takker ham for hans Omsorg og hans Lærdomme; han skylder ham Rigets Frelse; og Helga, hvem han elsker høiest næst efter sit Fædreland, skylder ham sin Frihed. Offentlig afbetaler han sin Gjæld med en Omfavneelse. „Og nu — siger han, idet han træder et Skridt tilbage, og uddrager sit Sværd — have vi en anden Regning at opgjøre. Jeg har betalt Dig dine Belgjerninger, betal mig nu min Faders Blod. Hans blege Skygge raaber høit fra Graven om Blodhævn. Til Evkamp fordrer jeg Dig ud paa Liv og Død.“ Død! — gjentager Stærkodder — den forunde Guderne mig! den har jeg vel fortjent“. — Der er ingen nølende Betænkning muelig efter denne Scene-Bevægelse. Neppe vil der paa noget Theater kunne udhæves noget mere Skjønt, mere Effectfuldt end dette.

Det er vanskeligt at holde sig længe i denne Sjæls-Høihed, og maaskee vil Enden af Acten forekomme noget langtruffen, efter dette Udbrud af høi Følelse hos den unge Konge. De to Modstandere gaae nu bort for at afgjøre deres Strid, og i denne Overgangstid bliver det nødvendigt at beskæftige Opmærksomheden hos Tilskuerne, som uvilkaarligen i Tankerne følge alle Kampens Kredsløb. Omendkjøndt de forekomme lange, ere de dog hastige nok. Den yngre

Kraft forbliver i sin gode Ret, og Man bringer snart den gamle Krigers blodige Liig paa en med det kongelige Purpurfind tildækket Baare. Han har endelig fundet hvad han saa længselsfuld søgte. Det er endnu en Scier mere for ham: Døden frigjør ham til samme Tid som den giver ham Syndsforladelse, og hans Fald foranlediger et Slags Sørgejubel, nok saa god som en Liigtale. Himmelen bifalder samme, og føier sin Hymne til denne en triumpherende Smerter Concert. Man hører stærke Tordenstrald rulle høitideligt gennem Lufsten, og hvad angaaer Deeltagerne i Sørgehøitiden, da er det den guddommelige Lynslynger, det er Usa-Thor selv, som kommer paa sin Gyllenfarm i et lynstraalende Optog, for at modtage den døde Helt paa Grændsen af sit Rige. Den unge Hærner, med et stolt, men dog bestyrstet Blik, paatager sig at fortolke dette Forvarsel paa den Dødes Gjenindsættelse paa rette Plads, og iilsfærdig med at stille sig ved Ansvarligheden for en Glorie, der hviler tungt paa hans Hjerter, er Scierherren den første til at stille den Overvundne under Odins beskyttende Livgarde, den første til at proclamere hans berettigede Udgang til Valhallas hellige Pragtgilder. „Ædret være den, som blev Danmarks Glavind og dets Skjold! Han var en Helt, nu er han en Gud!“

Efter denne Tragedie, hvis Skjønheder det ikke er umueligt at skimte igjennem vor Analyseres Torhed, syntes Dehlerschlägers dramatiske Kraftfylde at undergaae en vis Aftagen. Det være sig nu at den rigest begavede Kløgt ikke er modtagelig uden for et vist givet Tal af Combinationer, eller at Man maa anklage hans Arbeidsomheds vidunderlige Naphed, som ikke tillod ham med vedbørlig Langsomhed at overveie sine Emner, saa er det dog afgjort, at hans sidste Arbejder ikke staae saa høit som de første. Det kunde ogsaa være mueligt, at Rilden hvoraf han ofte ikke var afveglende nok, og at — da han bandt sig til kun at behandle nationale Emner — Colvritiens nødvendige Gensformighed har endt med at trætte hans poetiske Fyrighed, og at give hans Maade at

male paa en vis Kuldegrad. Det er tilladt at forudsætte: at dersom han var gaaet ind paa at søge sine Inspirationer andetsteds, at flytte sig hen under nye Himmelegne, blandt nye Sæder og Skikke, da vilde denne Digteraand, der paa en Maade vansmægtede i sit Fødelands Laager, der, alt efter som den fordybede sig i samme, gjennemløb, med mindre Nyhedsbegjær, disse hinanden saa temmelig lignende Veie i en og den samme Historie — maaskee være bleven paa ny opvarmet og forynget. Aandens Appetit sloves ligesom Lege- mets Sandser; den trænger til Afvegling i Fødemidler.

Jeg kunde endnu tilskrive det Slags Aftagen, som jeg troer at have bemærket i Dehlenschlägers sidste Theater- Bærker, en anden Aarsag, nemlig hans Lykkes Standhaftig- hed. Blodgjort ved et stadigt Held bliver Man let blind for Lykkens Dmskiftninger, og Man indlader sig ikke mere paa nogen Anstrængelse for at forbygge dem. Dernæst, ethvert Selvbedrag tilsidefat, ligner Geniet selve Menneskelivet, som kun faaer al sin Glæde af de Prøvelser det gennemgaaer, af de Brydninger det trodsjer, af de Seire Man gjør det strid- dig. Det faaer sin Politur i Kampene, det rustner i Hvilen. Dersom en eller anden eclatant Gjenvordighed var bleven kastet paa tværs imellem hans Triumpher, vilde en saadan heldbringende Rystelse have givet dette af Lykken indsluede Talent et uformodet Tankesving. Der er i Ulykken en Elec- tricitet, som opstrikker Hjernen. Jeg vil ikke kunne sige til hvilket Point Dehlenschläger i saa Fald vilde have gjort sig lystig; men Factum er, at Ulykken ikke kom. Nogle af de Stykker, som vi endnu have tilbage at omtale, skulle imid- lertid retfærdiggjøre ham.

IX.

Naar Man i Schweiz, paa Veien fra Lauterbrunnen til Meiringen, passerer Benger-Alpberget, bliver Man vaer, paa een af de Høie der strække sig langs Veien, en Grav-

steen halvt skjult i Tornekrattet, og der er neppe nogen Beviser, som forsømmer at fortælle Dig den Forbrydelse og den Hemmelighed, der gjemmes under denne Steen. Gravstedet bevarer Levingerne af to Brødre, som en og samme Kjærlighed til en og samme Kvinde gjorde til Fjender, omtrent saaledes som Cain og Abel bleve det af Skinsyge over den guddommelige Gunst. Fra Tilbedelsen af en Kvinde til Herrens Dyrfelse er der, som Man siger, kun en Haandsbred. Den af de to Brødre, hvis Lidenskab ikke havde mødt noget Echo, gjennemboede den anden for hans Elskerindes Vine. Snart forfulgt af Samvittighedsnag kom han hver Aften til Manden af den Afgrund hvor han havde dræbt Broderen, for at knæle og fælde Angerens Taarer paa hans Rivals Grav. Der blev han, i et Anfald af poeniterende Betragtning, overrasket af hende, som han havde gjort til Enke sørend Bryllupet, og blev af hendes Haand nedstødt i Dybet, hvori han fandt sin Død ved Foden af den Klippe, som han havde besudlet med Blod, og paa hvis Top Broderens Liig slumrede som et taust Vidnesbyrd om hans Daad. Dette, troer jeg, er Emnet til en Folkevise der i Landet, hvilken forekommer mig ligesaa tragisk, som den græske Fabel om Etocles og Polynices, som vi styldte „Bruden af Messina“*) og et Stykke, som fordem fandt meget Bifald, og som Man gjerne endnu den Dag idag kunde give Bifald: Julius af Tarent af Leisewitz.**)

Da denne Historie blev mig fortalt i min Ungdom, gjorde den et saa levende Indtryk paa min Indbildningskraft, at jeg for nogle Diebliske fik den Idee at skrive et Drama efter samme. Disse Høilandets bratsteile Ørkener, disse brændende og oprørste Lidenskaber i Midten af Encelaviner, Gletschere, og hvirvlende Storme, disse Døds- og Fortvivlelses=Drd,

*) „Die Braut von Messina“ hvori Schiller har søgt at gjengive den antikke Tragedie.

***) Dramatisk Forfatter i Göttingen død 1806, skrev Tragedien „Julius von Tarent“ foranlediget af at Schröder i Hamburg havde udsat en Priis for et Sørgespil i Presa.

disse Angers-Udraab blandede med Truenes Skrig, eller overdøvede af de nedstyrtende Raviners Brusen, alt Dette rørte mit Indre i høieste Grad, og hentev mig til Poesien, hvilket dengang meget let lod sig gjøre. Ved min Tilbagekomst til Frankrig befaandt det sig, at jeg havde ladet min Enthousiasme og Planen til min Tragedie tilbage i Alperne. Jeg har ikke faaet Tid til igjen at opsoge dem.

Dette Føllesagn gjorde det samme Indtryk paa Dehlenschläger, og han drømte ligesom jeg om at drage Nytte deraf for Scenen. Jeg beklager at han ikke paa staaende Fod adlod sin Inspiration. Denne svækkes ved at opvraagne paa nye; og noget senere, da han i Danmarks Narbøger stodte paa en Kronike, der havde nogen Lighed med Alpesagnet, seirede hans Patriotisme over hans Minder: Schweiz blev opoffret. — Erik og Abel er langt fra at være et af hans gode Stykker. Emnet er ikke stærkt nok tilbugget. Charactererne ere af en blodagtig og tvivlsraadig Tegning; især er Heltindens, hvis Navn Sophia synes mig slet nok valgt, af en Flygtighed, som ikke behager, og ikke fortjener at behage Noget. Man kan dog med ikke mindre Sandhed sige, at to eller tre kraftfulde Steder, og nogle fremspringende Situationer ere tilstrækkelige til at røbe Mesteren. Man anfører især den Scene hvori Erik alene ankommer til Slottet hos sin Broder, som vil opoffre ham, og forvoven betroer sig til hans Rettskaffenhed. Det som mindre fortjener Anbefaling, det er Mellemkomsten af et Slags tragisk Figaro, hvis Intriguer ere ligesaa ubehagelige, som de hos Beaumarchais ere moersomme. Hvad der udelukker dette Stykke fra dets ældre Eodfendes Række, det er Mangel paa Studium og Eftertanke fra Forfatterens Side. Dehlenschläger havde Noget af sin Tid, det vil sige af vores, paa hvilken Man anseer det som et af Geniets Vilkaar sine qua non: at gjøre mange Ting, og at gaae frem med stor Hurtighed. Han forglemte, at dersom den ene af Geniets vitterlige Egenskaber er Frugtbarhed, da er det mindre Antallet af Bærkerne, end Antallet

af de Tanker, der indeholdes i samme, som attesterer Frugtbarhedens Tilværelse.

Der gives dem som foretrække, men med Uret, Barinjerne i Miklagard, eller med andre Ord Nordens Livgarde i Constantinopel, for den forommeldte endnu gliurende men ujevne Tragedie, der er alt for flygtigt udtænkt, alt for rivende udført. Hiint Stykke har, som sædvanligt, laant sit Gnee af Danmarks Aarbøger. Digteren skylder det en meget kort men tydelig Fortælling udaf Snorro Sturlesons Krønike, med hvilken han har tiltaget sig en stor Frihed. For mit Vedkommende gjør det mig ondt, at han ikke har tiltaget sig en større, og ikke har søiet Andet til Historien end en Roman, der er saa lidet interessant, at Man kunde troe at Alt var Historie.

* Harald Haarderaade, Arving til Norges Trone, er Anfører for et Corps danske Mænd, som Krigslysten har ført til Palæstina. Han kommer seierrig tilbage fra Jerusalem til Miklegard, hvor da regjerer Keiser Constantin, som, uden Tvivl for at conservere det store Gode af Bellyden, i Stykket kaldes Argyros — og Keiserinde Zoe, et Slags Fredsgunde fra Nedre-Franken, der ikke nærer andet Ønske end det at blive snart færdig med sin Chilperic. Denne græske Chilperic, frommere og ædlere end den galliske, er et Slags tidlig tilbliven Benedictiner-Munk, en kronet Bouquiniste*), som ikke kan finde paa noget Bedre til Belønning for Hæltens Tapperhed, end at byde ham, eller suarere vise ham, et Exemplar af Homer, skrevet paa en Slangehud af et Hundrede og tyve Fods Længde. I hvad Anvendelse end Sagarerne til alle Tider have gjort af Slangen, synes Fremlæggelsen af dette Skrivt kun at have Lidet Tiltrækkende for Harald, der langt foretrækker, og neppe uden fornuftig Grund, Keiserindens Sødslebarn Marias Kjærlighed. Denne Kjærlighed, som gandske falder i hans Smag, er aldeles ikke efter Zoes Hoved. Hun finder, i sin Egenstabs som en Fredsgunde,

*) En der handler med gamle Bøger.

mere Behag i den unge Nordens Kriger, end i sin aldrende Hgtemand, som ikke fornøiet med at være en gammel Graa=stjæg, giver sig af med at være Lærd; som i en Stilling, hvori Koner i Tusindtal skulle falde i hans Eftersølgers Lod, synes at have for meget i een Kone, og som tilbringer sit Liv i et Bog=Serail af sex og tredive Tusind, saa og saa mange Bind, hvilke han mere fornøier sig med at tælle end med at læse. Hun gjør hverken det Ene eller det Andet, men ved sin første Sammenkomst med Harald declarerer hun ham sin hvitflammende Kjærlighed. Hun gaaer selv et Skridt videre. Hun gjør sig ikke mindste Skruppel over at tilbyde ham sin Haand i Følge med Argyros's Scepter, hvem hun har svoret at befrie sig fra, hvad enten ved Sværd eller ved Gift, ligemeget paa hvad Maade, naar kun hendes Befrielse ikke bliver provisorisk. Ved Udtalelsen af denne lidt vel meget sydlige Idee, udbryder Nordens Mand: „Har jeg hørt ret? Du vil myrde din Husbond?“

Zoe: „hvorfør kalde det myrde? vil han ikke have det ligesaa godt i en Liigkiste som i et Kloster? Hvad nytte Di=nene ham til? seer han med dem? hvad Syn' vil jeg berøre ham? Han er ikke et Menneffe, neppe en Skygge; et liv=løst Spøgelse, som skjælver ved Randen af sin Grav, uden at synke ned i den, som kun haardnakket bliver tilbage, alene for at forspilde Andres Lykke. Siig mig: hvad Synd vilde der være i, hvis jeg forkortede ham ikke hans Dage, men i det Høieste hans Timer, disse sidste Timer af hans sidste Af=ten, der er ham selv for lang?“

Umiddelbar efter disse Bekjendelser, som medføre mere Forlegenhed end Smiger, hvis Sprog snart stiger ned fra Fyrstindens Dristighed til Grisettens Rødmen, efter dette Overmaal af Forvorpenhed, til hvilket Harald *) svarer med

*) Den franske Forfatter maa have misforstaaet Haralds Replik i Tragediens 1ste Act Pag. 138, hvor han, overrasket af Zoe's Bekjendelse „fatter sig“ og derpaa ironisk siger: „Din Hengivenhed for mig, Du Skønne! jeg statter — efter sin Fortjeneste.“ Svornæst den ender med Tilkjendegivelsen af hans dybe Zeragt for „Zerbrydersten.“

nogle latterlige Forsikringer om Agtelse, og med det Løfte aldrig at forlade en saa tilbedelsesværdig Jurié, kommer den skjønné Maria, ledsaget af en Flok unge Piger, for at bringe Helten Blomsterkrandsé, og ønske ham til Lykke med hans Tilbagekomst til Constantinopel. Det er forgjæves at de i et Øhr ophøie hans Heltebedrifter; Helten hører dem ikke. Han tænker kun paa at blive alene med Maria, og saasnart hendes Selskabsøstre have truffet sig tilbage, byder han hende sin Haand uden videre Ceremonier, end da Zoe gjorde ham sit Forslag. Maria gjør ei heller videre Bausfelighed ved at modtage den. Harald sætter hende en af de Krandsé, som hun nyelig har givet ham, paa Hovedet, idet han beder hende om at bære den som en yndig Brudekrands, og han er paa Nippet til at give hende et Kys, som det første Pant paa deres nære Forening, da en ærværdig Eremit viser sig netop betids nok til at forebygge det. „Ak! Derjom Du elsker hende, kys hende ikke. Brænd ei et Saar i hendes unge Hjerte, sém Du ikke vil kunne læge.“ Denne Eremit's Forsudsætning er temmelig fornærmelig for Harald's Lægekundskab.

Alt dette flyder just ikke af nogen overvættés tragiff Hare. Det samme er Tilfældet med det Paafølgende. Harald har rigtignok lovet Zoe ikke at forlade Orienten; ikke desto mindre drives han til at vende tilbage til sit Fædreland, nu især da han er vis paa at medføre Keiserindens Sødskendebarn, som ikke har høiere Ønske end at følge ham. Men her kommer nu en anden Historie imellem. En Qvinde, som han har elsket tidligere, med hvem han endog har været trolovet, den norske Prindsesse Elisif, som han har troet død, befinder sig ikke alene meget vel, men er endog i Constantinopel. Hun er kommen dertil forklædt som en Børing, for at gjersee sin Elsker, og havde hans Trostabsløvte. Harald betænker sig ikke paa at holde sit Ord. Kæmpende imidlertid imellem sin Pligt og sin Kjærlighed vil han ikke reise uden at sige Maria Farvel. Dette foranlediger, at han falder i en Snare, der er udspændt for ham af Keiserinden efter

Overenskomst med en General Georgios, hans Dødsfjende. Harald bliver kastet i Fængsel, men snart befriet ved Marias Hjælp, stutter han sig til sine tappre Bøer, og stormer mod det keiserlige Pallads. Forræderen Georgias bliver dræbt under Actionen; Bøe dræber i Fortvivlelse sin Rivalinde, og flygter. Harald er nu fri, igjen istand til at modtage sin Trone, som i al den Tid har været anmaasset af hans Broder søn. Man kan ikke tvivle et Dieblisk paa, at han jo vil lade den uforsærdede og trofaste Elif bestige den.

Disse Begivenheder ere ligesaa gode som saa mange andre, og der er her fuldt op saa mange som behøves til at skabe et Drama. De have kun den Feil, at være uheldig ordnede, og Skjønhederne i Enkeltighederne holde kun altfor sparsomt skadesløs for Grundstoffets Ufuldkommenheder. Hvor stort end dette Stykke er, træffer Man alligevel i disse Hede-stræfninger paa, jeg veed ikke hvilke Spirer af en fordums Høst, som udmærke det, fremfor alle disse magre Netter, der bydes nu tildags. Vi ville just ikke anføre som et Exempel denne Kjærlighedsbillet fra Harald: „Trofast tænker Harald tit paa sin Maria. Helved skal ei stille Helten fra sin Himmel.“ Dette Madrigal*), som St. Aulaire**) gjerne kunde have underskrevet i sine onde Dage, forekommer os altfor siraajunkeragtigt for en Søerøvers Staalpen; det gjør om-

*) Et lille Vers der indeholder en fin, æm og ædel Tanke. Madrigalet skrives sig fra Italien, og er under dette Navn indført i den franske Proesse af Digteren Melin de St. Gelais, død 1558.

**) Marquise af St. Aulaire fransk Digter, bekendt af sin glimrende Conversation og sine genialste Vers, død 1742 i sit 98de Aar. — Da han 90 Aar gammel, i en Selskabsleeg, hvori Enhver skal fremføre sin særegne Hemmelighed, blev opfordret af Hertuginnen af Maine til at sige sin, netop da han vilde gaae hjem, improviserede han følgende Madrigal:

la Divinité qui s'amuse
A me demander un secret,
Si j'étois Apollon, ne serait pas ma Muse,
Elle seroit Thetis, et le jour finiroit.

trent samme Virkning paa os som et rosenfarvet Baand om Halsen af en Jis-Bjørn. Vi bifalde ikke heller denne galante Slutnings-Dialog imellem Maria, som er bestemt paa at gaae i et Kloster, og Harald, som af al Magt igjen vil have det Kys, som en ubeleilig Munk paa sin Gjennemgang har skilt ham ved. „O Maria! — søde Mø — Du græder — min Haand Du trykker — Giv mig det Kys, som Eremiten imorges saa grusomt skilte mig ved.“ Hvortil det oprigtige Barn uden den mindste jomfruelige Knipstthed svarer: „Ja — det tilhører Dig! Den lille Synd vil Gud tilgive mig.“ Disse smaae sentimentale Ufoldigheder vilde være nok til at fordærve de bedste Sider i Stykket; men vi skyldes Retfærdigheden at sige, at de Tid efter anden vige Pladsen for flere Træk af Kraft og Lidenskab, som kalde Dehenschlägers gode Nar tilbage i Grindringen. Det er sandsynligt, at dersom han var bleven understøttet af en bedre udtænkt Plan, en modnere Overveelse, vilde han have fundet en Udvei til ikke at svigte sig selv. Han var endnu i sin kraftige Alder*), og det poetiske Blod var endnu ikke udtømt i hans Arter. Han gjør sig blot slet ingen Betyrning for at sikke sig det Held, hvortil han troer at besidde Recepten. Han har ikke Mistanke nok til det ustadige Publikum, og Sammes Tilfredsstillelse synes han at forudsætte, ikke at være vanskeliggere, end det at tilfredsstille sig selv. Derfra disse intetbetydende Scener, som en skjodesløs Diction ikke bidrager til at gjøre gjeldende. Han tager Evulst for Energie, et paa taget stirligt Væsen for Ynde. Han fremstammer kun her dette heroiske Sprog, som han for ikke længe siden articulerede saa stolt; og, naar undtages nogle Steder i Joes Rolle, og ligeledes i Scenen mellem Harald og Georgios under den Førstes Fangenskab, og den Scene hvori Høvdingen offentlig tiltaler sine Stridsmænd, i hvilke Udtrykket er høit og flam-mende, har Man Dndt ved at gjenfjende de lyriske Lynglimt

*) Den omhandlede Tragedie skrives sig fra 1826, da Forfatteren var 48 Aar gammel.

fra Hakon Jarl og Palmatose; Talentet brænder endnu efter gammel Bane: den høie Begeistring er udslukket.

Vi ville ikke være mere overbærende med Hugo v. Rheinsberg, et Slags Melodrama a la Kotzebue, som neppe vil overleve sine Forbilleder. I dette Stykke har Digteren kun efterlignet Shakspeare i Blandingen af Prosa og Vers, en romantisk Opfindelse, som kan have sit Værd, men som alene Geniet er istand til at gjøre os modtagelige for. Hugo er en af disse høie Baroner i Middelalderen, som hverken kjende til Tro eller Love. For at fremme en forbryderisk Lidenskab, dræber han paa en lumpen Maade sin Maitresses Ægtefælle, hvorefter han, i Forlegenhed med sin egen Kone, forsøger en Skilsmisse ved Hjælp af Gift, men kommer ved en Feiltagelse til at forgifte sin Medstyldige. To Characterer ere tegnede godt nok, nemlig Rupert, et sandt Typus af en vild Adelsmand i det 13de Aarhundrede; og hans Søn Moriz, som, opdragen i Provence overføres til Rhinens Bredder hele denne provencalske Digtekunsts aandrige Lethed; og som vil lade sig dræbe af Hugo, med den samme Afsigt hvormed en Troubadour fremstiller sig til Kampene ved Blomsterfesten*). Dette Stykke vandt meget Bisfald; om det fortjente det ville vi ikke vove at bekræfte.

Vi ere laugt fra at have opregnet alle Dehlsenschlägers Arbejder for Theatret; der er endnu et større Antal tilbage at omtale: Socrates, i hvilket Stykke Digteren, inspireret af Plato, efter Sigende er kommen Philosophen nær: Fosterbrødrene, hvodi Ragnhilds Rolle er tegnet med samme Jude, som Walborgs og Signes: Oms den Hellige, den Samme som vi have seet i Hakon Jarl med Korset at nedslaae de falske Guders Altare**): Tordenskjold, denne tappre Matros fra det 18de Aarhundrede, som blev Viceadmiral, og omsom

*) En Fest som i Middelalderen holdtes i Toulouse paa hvilken Præmier af Blomster i Guld og Sølv uddeltes til dem, som havde været heldege i Poesie, eller i Prøver paa Bestalenhed.

**) En Feiltagelse hvorved Oms den Hellige forveksles med Oms Trugvesen.

i sit 30te Aar i en Duel, der kun var en lunff overlagt Plan: Dronning Margrethe, Knud den Store, Dina, Carl den Store etc: Vi kjende dem kun af Navn.

Flere af disse Tragedier fortjene uden Tvivl at blive læste. De skulle ustridigen indeholde nogle af de Egenskaber, som have skaffet de første Stykker deres Anseelse, men det er endnu mere sandsynligt, at de indeholde, tilligemed flere Andre, endeel af de Feil der vanzire dem. Man kan antage, uden at sætte sig i Fare for nogen alvorlig Feiltagelse, og uden at fornærme Dehleschlägers Minde, at de forøge Tallet af hans Frembringelser, uden at sœie Noget til hans Ære. Det er forevrigt unyttigt, at lade samtlige Theaterstykker passere Revye for at faae at vide til hvilket Man har at holde sig, for at bestemme Forfatterens Værd. Sophocles havde bragt meer end hundrede Stykker paa Scenen, og Liden har kun opbevaret os syv. Men er dette ikke nok til at sætte ham iblandt Verdens første Digtere; til at bevare Minde om ham som et af de skjønneste Genier, der nogensinde har gjort Scenen Ære?

Der er endnu et alvorligt Værk af Dehleschläger, som vi have glemt at anføre: det hvormed han endte sin dramatiske Bane. Jeg kjender det ikke heller. Jeg veed alene, at det blev ham inspireret ved en Forestilling af Macready*), ved hvilken vi begge vare tilstede, i Maret 1845. Han begyndte dette Arbeide da han var over de 67, maaskee for endnu en sidste Gand at kæmpe med Gwald, som i en Hamlet af egen Composition, havde forsøgt at rivalisere med et af Mesterstykkerne paa hiin Side Havet. Emnet er det samme som i de to andre, men behandlet, som det synes, paa en Maade der er mere overensstemmende med Tidernes Sæder og med selve Historien. Forfatteren har, i en klog og besfeden Fortale, som Tidsjournalerne have offentliggjort, søgt at forebygge den Vebreidelse, Man kunde gjøre ham for

*) Formanden for en engelsk Skuespilletrup, som dengang spillede de isakspaarste Tragedier i Paris.

hans dristige Bovestykke. „Den engelske Tragedie, siger han, og denne her, ligne hinanden tilviise, om det saa ikke var i andet end i Titelen; men Traaden i Stykket, Character-Tequingerne, Epoken i hvilken Handlingen foregaaer, alt dette er forskjelligt. Shakspears Hamlet er en ung Prinds, som har studeret i Wittenberg, og som hos sig har ladet Tydsklands raisonnerende Romantik udslutte de noget vilde Træk af det scandinaviske Physionomie. Inquisitorisk og listig, har han Noget af en Philosoph og en Poet, men Intet af en Helt. Villien at hævne sin Fader, forenet med en selvbevidst Mangel paa Evne, gjør ham fortvivlet, og denne Fortvivlelse bringer ham, der er født med Kjærlighed til sine Medmennesker, til at foragte sig selv, og til at gjøre det Samme ved hele den menneskelige Slægt. Denne Foragt bringer ham til Graven, beruser og forvirrer ham. Snart svæve hans Tansler og Følelser i deels forstilt deels virkelig Galsskabs poetiske Tusmørke, og det Malerie som Shakspeare har leveret, er et Kraftkunststykke af Geniet; men dette Mirakel er kun en sublim Usandhed, som Man kan lade passere under hvilket-somhelst Navn Man vil. Hamlet er alt Andet end Helten i en indbildt Historie. Særo Grammaticus fremstiller ham som en Arving fra de gamle Aarhundreder, som en Dansk fra Oldtiden. Det er fra dette Synspunct at den moderne Forfatter har betragtet ham. Han er bleven sit Lands Traditioner tro. Shakspears Hamlet tilhører alle Tider, og alle Steder; det er en allegorisk Figur, en Typus; Dehlenschlägers, er en Dansk, en historisk Dansk, som maaskee ikke har eksisteret, men som kan have levet, og som, om han selv ikke vækker vor Sympathie i samme Grad, i.e. desto mindre er en Epokes Repræsentant.

Dette Stykke blev forestillet for første Gang paa Kjøbenhavn's store Theater den 14de November 1846, Forfatterens Fødselsdag. Om dette Værk, af hvilket Ingen tog Feil, siger „Londons litteraire Tidende“ at det blev modtaget flere Aftener i Træk med almindeligt Bifald, og som et af

den nationale Digters sjønneste Frembringelser. Man gjorde sig det overalt til en Gres- og en Pligts=Sag at beundre det. Man beundrede det af Agtelse for fyrretupe Mars Arbeide og Held. Dette ligner ikke synderlig Frankrig, som uden Undseelse spyttede paa Corneilles forældede Lauerbær. Men det er sandt; dei var det store Aarhundrede*)!

X.

Deblenschägers store dramatiske Samling indskrænkede sig ikke blot til tragiske Bærker. Han har skrevet en Mængde Stykker af gandske modsat Art f. Ex. Ludlams Hule, et Slags halv alvorlig halv spøgefuld Parodie paa Grillparzers „Bedstemoder,“ i hvilket findes enkelte Scener af dyb Følelse og sand Poesie: Schweizer Hyrdedigtet „den lille Hyrdedreng“: den orientalske Idyl „Fisseren og hans Datter“: den dialogiske Fortælling „Trillingbrødrene fra Damask“ og et temmelig stort Antal Operaer og Lystspil. Vi have hørt Operaerne godt omtalte. Hvad Lystspillene angaaer, er der kun faldet os et eneste mellem Hænderne, hvilket er en gjentagen Bearbejdelse af Beskæls gamle Løier. Det mangler hverken Munterhed eller naturlig Egenkab, men det er i det Hele taget kun et langt Vittigheds=Stykke, som ikke giver nogen foreløbig Kjendelse om Forfatterens comiske Talent. Det er ifølge hans Character at vi tænke som saa: dersom han var kaldet til at være sit Lands Corneille eller Racine, var han ikke kaldet til at være dets Moliere; det er endog sandsynligt, at han er bleven i lang Afstand fra sin Landsmand Holberg, hvis Bærker han har sørget for at oversætte paa Tydsk, som et Tegn paa sønlig Agtelse for en af den danske Litteraturs Fædre.

*) Her alluderes til den franske Letkundighed, der gav Ludvig den 14de Tilnavnet „den store,“ ja opkaldte hele Tidsalderen efter ham. Da Corneille døde 1684 var Afguderiet af hiin Konge paa det Høieste, og Man glemte, i det mindste for en Tid, at ogsaa Digteren var bleven kaldet: „le grand“.

Skjøndt Dehlenschläger var af en levende og oprømt Sindstemning, skjøndt han i Conversationen havde et hurtigt og utvungent Svar paa rede Gaand, forekommer det os dog ikke, at han havde Noget af det, der udfordres for at gjøre Lykke i Lystspillet. Han var af en oprindelig Natur, en Mand af Begeistring og Lidenskab, mere hurtig til at eksplammes, end til at eftertænke, modtagelig for alle Sindets stærke Bevægelser, men især for dem som hidrøre fra hvad der er det Usædvanlige i Livet; mere tilbøielig til at udtrykke hvad der smigrer eller ryster Sandserne, end til at svare paa det som pirrer eller kildrer dem. Vi kunde, isald man vil tilgive os en gammel billedlig Talemaade, sammenligne ham med disse Wolus-Harper, som vi om Sommeren hængte op i vore Haver. Deres Metal-Stränge udaande, under Vindens Puestreg, Accorder fulde af Sødhed og Melancholie. Disse Instrumenter græde, og faae til at græde, men de oplive ikke til Lystighed, og spille aldrig Smaa-Arier.

De Menneſker, som faae Folk til at lee, ere i Almindelighed ikke selv meget lattermilde: det er alvorlige Jagttagere, som efterat have undersøgt Characterernes Yderside, betragte det Indre med Smaalighed. Efter gammel Sædvane morer det dem mere at see Brangen end Retten. De forlange at vide Klokkeslettet paa dette Repititions-Uhr, som henede borte gænes med Navnet: Menneſke; de aabne Uhrkassen for at undersøge Hjulværket, for ret at gjøre sig bekendte med Fjerrerne, som sætte Viserne igang. Dehlenschläger var, i det mindste efter hvad jeg troer, ikke af dette Slags kyndige Uhrmagere. Han fattede beundringsværdigt Lidenskabernes ydre Spil, og han malede med levende Farver deres gribende og effectfulde Virkning; men han kjendte ikke i selve sin Egenhjørighed nok til Lidelser, for at gjette den latterlige Side af den menneſkelige Smerte, den moersomme Side af en saaret Forsængelighed. I hvor paradok det end maatte synes, er jeg dog tilbøielig til at udtale den Overbeviisning, at det er fra den idelig Jagttagelse af det Særgelige i Verden, at

vi faae det Talent at mere Andre. Dette er just ikke meget glædeligt. *)

Endstjondt Dehleschläger var god og hjertelig, var han dog meget bidende, meget oplagt til Epigrammet og til Satiren. Dette er imidlertid ikke en Udkomst til at være Komiker. Det sande Komiske ligger ikke netop i Ordene, omendstjondt Ordene ikke gjøre Skade i den Retning; det ligger især i de Situationer, som medføre Ordene: og jeg tvivler paa, at Forfatteren af Hakon Jarl har havt Naturens Kald til at combinere disse Situationer. Af alt dette ud- drager jeg den Slutning, at Dehleschlägers Comedier maae anses for den svage Side af hans Værker. Det er ikke en Dom jeg udtaler: det er en Formodning. Forsaavidt angaaer hans Epigrammer, da har han vist mig nogle af en meget skarp Smag, og da jeg tilkjendegav ham min Forundring over at han, med en næsten uroffelig Belvillighed med sine Medmennesker, havde indladt sig paa at hudslette nogle Stakfels onde Djævlæ indtil Døden, gjengav han mig, til Undskyldning, en temmelig piquant Samtale, som han om dette Emne havde havt med Goethe, og som han har optegnet i sine biographiske Memoirer:

„En Dag — skriver han — da jeg spiste til Middag hos Goethe, just i den Epoke da han var bleven affjolet for mig, følte jeg mig meget forlegen, og da jeg ikke engang kunde bringe det saavidt at være blot naturlig og aaben, ja bogstavelig ikke vidste hvad Holdning jeg skulde indtage, søgte jeg Redning for mit eget Jeg i Næstens Latterligheder: jeg blev forferdelig satirisk. Jeg begyndte endog at recitere nogle af mine umodnestæ Epigrammer, som jeg ikke har ladet trykke, men som meget vel fortjente at blive det. „Stop der! raabte Goethe i godt Lune: den Kampplads er ikke Deres. Den som kan perse Biin, bør ikke brygge Eddike. — Og De da,“

*) En i Resultatet lignende Anstuelse af det Komiske i det Tragiske findes udtalt i Eeren Kirkegaards Livs-Fragment „Guten — Eller“ 1ste Deel Pag. 137.

svarede jeg ham, „har De i Deres Tid ikke ogsaa brugget Giddis? — Forudsat at dette er sandt“ gjentog han, „beviser dette ikke at jeg har havt Grund dertil. — Jeg beder om Forladelse,“ svarede jeg; „Naar Man lægger Wiinhøsten i Persen, er der et stort Antal Druer, der ikke due til Wiin, kun skilfede til at fordærve denne, men som give en meget god Wiineddise. Forøvrigt er Wiineddisen et udmærket Preservativ imod Forraadnelsen.“ Jeg ved ikke om Goethe blev overbevist, men han forandrede Samtalen.“ Dehleschläger erindrede sig denne Anecdote med Tilfredshed, og vi fortælle den med den samme Fornøielse; men derfra og til at skrive en Comedie er en meget lang Vej.

Fordum var Litteraturen deelt i ligesaa mange Landskaber som der er Arter, og Enhver var fornøiet med at bestyre sit eget, eller med at tro at han bestyrede det, uden at søge noget Indgreb i Næstens Rettighed ved at overskride Grændsen. Det Samme er ikke Tilfældet nu tildags; Man trækker sig ikke tilbage i et specielt Videnskabsfag. Ethvert Menneske med noget Værd higer, ligesom Voltaire, efter Universal-Monarchiet i de skønne Videnskabers Rige. Dette ærgjerrige Maal har sin gode Side, og jeg er langt fra at laste denne Encyclopedie=Feber under hvis Kuldegysen vi, med en indbyrdes Skinsyge, finde Behag i at klappre med Lænderne. Den antyder en vid Omfang af Evner, hvoraf Man med god Met kan gjøre sig til. Det er afgjort, at jo flere Strengs Man har i Hjernen, desto completere er Instrumentet. Om Man imidlertid spiller ligesaa godt herpaa, som ifald det var mere simpelt, det er ikke klarlig beviist. Hvad der synes at være dette, det er: at Tugen nu indvier sig til en enkelt og eneste Bestilling. Man beskæftiger sig afvekslende med Poesie, Drama, Historie, Roman; Man gaaer fra Medicin til Politik, fra Mechanik til Philosophie. Jeg indrømmer Nytten af alle disse Studier, men dersom Sammes Oplysnings=Straal er af os bleve concentrerede, istedetfor udsprede i alle Retninger; dersom Man anvendte paa en eneste Arbeidsgeure de mang-

foldige Begreber, der samles paa alle de menneskelige Kundskabers Veie, skulde det være mueligt, at vore Bøger derved vilde vinde. Man vilde maaskee skrive færre, men bedre; vore Bibliotheker vilde derved tabe i Henseende til den boglige Mængde, men de vilde faae et bedre Selskab samlet.

Jeg veed ikke om disse Betragtninger, hvor rigtige de end monne være, og mueligt lidt nærgaaende netop formedelst deres Rigtighed, ville holde Regen tilbage, og ville forhindre os selv fra at gaae den samme Vej som hele Verden; men det veed jeg, at de ikke i nogen Henseende formindskede Virksomheden hos Dehlenschläger, som havde for klar en Forstand til ikke at anstille disse samme Betragtninger førend vi. Hans Tidss Tendentis var Universalitet, og han har ikke feilet i at sigte til dette Maal. Han har villet, ligesom Goethe, afstrykke sine Fodspoer paa alle Geniets Veie, og dersom Lieutenanten ikke overalt har efterladt lige saa dybe Spoer som hans General, saa ere de dog paa visse Steder marqverede nok til at vi skulde standse ved dem, og maale dem.

„Der behøves — har Jean Jacques Rousseau sagt — Skuespil i de store Stæder; der behøves Romaner i Provindserne.“ Dersom denne Regel er sand i Frankrig, er den det endnu mere i Tydskland, og i det nordlige Europa, hvor Livet er mindre forfængeligt end hos os. Romanen er et hjemligt Gnuus-Drama, og Dehlenschläger havde for meget Theater-Genie, til ikke at ønske sig applauderet paa Landet paa samme Maade som han var det i Hovedstaden. Daa indskrænkede han sig ikke til at skrive for Scenen: han skrev tillige for Hjemmesiddereus. Arne, for Familie-Rakkelvornskrogen, og han synes at have udgivet et ikke lidet Antal Romaner og Noveller. Man er ikke gandske enig om den Lykke han derved gjorde, men vi troe ikke, at den har været meget glimrende, eller istand til at skaffe ham et varigt Navn, dersom han ikke forud havde befæstet dette paa en solidere Grundvold. Vi kjende en Novel af ham kaldet Dervarodd; den har kun indgivet os en temmelig ringe Nysgjerrighed

efter at lære de andre at kjende. Den mangler Interesse, og jeg har ikke bemærket, at denne Feil er bleven erstattet ved det Piquante i Enfelthederne, Originaliteten af Billederne, eller det Pittoreske i Stilen. Det er, saavidt jeg mindes, et Slags Fortælling i Antars*) Mancer, overført fra Arabiens Himmel til Polar-Isen, og den vinder ikke ved Byttet. Indbildningskraften er styrket paa Overfarten. Vi have med mere Fornøielse læst en lille Roman betitlet "de to Brødre"**), som har været oversat for nogle Aar siden i en Journal. Den udmærker sig ikke videre, men er udkastet med Hurtighed og Liv. Han vilde forøvrigt have skrevet bedre Rænestoels-Dramaer end disse her, og maaskee ligesaa mange Bind som salig Mdm. Genlis udgav, uden at denne Samling skulde have givet hans Ansæelse synderlig større Vægt. Walter Scott har skrevet udmærkede Romaner, og meer end svage Stykker for Theatret, Dehlenschläger har skrevet skønne Tragedier, og Romaner som ikke passere for dygtige nok. Men hvad gjør det til Sagen? Lader os ikke see Andet hos disse to Mænd end hvad der fortjener at bemærkes. Deres Ufuldkommenheder ville ikke udelukke dem fra at regnes blandt de meest fortjensfulde Superioriteter i det 19de Aarhundrede, der er nok saa godt som noget andet, det være sagt uden at smigre os selv.

Romanen gjør ikke alene Drama=Ljeneste for dem iblandt os, som ikke kunne besøge Skuespilhuset. Den er i vore Dage ogsaa traadt istedetfor en mere adelig, mere ypperlig Art af Composition. Fortællingen i Prosa af indbildte Begivenheder har allerede for lang Tid siden stillet sig istedetfor Fortællingen i Vers, hvilken sidste medførte een Banfelighed mere; og disse prægtige Historier fra fornufts Tid, hvori overnaturlige Væseners saa artigen spillede smukke Roller, ere bleve-

*) En berømt arabisk Fyrste i det 6te Aarhundrede hvis Digte bleve priisfrøede. Hans Roman „Roassafa“ blev i sin Tid sat meget høit, endog over „Lusind og een Nat.“

**) „Munkbrodrene.“

forjoutte eller tilsidefatte for mindre hoitstigende Historier, i hvilke Man ikke seer andre Bæfener end dem der ligne os, der gjøre omtrent det Samme som det vi gjøre, eller i det mindste det som vi troe at kunne gjøre. Man skriver ikke nu tildags disse cyclopiske Sange, for hvilke Iliaden er det første Mynster; og Romanerne ere blevne Helteedigtets Smaa-mynt. Deh'enschläger, rigere end størstedelen af sin Tids litteraire Capitalister, har ikke indskrænket sig til kun at slaae disse Smaamynt's-Stykker; han har ogsaa slaact homeriske, det vil sige af det stærkeste Myntmaal, og af det klangfuldeste Metal, han har kunnet finde. Uheldigvis, og som en Følge af denne Tilbøielighed, som vi alle have til at jage efter Nyt, til at udsprede vor Iudbildningskraft i alle Retninger, istedetfor at concentrere og saammentrænge den, har han behandlet Epopeen, som Man behandler Romanen. Han har mere taget Sigte af Mængden end af Qualiteten, og skøndt han havde Valget mellem Virgil, Milton, Tasso og Camoens, har han foretrukket at efterligne Southey*), en af de frugtbareste Poeter i den nye Skole, som, uden at ryste Dienbryuene, har skrevet episke Arbejder, der kunde give fem Personer nok at bestille. — Southey var uden Modsigelse en Mand af en mægtig Iudbildningskraft, næsten et Genie; men jeg troer at han suarere vilde have bevist dette, naar han ikke havde villet give saa mange Prover herpaa. Han forekommer mig at have misbrugt sin Frugtbarhed, og jeg frygter for at Deh'enschläger har gjort det samme. Det er det vi skulle forviise os om, idet vi nærmere undersøge Værdien og Udstrækningen af hans Digte. Disse have den for os uheldige Egenskab fremfor Alt, at være Danske, men dette medfører ingenlunde Mangel paa Fortjeneste. Vi Franskmænd, som i al Oprigtighed ansee os selv for Atheniensere, og gjerne behandle de øvrige Verdensbeboere som Barbarer, vi have ikke nogen Mand, der er videbegjærlig nok til at reise ind i fremmede Litteraturer. Dersom vi ikke fandt det under vor Bær-

*) Engelsk Forfatter bekjendt af sin ualmindelige Productivitet.

dighed fra Tid til anden at lande i disse fremmede Egne, vilde vi maaskee bedre lære at kjende hvad vi egentlig have at holde os til paa vort Eget. Vi vilde derved maaskee ikke blive mere beskedne, men vi vilde faae Mine af at være mere retfærdige.

XI.

Det er ikke iblandt Dehlenschlägers Theaterstykker, det er i Samlingen af hans Digte, at vi skulle søge og forstaae det af hans Værker, der var ligesom det første Grundlag for hans Berømmelse, og som forbliver et af de bedste, han har leveret os, nemlig den dialogiserede Roman *Aladdin*. Det er ikke meer et Drama i Virkeligheden end *Ahasverus* af *Qvinet*, end *Panhypocrisiaden* af *Remercier*, hvori det som lever tager Ordet ligesaa godt som det der ikke lever: *Stjerner* og *Blomster*, *Granit-Sphinger* og *Himmelens Fugle*; hvori *Sværdene* offentlig tiltale dem som bære dem; hvori *Menneskene* snakke med *Insecterne*, *Spindesonerne* med deres *Rokkehoveder*, *Domkirkerne* med de store *Vinduer* i deres *Capeller*. Det er maaskee Fremstillingen af hvad der foregaaer i *Philosophens* eller *Poetens* *Hoved*, men dette har Intet tilfældes med hvad der foregaaer i vor ringe *Verden*, eller paa *Scenen*. Det er *Idealet*, der søger at realiseres uden at tabe Noget af sit phantastiske *Villede*.

Om Man selv stiller sig uden for vor *Sphære*, vil Man dog finde dette *Dehlenschlägers* *Værk* af mere menneskelig *Natur* end det lignende af *Qvinet*, og af en *Mysticisme*, der er mere tilgængelig for de fleste *Menneskers* *Forstand*. De *Mennesker* der møde hinanden i *Ahasverus*, have kun *Narvet* og *Figuren* af disse *Væsener*, men forøvrigt ere de kjendelige af et andet *Slags*, og af en anden *Verden*, med andre *Æsder*, andre *Ædvaner*, andre *Videnskaber*, med et *Sprog* maaskee smukkere end det vi tale, men forstjelligt fra dette, og tjenende som *Speil* for *Tanter*, der ikke spire i vore *Ho-*

veder. Det Samme er ikke Tilfældet med de Bøfener, som røre sig i Maduin. Det er virkelige Mennesker, der frembyde Charactertræk, som bringe vore egne i Grindring, foruroligede af den samme Urgjerrighed, de samme Duffer, og de samme Tanker, hvilke de udtrykke i os bekjendte Former; givne til Priis for de samme Sorger, de samme Afvekslinger; snart glade snart utilfredse anklage de Livet med Taarer, til samme Tid som de unddrage dem Graaden ved Hjælp af et Epigram.

Man gjenkjender i dette Digt Penselstrøget af en af Shakespears Disciple, uden Tvivl udført efter en eller anden Læsning af „Stormen“ eller „Midsommernatsdrømmen“; men det er kun et Echo, ingen oprindelig Stemme. Man føler, ved at læse det, at Forfatteren har gjort sig en Regel. Denne Regel er egentlig bleven til uden at han hverken veed hvorfor, eller hvorledes, af den eneste Grund, at det laae i hans Natur, at affatte og paabyde den. Heller ikke er han i samme Grad Herre over sit Stof som Shakespeare. Han sammenblander, efter dennes Exempel, alle Toner, men dette skeer ikke uden Disharmonie; og da han, istedetfor at gaae ud fra Kilden, anvender denne usædvanlige Tonealliance som et Slags Tactil, faaer den i ethvert Fald Udseende af et affecteret Arrangement. Jeg underskriver forøvrigt kun betingelsesviis denne Sammenblanding især i et Tryllerie=Emne. Jeg veed at Forfatteren har villet gjøre os det Overnaturlige mere modtageligt, ved at kaste det ind i Hverdagslivets Huusholdnings=Scener; jeg troer imidlertid, at der er noget Bildfarende i denne Synsmaade. Man har allerede Umage nok med at gjøre sig fortroelig med Miraklerne; Man maa ikke gjøre dem affrækkende. Saasnart vi begynde at indrømme det Muelige i at ombytte vor Verden med en Mirakelverden, vildledes vi lettelig af et bonmot eller et lystigt Indfald, der ferer os tilbage til Jorden, hvor vi alt for vel vide at der ikke skeer Underværker. Dersom Digteren vil, at vi skulle optage hans Mirakler fra

den alvorlige Side, maa han ikke selv gjøre Mine til at see. Det er kun Tvivlen som gjør Løier: Troen skjenker ikke.

I hvor forudindtaget Man end maatte være imod Dissonanser, som i Almindelighed forekomme mig mere egnede til at forstyrre Harmonien end til at gjøre den gjeldende, maa Man imidlertid indrømme, at i mangt et Tilfælde har Dehlenschläger opnaaet i sit Digi at gjøre en lykkelig Virkning. Saaledes har han vidst med Kunst at sætte Aladdins poetiske aandige Natur imod hans Moder Morgianes positive rene jordiske Character. Hun forstaaer sig slet ikke paa disse Mirakler, som hun er Vidne til; hun vil ikke troe paa dem, men skræmmes af dem. Hendes trivielle og borgerlige Redelighed, som tager hendes Søns fortryllende Diamanter for Glasstykker, og hans høitværende Tanker for Anstød af Galsskab, fremkalder meer end een god Scene, meer end eet moersomt Ord, som have et virkeligt philosophisk Sving. I ethvert Bærf af dramatisk Form, hvor ophøiet end Tonen er, modtager jeg gjerne ethvert Spøg, der fører Noget til Situationen, og giver mig Noget at reflectere over. Kun det tilbageviser jeg, som ikke har andet Formaal end at saae mig til at lee i Altid, og som kun afvinger mig en Ansigtsfordreielse, istedet for en opmuntrende Latter.

Som tidligere antydet ved Omtalen af selve Emnet til Aladdin, var Dehlenschläger alt for tydsk til ikke at indslutte et eller andet Eindhillede under Bogstavet i hans Drama. Dette Eindhillede forbliver uheldigviis ofte tilbage, som en ægyptisk Mumie, indsnøret i Versenes Baand. Forfatteren udvikler ikke sin Tanke paa en Maade, der er klar nok, udtryffeligt nok, tilfsaaren nok; og nødt til at gjætte den betænker Forstanden sig undertiden tvivlsom paa at finde den rette Mening. Dersom vi kunne fæste nogen Lid til det Indtryk Digtet har gjort paa os, da er det ham selv, det er Digteren, som Dehlenschläger har villet male i Aladdin, den af Skjebnen forudbestemte Besidder af en Talisman, der stiller Naturen og Himmelen til hans Befaling: det privilegerede

Menneske, hvis Rigdomme Hverdagssjælene fornægte, og hvis Magt de misfjende endog lige overfør Alt hvad der bærer Vidnesbyrd om den: der — ligesom Silkeormen i sin gyldne Grav — trækker sig tilbage og skjuler sig i sin Overflod, for at unddrage sig Mængdens vantroe Spot. Uden at tage Garantien herfor paa mig, tror jeg at Dehlenschläger har villet skildre i sin Helt selve Geniets Forbillede. Denne Helt har Kraftens Sorgløshed og Barndommens Ubesindighed: snart stoler han blindt hen paa sin Stjerne, og sætter den som et Skjold imod Livets Glendighed; snart gjør han sig modløs ved Tanken om Tilværelsen, uagtet han ikke ophører at have i sig selv hvad der gjør den skøn og glimrende. Der er Intet for høit for hans Kjærlighed, Intet utilgængeligt for hans Forhaabninger; det som han drømmer om indtræffer alene derved at han drømmer derom, og ønsker det. I dag fangen skal han imorgen være Konge. Der er, i alle disse Ansvælsler, ligesaa megen Tiinbed som Sandhed; men hvor Dydigtelsen forekommer mig at imodsigte Erfaringen, det er der, hvor hans Sjenders onde Lidensløber ende med at afvæbne sig foran ham; der, hvor han er bleven kjed af at løbe efter Lykken, og hvor Lyksaligheden kommer af sig selv til ham for at krone ham. Lykken pleier ellers ikke at gjøre disse første Skridt: og fordi Geniet bærer hos sig en Talisman, som holder det skadesløst for Verdens Forsølgelser, vil Man dog ikke gjerne sige at det triumpherer herover. Det er vel sandt at Kronen ikke mangler ham, men det er paa en Tid, da han ikke mere kan vide hvad den veier, og hvad den gjelder. At give ham den i hans levende Live, det er at sammenblande to meget vigtige Tidspunkter af hans Løbebane, der ikke ender ved dette Livs Grændse. Hans Kroning begynder først efter hans Død.

Vi ville ikke forsøge paa at analysere dette Digt, som, isald det fjerner sig fra Original=Themaet ved Udsmykning, og ved Enkeltheder, ikke kan Andet end nærme sig det i Høeligheden. Alverden fjender Fortællingen om den vidunderlige

Lampe, og at gjentage den her i Udtoget, vilde kun være at vanskebe den, med Undertrykkelse af hvad Digteren har troet at burde iblande til dens Foryngelse. Vi sige kun, at des- som hans Dybsindelser, strængt tagne, ikke altid ere af en orientalsk Farve, have de i det mindste afgjort et Anstrøg af Humanitet. Man kunde undertiden ønske dem lidt mere Dybde; men det Indtryk, som de efterlade, er stærkere end de selv, og dette bringer En paa den Tanke, at Forfatteren, med mindre Utaalmodighed under Arbeidet, meget let vilde have vidst at fremstille de Betragtninger, som han faaer os til at gjøre, og de Ideer han inspirerer os. Af de Scener, som Man finder Behag i at gjenlæse, og som alene skyldes Forfatteren, ville vi anføre den hvori Aladdin, da hans Taknemlighed for Himmelsens Velgjerninger begynder at udgyde sig i Bønner og Betsignelser, bliver arresteret paa Sul- tanens Ordre. Hele denne Passage tilhører en stærk og gjennemtrængende Poesie, der vilde gjøre Bogen til et Mester- værk, ifald den var bleven mere ligelig fordeelt.

Der er maaskee ikke mindre skjønne Tanker i Fjængens Monolog. Det gode Lunes Mod, med hvilket han først har taalt denne Gjenvordighed, viger for Indflydelsen af Mørket og Gensomheden. Alene, dybt nede i sit Fjængehul, betages han af Modløshed i Bælmørket under det eensformige „Pi Pi“ af Faarekyllingen i en Muursprække, en Lyd som Man i nogle Lande har kaldt Dødnings-Uhrets monotone Perpendikelslag; og han overgiver sig uden Modstand til Rædselens og Melancholicus Drømmerier. En saadan Skildring røber den lunefulde Bevægelighed af en sand Digteraand:

„Hvor Murene i dette Fjængetaarn ere sorte, og hvor de indeslutte mig snævert i deres Skygger! hvor sørgelig er denne Lyd af Vinden, som bryder sig hylende imod Taarnet! Det er Midnat. Midnat! og jeg maa stjelvende vente paa Morgenrøden! den velgjørende, milde Morgenrøde, der aabner Vindene paa Menneskene, Bladene og Blomsterne; ser mig alene frygtelig! Saavel Mennesker som Blomster bringer

den Liv, mig Døden. (Maanen bryder frem gjennem Skyerne, og stinner ind i Fængslet) Hvad Lysning er det? Skulde det allerede være Dagens Lys? er Døden mig saa nær? D nei! Det er Maanen. Hvad vil Du mig troføse, smilende Svn? Vil Du sige mig, at jeg ikke er den første, paa hvis blege Kinder dit milde Lys saa roeligt er faldet, den sidste Afstedsnat i dette Liv? vil Du sige mig, at din Fakkell imorgen Nat skal hilse mit blødende Hoved paa Enden af en Stage? Vil Du fornærme mig i min Dødekamp, Du Odelæggelsens blege Engel? Gaae bort, forstyr ikke en Ustyldigs Ro i hans Dødestund!"

„Men hvad seer jeg? hvilken siin Straale trænger skjælvende gjennem denne Binduesprække, og peger som en Lysets Fingerg, nedsendt fra Himmelen, hen paa denne store Vedderkop, der arbejder roeligt og tilfreds i sin mørke Krog, og spinder sit luftige Bæv i al Stilhed?

Vedderkoppens Trøstegvad: „Betragt mit strøbelige fine Spind: see hvorledes Traadene sammenslette sig! Ifald den mindste Aftenvind puster derpaa, udslettes det Hele. Saaledes kan Du paa det mørkeste Sted finde Spor af Aalabs Wiisdom; et Atom, saa lidet det end er, aabenbarer Dig Samme, og Gud taler til Dig gjennem et Insect: —

„Ligesom jeg sidder her i det svage Maanestjn, saaledes troner Gud høit oppe i sin Soelglorie; han troner der, hvor de utallige Stjerner bevæge sig i evig Kredsgang, og han vaager fra denne Høide over Universets Samvirken. Derfra giver han Livets vidunderlige Lærred sit Jkæt af Tusind forskelligefarvede Traade, og han som holder hele Tilværelsen i sin Haand, de mindste med de største Skabninger, lader ikke en Gnefte af dem gaae fortabt.“ —

Vedderkoppens Prædiken virker heldigt. En saadan Mellemtaalers Moral kunde uden Tvivl udtrykke sig paa en mere original Maade; det hjælper ikke, at en Vedderkop er Muselmand, den burde tale anderledes end en tyrkisk Ypperstepræst. Denne her har en Veltalenhed, der ikke synes mig skiftet til

Andet end til at fange Fluer, men hverken Sommerfugle, eller endnu mindre den menneskelige Forstand. Hvordan den imidlertid er, bliver dens Lære dog tilstrækkelig til at trøste Aladdin, og Fangen, som nyelig var aldeles nedslaaet, faaer igjen frisk Mod. Have vi ikke her et levende Billede af den Bankelmødighed, som rører sig i den menneskelige Sjæl, hvilken hæver sig eller ydmyger sig alt eftersom Maanen udspredder, eller tilbagetager sit Lys; lader sin Fasthed roffes ved den eensformige Lyd af et Insect, og beroliges igjen ved det stille Arbeide af et andet. Alt dette er uden Modsigelse af et fortrinligt poetisk Omfang. Der er ingen Tvivl om at Udtrykket af dette Digt kunde være mere gjennemtrængende, kunde mere kraftigen gribe Forstanden! men uanset dets Blødhed, pirrer det Opmærksomheden, og efterlader os en Erindring, der, skjøndt noget uklar, aldrig udslættes. Det vilde være Tyrannie at forlange mere. —

Vi ville nu gaae over til de af Dehlsenschlägers Digte, der ikke, lig det fornævnte, have Characteren af et Drama, og som, isald de ikke ere sande Helte-digte, dog det meest muelige nærme sig disses hellige Former. Disse Epoeer ere, saa vidt mit Kjendskab rækker — thi han har maasse skrevet endnu andre — tre i Tallet: Helge, Grolf Skake, og Nordens Guder. Naar Bærkerne ere gode, er der aldrig for mange af dem. Det er imidlertid, skulle vi gjentage det her, meget for en eneste Mand, at præstere tre store Arbeider i en Poesie-Genre, der er allervanskeligst at behandle, og som meer end alle trænger til Hjælpesilder, Opfindsomhed, og effectfuld Virkning. Det synes i Begyndelsen at det vilde have været flogest, kun at have udarbeidet eet Bærf, og deri at have concentreret sit Talents hele Kraft og Lys. Man kan nemlig forudsætte, at disse Egenskaber vilde blive svagere, ved at dele sig mellem flere Arbeider. Men her gjelder ingen forudsattet Mening. Lader os undersøge disse Digte, uden Hensyn til deres Tal, og lader os begynde med Nordens Guder. Om dette Bærf end ikke er det første i Gen-

seende til Datum, hvilket er mig ubekjendt, staaer det i det mindste øverst i Anseelse og Længde. —

VII.

Jeg vil ingenlunde undersøge om Emnet til dette Fæltedigt er godt eller slet valgt: om det Phantastiske og det Underfulde, i den Civilisationens Tidspunkt hvori vi leve, har nogen Ret til for længere Tid at indtage de alvorlige Gemtters Opmærksomhed: om det ikke er at glemme Poesiens Forrettigheder, at troe denne tilbleven alene for at behage, alene for at more. Jeg tilstaaer, at jeg har ouden ved at forestille mig dette, og at jeg finder Vanskelighed ved at adspredde mig i en stor Masse Vers, som altid mere tiltale mit Lune end min Forstand; som vække mit Drømmerie, og næsten aldrig min Tænkning. Dehlenschläger havde uden Tvivl sine Grunde til ikke at behandle sin Verden med altfor megen Alvorlighed. Han har ikke budet den uden hvad den kunde taale. Jeg vil gjerne see det fra den Side; men jeg har en Formodning om at han heri har taget feil; og hvor indgroede end vore Barndoms-Anskuelser maatte være, vilde det for mit Vedkommende have glædet mig, isald han havde forudsat, at vi fra Tid til anden dog vare istand til at blive vogne.

Naar Talen er om Samfundenes og de forskjellige Troesbekjendelsers Oprindelse paa en Tid da Menneskene, aldeles beskæftigede med at betvinge og underkaste sig Landene, ikke havde Tid til at reflectere over de dem omgivende Mysterier, kan jeg begribe, at det sikreste Middel til at gjøre Indtryk paa os, var at indhulle disse Mysterier i en haandgribelig Form, at frembyde et solid Legeme for Sjælens abstracte Begreber, et materielt Liv for de religiøse Drømmerier. Men nutildags, da Mennesket er Herre over det materielle Stof, hvis Væsen han kjender eller troer at kjende, seer han ikke længer, kan han ikke længer see Guder i de Elementer, som ere blevne ham slavisk undergivne. Det er derfor nød-

vendigt, at Digtetkunsten, dersom den vil bevare sit Herredømme, maae slaae ind paa en Vei, som er diametral modsat den, som den har fulgt fra sin første Oprindelse. Istedetfor at skabe nye Guddomme, eller opstrife til Forryngelse dem som vi have testamenteret vore Forsædre, er det nødvendigt at Poesien opløser dem, for igjen at gribe det Hemmelighedsfulde i deres Herkomst. Istedetfor at legemliggjøre disse religiøse Hemmeligheder, maa den bemægtige sig deres blændende og uigjennemtrængelige aandige Væsen til en reflecterende Bearbejdelse. Poesien maae ikke til vore Altesteders naturlige Forhold søie disse for Fremtiden forkrøllede Forhæng, som skyldes den menneskelige Opdigtelse. Den maa gaae bag Tabernaklets Gardiner, for at fremdrage, ikke Billeder, men Ideer: ikke Lilien selv, men dens Bellugt.

Endsfjøndt disse Principer forekomme mig ikke ret vel at kunne gøres stridige — eftersom Samfundet uimodsigelig bør forandre sit Afpræg, naar det ophører at være det samme, som det oprindeligiis var — havde Dehlenschläger dog ingenlunde hyllet dem. Han var, som vi tidligere have sagt, af en i høi Grad primitiv Natur. Den lange Mellemtid fraregnet havde han meer af Homer end af Plato, og det er nu tildags efter min Mening det Modsatte af hvad Man bør være. Homer er stor, og han henriver os, fordi han er den tro Afbildning af sin Tidsperiode, og fordi hans Genie overfører os i den. Dehlenschläger hører ikke til sin Tid, og han feiler, naar han troer, at han fører os ind iblandt dem, som han besynger; han viser os dem, og vi ere tilstede som ved en Forestilling af chinesiske Skygebilleder, men vi finde ikke vort Hjem iblandt dem.

Istald nu Dehlenschläger ikke er, som vi havde ønsket, et sympathetisk og harmonisk Echo af den nærværende, en dristig Spejder af den tilkommende Tid, — er han da idetmindste, som han burde være, en usiagtig og tro Prophet med Hensyn til den forbigangne Tid? Vi ere nødte til ikke at svare bekræftende. Han indfører i denne dunkle og oprørte For-

tid, hvis Naahed han vil ligesom gjensøde, alle de Delicæteser, og undertiden de finere Coquetterier eller spødste Epidesindigheder, som ere vor Tidsalder-egne. Istedetfor at indvie os i hele hiin Naahed til denne Eddaens vilde Gudelære; istedetfor at fremmane for os, i Forstyrrelsens plumpe Høihed, dette Slags Phantasmagorie af en antediluviansk Verden, formilder han Forholdene og Farve=Anstrøget, og laaner sine Uhyrer et Slags Elegance; han lader Aganippe Kilden*) risle under Nordens vældig høie Graner, ligesom den rislede under Grækenlands Lauerbærroser. Han blander den friske Duft af Hymettus = Bjergets Blomster og Academus's Lunde, med den bittere Lugt af de druidiske Skove, og med Sagaernes skarpe Røgelse. Førført af Macphersons Exempel bærer han sig ad ligesom han, for at popularisere en forsvunden Religions Troesartikler og overtroiske Meninger: han har omstøbt dem i en anden Form. Dehlerschlägers Nordens Guder ere ikke mere de sande Guddomme fra Odins Olymp, end Macphersons omtaaede Spøgelser ere de sande Skygger af Norden og Osian.

Det er vanskeligt nok at beskrive den egentlige Character af denne store, en Skabelseshistorie lignende Epøee, som paa eengang har Noget af Hesiodus's Theogonie, af Odysseens, af Ovids Metamorphosis, af Ariosto, og af Pulci**). Dens Hovedfeil er Mangel paa Enhed, hvilken sidste hverken findes i Stilen eller i Opgaven. Uden at være En af disse classiske Gedsvorne, som ikke vil lade Noget gjelde udenfor de Love, som ere offentliggjorte af Resterne, og efterlevede af deres Disciple, troer jeg, at der gives en Regel, som Man aldrig bør unddrage sig, den nemlig: ikke at faae Inter=

*) Aganippe, en begejstrende Kilde, der udsprang paa Toppen af Helikon i Grækenland, ved Pegasus's Fodtrin. Efter Fablen blev Enhver, som drak af denne Kilde, Digter.

***) Vi maae her ikke lade ubemærket de forskjellige Tids = Perioder hvori disse verdensberømte Digtere have levet. Hesiodus skal nemlig have været samtidig med Homer, hvis Levetid ansættes til ca. 900 f. Chr. O. Drid † Mar 17 e. Chr. Ariosto † 1533. Pulci † 1487.

øfsen til at gjøre Anfigtsrynker ved idelig og heftig at bryde Formen og Traaden i dens indre Harmonie. Det er en Regel som Dehlenschläger ikke strengt nok har overholdt. Man har ofte ondt ved at gjætte hvilken der er den rette Grundaccord i hans Digt, og denne Uvished skader ham meer end han tænker. Der gives Dieblikke hvori Man ved Læsningen ikke mere tør stole paa sit eget Indtryk, og da Man ikke veed om Man skal lee eller bevare sin alvorlige Mine, gjør Man hverken det Ene eller det Andet: Man luffer Bogen.

Naar Man vil henlede Opmærksomheden paa Fabler, bag hvilke Skabersens fortroelige Meddelelser skjule sig, maa Man ikke begynde med at opholde sig over dem. De kunne være Frugten af en blind og affindig Philosophie, men jo underligere de Allegorier ere som den opfinder, desto mindre bør Man forglemme, at de tjene til Forhæng for Sandheder, som maaffee ere slet nok vurderede, men endnu store under deres vilde Paaklædning. Dette vilde Udstyr er næsten altid imponerende, og det er et Præg som Man bør vide med Rette at bevare; Man vinder Intet ved at udlette det.

Jo mere jeg overveier det, destomere frygter jeg for, at den danske Homer har taget Feil i den Toneart, han havde at vælge, og idet han tillader sig dem alle, gaaende ever, ikke fra det Alvorlige til det Milde, fra det Spøgesfulde til det Strengt, men fra det Storartede til det Latterlige, er han kommen til det Modsatte af hvad han tilsigtede, og har sat sit Bærts Lykke paa Spil i de Menneskers Forstand, der ikke drømme om Andet end om at more sig. Hvad betyder f. Ex., i et coemogoniff Digt, denne Opdigtelse om Thor, som paa sin Reise*) gaaer ind i den sovende Skrymners tomme Pandserhandske, ligesom i et forladt Slot, hviler sig med sine Reisesfæller i Galleriet paa en af hans Fingre, og antager Kampens Nysen for et Jordskjælv. Hvad For-

*) til Jotunheim. „Kogleriet paa Heden“ Pag. 25.

stand er der i dette Spøg a la Rabelais*)? slet ingen; det er Phantastie over Phantastie, ikke stort bedre end det italienske Eventyr om en Ridder, som levende opslugt af en Hvalfisk, indretter sig en lille Eremitboelig i dens Legeme, og forretter sin Andagtsbøn i dens Indvolde. Det er maaskee meget snurrigt, men hvad Resultat kommer der ud af det?

Der er kun et Middel, jeg gjentager det, hvorved vi kunne knytte os til de forsvundne Troesartikler af en ved Civilisationen bortveiret Religion, og det er at opfriske dem i deres Characters primitive Pragt, og især at lade dem beholde deres hellige Alderdomspræg; men Man opfrisker dem ikke ved at gjøre sig lystig over dem: Man forringer dem. Det er ikke Uimagen værdt at opgrave Urverdenens Mammutdyr af Jorden for at gjøre Legetoi af deres Knofter. Drid, som undertiden gjør sig lystig i sine Fortællinger, er aldrig gaaet saavidt, at han har paafat Muserne en Abes eller en Satyr's Masse. Han var for klog til det. Jeg nægter ikke, at han havde at bestille med en Mythologic, der var saa findrig, saa fuld af Ynde, at den vilde være bleven ilde faren med disse urimelige Overdrivelser, endssjøndt Lucian i denne Henseenda ikke endda kom saa slet derfra; men hvad der især styrede hans Pen, det var Digterens fine Takt, og en udmærket Følelse for poetisk Sømmelighed. Man vil indvende mig, at Eddaen hyppigen i den Grad falder i det Sære, at den hengiver sig til det Latterlige, og indbyder til at gjøre Loier**). Men det gjør Intet til Sagen:

*) Frans'sk Stribent, død 1553, berømt af sin Roman Pantagruel, der indeholder flere comiske, men ofte alt for frie Skildringer.

***) Disse Loier, som den franske Forfatter finder Speer af i „Nordens Guder“ og som ikke falde i hans Smag, ere Intet imod de Dvidske. Man læse f. Ex. denne Digters Metamorphoses Det B. 5te Fabel, hvor Jupiter omtaler sit Puds i Anledning af Nymphen Callistos Forsørelse, og Junos Beklagelse herefter; og Adb B. 5te F. hvor Vulkan behandler sin Gemalinde Venus og Mars saaledes at,

„Der var slet Ingen af den hele Gude-Skare,
Som sig ved saadant Syn for Latter kunde bare“.

Men naar den rommerste Religion kunde indbyde En af dens Sam-

Man maa ikke forglemme, at denne raae og vilde Bibel ikke er, som saa mange andre hellige Bøger, Andet end en allegorisk Historie om Naturen; og en Historie om Naturen, selv om Man oversætter den slet, beholder endda et Gjenstik af Majestæt; den kan fremkalde et Smil, men er aldrig naragtig til Overdrivelse.

Odins Religion er, ligesom Manichæernes^{*)}, grundet paa en evig Kamp mellem de to Principer: det Gode og det Onde; paa Dualismen af den intellectuella og skabende Kraft i Kamp med den legemlige og ødelæggende Kraft. Den ene er repræsenteret af Guderne, den anden af Giganterne. Det er disse Omstiftninger i denne nye Gigantomachie, der udgjøre Grundlaget i Dehenschlägers Epos, og han anmelder sit Emne i Digtets første Stropher omtrent saaledes: „Et Sagn vidunderligt at høre er optegnet med gamle Runer. Nu laaner Eders Øre til min Gulddharpe, lytter opmærksomt til dens mystiske Toner. De underlige Begivenheder, som fyldte Himmelens prægtige og usjendte Aarbøger, være det nu min Sag at tolke! Det være min Sag at bringe Guderne Bedrifter frem for Dagens Lys!“ „Den langvarige Krig mellem Aser og Jetter; deres dødelige Had; Asalokes medfødte Ondskab; Alfaders Viisdom; Freyas Ynde; den skjæffe Thors vilde Kamp; Balhallas høie Glæder; om Alt dette vil jeg synge! Kommer hid Gamle og Unge! Kommer at høre mine veglende Toner.“

„Saaledes sang forstum en gammel Skjald, og det er efter ham at jeg giver disse Sange deres Tonesald: Der er et Land kaldet Thrudvanger“ —

tidige til i den Grad at gjøre Løier som Dvid, da fristes Man vel til at spørge: om ikke Dehenschläger, for hvem Odins Religion i ethvert Fald ei kunde være Andet end en ældgammel Tradition, ikke har viist en langt finere Takt og Følelse for det Sømmelige, i hans ligesaa nationale som fortrinlig poetiske Skildring af Nordens Guder?

*) Et. Kjætterpartie i det østromerske Rige, som havde Navn efter en persisk Læge Manes, der i Christendommen havde indstiftet Magernes Lære om et godt og et ondt Grundvæsen: Ormaædes og Ahriman.

Det er nu vel meget godt at Dchenschläger saaledes gjentager sin Skjaldbedstefaders Sange; men vi, som ikke mere end maaskee de tredje Dele af hans Landsmænd, ere hjemme i nogen af de Myther han tilbagefalder, vi staae, strax ved de første Skridt, i et Mørke hvorfra vi ikke kunne komme ud uden at tage vor Tilflugt til oplysende Anmærkninger. Førend der tales til os om Aser og Zetter forekommer det mig, at Man i det mindste paa en fin Maade skulde have givet os et Bink om at Aserne betyde det Samme som Guderne, og Zetterne det Samme som Giganterne; vi løbe ellers let den Mexico at tage dem for Folkefærd, der ere forglemte at omtales i Historien og Geographien, ligesaavel som dette Land Trudvanger, der ikke er affat paa noget Kort, hvor gammelt Man end vil forestille sig det. Denne den Lærdes Ligegyldighed imod Mennesket, som Intet veed, det vil sige imod største Delen af Læserne, vedværet fra det første til det sidste Vers; og da Man har den Forudsættelse, at alle disse Navne ere ligesaa mange hellige Metaphorer hvori Universets Hemmelighed indeslutter sig, gjør Videlysten i sin Døds kamp sig hvert Dieblig det Spørgsmaal: „hvad vil det sige?“ Man spørger, undersøger, finder ikke altid Noget; og fra Spørgsmaal til Spørgsmaal, fra forgjæves Svar til tvivlsomme Svar, kommer Interessens for Digtet i Fare; det er selv et Mirakel om den vil holde sig vedlige.

Den Udsættelse, som vi have gjort ved Læeningen af Dramaet „Baldurs Død:“ at Forfatteren er gaaet udenfor Menneskenaturen gjentager sig her med saa meget større Grund, som Værket er vidtløftigere. Mennesket har ikke nogen Rolle deri, og endskjendt de Væsener, som Forfatteren bringer paa Scenen, have i forskjellige Forhold den samme Formation som Mennesket, gjenkender dette sig dog ikke nok i dem, til enten at hade eller elske dem. Dernæst vil Man ikke noksom kunne lægge Bægt paa et Punkt: For, med nogen Sympathie, at følge alle disse nutildags detroniserede Gunders Frem- og Tilbagemarsch, vilde det være nødvendigt at kjende Moti-

ret til deres Handlinger og Lyster; det vilde være nødvendigt at Forhænge, der skjuler dem, var blevet saa let at opløste, at Digteren næsten ikke havde haft Behov selv at drage det tilside; saa gjennemsigtigt, at selv det mindre skarpe Øie kunde see Alt derigjennem. Men saaledes er ingenlunde denne besynderlige Iliade beskaffen. Vi ere tilstede, under tredive Sange, ved Kampe, Reiser, og Kjærlighedsforstaaelser, uden at faae den allermindste Hjælp til at gjennemtrænge den skjæbningsvangre og mysteriøse Mening af Alt dette. Bogen morer os ofte, fængsler os undertiden, men belærer os aldrig. Det er maaskee et episk Digt, men hvad der er visere end dette, til Trods for det store Talent hvormed det er besaaet, det er, at Man kan tage det for en lang Gaade, hvis Forfatter har gjemt Løsningsordet for sig selv.

Uanfæet denne Kritik, kan Man gjøre meer end een henrivende Udflugt i de krumme Hæjegange af denne romantiske Labyrinth. De som ikke forstaae Dansk kunne overbevise sig herom ved at læse den engelske Oversættelse af Edvard Frye, hvilken Dehlenschläger anstaae for en af de troeste, og folgelig for en af de bedste, som det var mueligt at levere. De som hverken forstaae Engelsk eller Dansk, dem opfordre vi til at troe os paa Ordet, eller til at søge Oplysning hos Ampere, der i sin Bog „Grindringer og Reiser“ har oversat et Fragment af den yndigste Episode i dette Digt, nemlig: Gudens Freyrs Kjærlighed til den skønne Gerda, og den skønne Gerdas Kjærlighed til Gudens Freyr. Skildringen af, og Fortællingen om denne Lidenskab udgjør den syttende og den firogtyvende Sang i Bærfet, og forekommer os at være Sammes skønneste, meest poetiske Deel.

Guden er paa sin Reise gennem Lusten, i Jetternes Land bleven en ung Pige vaer, hvis blotte Syn faaer ham til at glemme sin første Kjærlighed og alle Valhallas Glæder. Sagen er at hun har viist sig for ham i et saa let Costyme, at han ikke har behøvet synderlig Anstrengelse for at faae et gjennemtrængende Begreb om alle hendes Indligheder. Da

han nu ikke kan leve længer uden hende, affender han som Deputeret sin Skofvend Skirner, for at røre og bevæge hende. Denne Gesandt, som af Drærgene er indviet i Trylleriets Kunster, er Opfinder af et Slags flydende Phe-
tographie, som ikke er af saa liden Værd, endstjøndt det ikke er Mennesket som har opfundet den. Han har opdaget den Hemmelighed, at borttage et Billede med Vandet selv hvori det affxeiler sig, ligesom Man afstrykker et Kobberstykke paa Papir. Han bemægtiger sig da behændigen det fugtige Billede af Guden, sin Herre, bevarer det i et af disse Guld-
horn, der tjene som Bægere ved Odins Taffel, og udrustet med denne Talisman, begiver han sig til den unge Pige, som han paatager sig at vinde.

Skirners Behændighed og Snildhed slaac ikke til for at overbevise Gerda om Freyrs Kjærlighed. Bemærkende dette siger Gesandten med Munterhed: efterdi alle mine Argumen-
ter mislyffes, troer jeg, at jeg gjør klogeft i at gaae til Hvile; men jeg beder, at Du forinden velvilligst vil vise mig det Kammer hvori Du sover; thi jeg bringer med mig fra min souveraine Herre en Foræring, som jeg gjerne vilde ned-
lægge i dit Værelse." Gerda viser ham smilende Døren til hendes Kammer, og fjærner sig for selv at tilberede Madre-
ren for den Fremmede; thi af Naturen var hun blid og god, og Skirners aabne og aandrige Væsen havde behaget hende. „Der er nu Himmelsens Sendebud alene i Gerdas Paaskæd-
ningsværelse. Nær ved den jomfruelige Seng er anbragt et Alabastes Vandkar, i hvilket hun pleier at bade sit Ansigt, sine Arme og sin Barm, førend hun overgiver sig til Sønnen. Karret er fyldt med Vand. Den brave og galante Skirner griber hurtigt sit Guldhorn, udgyder Indholdet i Karret, og belægger saaledes dets krystallklare Vand med det levende Gjenstjær af Freyrs Billede. Efterat have fuldført dette, bortfjærner han sig, og fuld af Haab om et heldigt Udfald, iler han ind i sit eget Værelse.

Saa snart Gjesten er gaaet bort, stiller den unge Bjergpige

sig fra sine Terner, og hastet selv med at trække sig tilbage, nysgjerrig efter at see den Foræring, som sendes hende fra Balhalla. Med et haanligt Smil paa Læberne, saaledes som Man ofte seer det paa unge Piger i hendes Alder, siger hun til sig selv under et spøgende Coquetterie: „lad os da nu see hvad Skat den forelskede Beboer af det himmelske Hof byder mig! hvad kan det vel være? Funklende Diamanter, Rubiner, Guld eller Sølv, slige Sager ere altfor smaaelige for mig. Man finder dem i Overflod i vore uhyre Fjeldkloster, og endstjøndt de uden Tvivl ere lidt mindre almindelige i Himmelen, skulle de dog derfor sammesteds ikke være mere kostbare end her.“ Hun søger, og seer sig om til alle Sider, men opdager Intet. Hun smiler endnu engang, men af Brede og Fortrydelse. „Det kunde jeg vente mig“, udbryder hun i en vranten og opbragt Tone. „En jammerlig Spøg, vel værdig En af Aserne! Det maa Man indrømme, at i Skjælsstykker og Gjakkerier overgaae Guderne langt vor Jerteslægt.“

Og nu begynder den unge Pige at opløse sit Livbelte, og at kaste det sneehvide Lin fra Skuldrene. Der staaer hun nu, blottet til Midien, ved Skindet af den klare Diamant, der lyser over Karret. Hvilke guddommelige Indigheder! I det Dieblik hun tager lidt Vand i det Gule af sin Haand for at kjoerne sin Purpur-Rind og sin Elphenbeens Pande, seer hun i det krystalklare Vand Gjenskjæret af Freyrs funklende Billede. Hun farer tilbage med et Skrig. Med Armene forsviis fast Inugede over Barmen indhyller hun skanrød sit smukke Legeme i det nedhængende Lin. Men snart forandrer hendes Skæk sig til Beundring, og klart begriber hun det guddommelige Krigsyuds. Indhyllet indtil Halsen i sin Kappe nærmer hun sig, for endnu engang at see det smilende Underværk. Dette gjøglende Skyggebillede forblænder hende. Guldens fortryllende Skjønhed synes ligesom at henmelte i hendes Blod, og at opflamme hendes Arer. Hvilken Majestæt paa denne hvælvede, aabne Pande! hvilket lysende Smil,

hvilket Blik fuldt af Forstand, Kjærlighed, og Beemod fra disse Dine! hvilke aandlige Lænker bolge paa hans Skuldre i Gaarets gyldne Loffer! hvor hans Barm synes at smulne af Suk, der stige op til Gerda! hvor denne mod Hjertet trykkede Haand heit tolker, at dette alene slaaer for Gerda!

„Tankesuld og ubevægelig dvæler hun i Genrykkelse foran dette forføretteriske Speilbillede, og mærker ei selv, at en Taare triller over hendes Kind, og falder paa hendes Elfers Mund. O Under! en forunderlig Ild uddunster fra det kolde Vand, og trænger op til hendes Hjerte. Hun sukker, og i det hun bøier sig over Karret, udbryder hun: „O Freyr!“ Hun viger endnu engang tilbage, skjælvende for at et flin-sygt Vidne mueligen har overrasket hende. Siffer paa at være ene bøier hun sig hurtig ned for at kysse det deilige Billede, som tiltrækker hende. Det flygtige Silhouet forsvinder imidlertid i Circlerne af Vandet, hvilket vel har kunnet besøgte din Purpurmund, Du yndige Møe! skjønt uden at kysse dine Læber. Men saasnart Vandet, igjen stille, gengiver det elskede Syn paa sin Overflade, bemægtiger en dyb Estertanke sig Gerdas bevægede Hjerte. Den Vise udgransker ikke sin Forstands umaadelige Tankesulde med større Omhu, end den hvormed den forstrækkede Pige nu giver sig til at undersøge de mindste Details i de Træk, der have gjort hende til Fange, idet hun forglemmer, ved enhver Ekjenbed som blænder hende, at see om der dog ikke maatte findes en og anden Mangel, der kunde opveie Samme. Men det vilde være forgjæves at Gerda søgte slige Mangler. Den som hun betragter er fuldkommen. Der er ikke en Skygge, ikke en Plet paa Freyrs fuldendte Ekjenbed. Han er en Gud, en fyrste blandt Aferne. Nu forsvinder hele hendes Hovmod; hun bliver from som en Due, tam som et Lam. Hun lader det sidste Lindække synke fra hendes skjønne Legeme, thi Luften er leed, og hendes Kjærlighed kjender nu ingen Frygt. „Dette Billede,“ siger hun rødmende, er kun et yndigt Gjen-sjæt, men uden Liv; dette Billede er Vand; Vand kan ikke

see, og jeg vil ikke kunne nyde nogen Hvile, førend jeg faaer overgydt mine Lemmer, min brændende Barm med dette kolde Vand, der er saa reent at en Guddoms Afpræg skjuler sig deri." — Saaledes taler hun, og førend hun lægger sig til Hvile, beruser hun sig i en forfriskende Kjærlighed, der er mindre skicket til at bringe Søvn, end til at forstyrre den".

Mueligt at jeg fejler, men jeg troer ikke, at Man træffer hos Dvid, eller hos nogensomhelst anden Forfatter, en yndigere Digtning, af en mere fjælen, mere coquet Colorit, end denne her. Ifald jeg imidlertid usorbeholden skal sige min Mening, seer jeg deri for meget Maleren, men ikke nok Digteren. Jeg savner her, for mit Bedkommende, disse levende, korte, hurtige Betragtninger, der fortelig vilde have gjentaget alle de stærke Sindsbevægelser i dette lille Drama, og vilde have sat Læseren ind i, ikke alene Situationens, men i selve Kunstnerens Hemmelighed. Jeg gjentjender her ikke eet af disse Ildtrok, der gaae tilbunds i Sagen og i Sjælen, og som synliggjør os, saa at sige, det Mandrige i selve Compositionen. Denne veltvistede og overfladiske Poesie ligner noget hvad den beskriver; Man beklager at den ikke ligner det til Fuldkommenhed. Det er et yndigt Gjenfsjær, sittrende paa det klare Vandspeil, men som ikke forbliver paa Stedet.

Digteren, som lever i enhver af de Personligheder han bejæler, som faaer det modvirkende Tryk af de sandfælige Forættelser han laaner dem, burde have havt en Qvindes og en Elskerindes Tanke, da han boiede sig over Vandet for deri, med Gerdas Læber, at kysse den efskede Guds Skyggebillede; en anden Tanke, da dette flygtige Billede forsvandt, ligesom Lykken indjog det Skræk; og atter en anden, da det igjen kom tilsvne lig vore Elskede efter forbigaaende Sorger, under hvilke de synes ligesom at smelte hen og at forsvinde. Der var Anledning til endnu flere nye Tanker, da han har villet, at denne unge Pige skulde bade sig i sin Guds flydende Billede, at hun skulde ligesom overgyde sig med sin og sin Elfers Kjærlighed; og at dette hende overstrømmende

levende Vand skulde ligesom bortskylle fra hendes Sjæl og fra hendes Legeme alle disse Støvgran, som Verdens Hvirvelvinde kunne paablæse selv den reneste Uskyldighed. Men hvor i dette Digt findes saadanne, eller saa mange andre maaskee endnu bedre Ideer som Man kunde falde paa? Det er uden Tvivl allerede Meget at fremfalde dem hos Andre, det er endnu mere selv at have dem. Hvorfor har Dehlsenschläger ikke havt dem? Fordi han undertiden manglede, som jeg troer, filosofisk Sands; fordi han opfandt som en Nordens, tænkte som en Sydens Mand; fordi han, istedetfor at anvende otte Dage paa at fuldføre een poetisk Skildring, holdt mere af at gjøre otte Skildringer paa een Dag. Han, som virkelig havde Genie, løb vel ikke herved stor Fare, men det er meget farligt for dem, som kun have Talent. Man referer, ved denne forøvrigt meget agtede Kunst, at frembringe Bærker, der ikke ville vare længer end den Tid de koste.

XIII.

Vi have kun lidet at sige om de to Epopæer, der enten gik forud eller efterfulgte de forommeldte, og som begge to udgjøre et eneste Bærk. Vi kjende kun hvad vi have læst herom i fremmede Journaler. Den første „Selge“ er et Slags dansk Romancero*), skreven i samme Manceer som „Nordens Guder“ i en Række af uregelmæssige Sange, snart episke, snart elegiske. Det er en af Sagaerne laant Legende-Roman, Historien om en Havfrue, om en Gælt, om en Qvinde, som forraader ham, og en anden som han ægter, uden at vide, at det er hans Datter. Man træffer i den — ligesom i Tegnæs Frithiof, om hvilken den erindrer, og som den maaskee endog overgaaer, endstjændt den ikke har gjort den samme Lykke — Skildringer, hvis Ynde og Friskhed Man beundrer,

*) Den tydske Digter Heinrich Heine f. 1799 har blandt Andet skrevet „Romancero“ en Cuelus af tydske Digte.

Kjærligheds og Smertes Scener, der have samme lidenskabelige og hjertesrørende Character, som de der findes i Forfatterens første Værker, Reise-Eventyr ligesaa sundrigt opfundne som fortalte. Det Hele ender sig i et Drama med Tragedien „Yrsa,“ omtrent saaledes som vi have seet hos os Jeanne d'Arc af Alexander Soumet, at ende sig i en Tragedie af samme Navn.

Om Tragedien end er udmærket, troe vi dog ikke at den her antydede Dyfndelse er god. Det er nemlig ikke at indføre noget Nyt, saaledes at sammenblende Genrene. Deres, om jeg saa maa sige, ægteskabelige Forening er sjelden en ordenlig Forbindelse, men næsten altid en Forstyrrelse. Enhver Digtart har sine Regler og sine Love, til hvilke Man ikke kan søie Noget, uden at nærme sig den Mand, som har diceret dem. Fordi Epopeen er det høieste Udtryk af Poesien i dens fuldeste Betydning, er der ingen Grund til i den at ville indføre alle Tonearter. Dette vilde være at berøre den det Fortrin af Regelmæssighed, som er et af Vilkaarene for dens Storhed; det vilde være at iføre Musen, istedetfor det alvorlige majestatiske Costume, som giver Anseelse, den brogede Klædning, som fordum vore Kongers Gardister bære, der maaskee vel var kostbar, fordi den blev forsærdiget af kostbare Stoffer, men som ikke havde mere Værd for Diet end en Kartesermunks simple Klædemon. Det der glimrer for Forstanden, er ikke bedre end det der glimrer for det menneskelige Die. Hvad vindes der forøvrigt ved at indfatte et Drama i Siden af en Epopee, eller en Epopee i Siden af et Drama? Man skaber noget Uægte, der snarere faaer Udseende af et Monstrum end af et Underværk.

Digtet Grolf Krake, i hvilket jeg formoder at Dehlens schläger endm engang har villet bryde en Landse med den berømte Gvalds Vinde, er en mere regelmæssig Composition end Helge, men ligeledes skrevet i alle Slags Vers delte i Stropher af forskjellig Længdemaal. Fablen er hverken blotet for Interesse eller vældig Kraft, endstjondt den hælder

lidt vel meget til Romanen, og mangler noget af denne Simp-
 pelhed, der giver menneskelige Værker et Præg af næsten gud=
 dommelig Ophøielse. Det er maaskee ikke mere en Epopee
 end Frithiof, som vi nyelig nævnte, og som Man kalder et
 Mesterværk af Nordens heroiske Poesie; men det er et af de
 Værker, som gjør Dehlenschlägers patriotiske Genie størst Ære.

Heltedigtet Hrolf Krake, i tolv Sange, indbefatter denne
 Danmarks store Konges Liv og Død. Omkring denne Mo=
 narf gruppere sig, paa en malerisk og livfuld Maade, hans
 Trones kraftigste Støtter, ligesom de tolv Jævnninger omkring
 Carl den Store, i denne Fyrstes Rige. Der er især tre
 iblandt dem, nemlig Hjalte den Danske, Bjarke den Norske,
 og Boeggur den Svenske, som udmærke sig ved deres urolke=
 lige Heltedmod, ved deres usørfærdede Standhaftighed; og de
 mangle ikke Leilighed til at øve disse Dyder. Historien,
 skjøndt temmelig afvejlende i de tilfældige Begivenheder, over=
 skrider dog ikke Maalet. Hrolf har i et Slag med Nord=
 mændene reddet den Svenske Kong Adils Liv. Denne ind=
 villiger, derfor til Gjengjeld, i at blive hans Vasal, og i
 at betale ham en aarlig Skat. Adils holder ikke sit Ord,
 og Hrolf med tolv af sine Helte, drager til Upsala for at
 fordrø Opsvoldelsen af det givne Løfte. Adils forsøger paa
 at ombringe ham, ved at stifte Ild i Borgen, hvor Kongen
 af Danmark har leiret sig med sit Følge. Dette Forsøg
 mislukkes imidlertid. Kort efter dør Meenederen ved Fal=
 det fra sin Hest, i det Dieblig da han vil betænke sine Gu=
 der med et Offer af ni og halvfemsindstyve Krigere. Hans
 Død forhindrer denne barbariske Hecatombe, og hans Broder=
 søn Hjartvar bestiger Tronen. Denne unge Prinds foretager
 en Reise til Leire, de danske Kongers gamle Residents, og
 bliver rasende forelsket i Skulde, der er ligesaa ond som hun
 er smuk; og han ægter hende. Skulde er Hrolfs Søster, og
 hun nærer et dødeligt Had til sin Broder. Aldrig saa=
 snart kommer hun tilbage til Upsala, førend hun overtaler
 sin Egtefælle til at vende tilbage til Leire, for at dræbe

Kongen af Danmark, og at bemægtige sig hans Krone. Hun erklærer sig selv for legitim Arving til denne Krone af den Aarsag, at Grolf, der er Søn af andet Egteſkab, er født i Blodſkam. Deres fælles Fader havde nemlig, uden at vide det, ægtet sin egen Datter. Dette Motiv forekommer Hjærtvar meer end tilſtrækkelig til at retfærdiggjøre et Mord. Han begiver ſig til Leire med en Hær, ſom han holder ſkjult i ſine Skibe, overrumpler Grolf, og dræber ham. Men han nyder ikke længe godt af ſin Forbrydelse. Han bliver ſnart krævet til Regnſkab af Boeggur, der har ſvoret at hævne ſin Konge, og han hævner ham.

Jeg er ingenlunde mere Tilhænger af de hiſtoriske Digte end af de Romaner der have diſſes Udſeende; invidlertid dadler jeg ikke Gmnet til nærværende Digt. Dettets Udgangs-punct er, naar Alt kommer til Alt, ligesaa godt ſom det, hvorfra Iliaden, Eneiden, og det befriede Jeruſalem ere udſprungne, hvilke ſandſynligviis ſkulde være meget ſmagløſe, derſom ikke Geniet havde broderet deres Ranevad med ſine guldne Traade. Begivenhederne ſelv ere ofte Intet, det er det Daglys hvori man ſætter dem, ſom er Alt. Dehlensſchlæger har tilviſſe ikke, ſom Homer, Solen til ſin Raadighed, men han tænder undertiden ſin Fakkel ved den, og de tændte Fakler begynde at blive ſjældne.

I det Digteren, efter ſaa mange heldige Grandſkninger, igjen beſøger ſit Lands gamle Gravkammer, har han gjenfundet nogle af diſſe Toner, ſom have ſaaet os til at gaa paa hans Theater, nogle af diſſe Indtryk, ſom ſaae os til at fælde Taarer. Det er et Arbejde af hans modne Alder, med Ungdommens Kraft og Sving, og det er Skade, at der ikke exiſterer nogen Oveſættelse heraf, hverken paa Tydſk eller Engelsk; dette Savn indſtrænker alt for meget Beundringens Grændſer. „Naar man ſriver paa Danſk,“ ſagde engang Forfatteren, „ſriver Man for to Hundrede Perſoner.“ Men to Hundrede Læſere, om de ſelv rekrutere ſig fra Hundrede til andet, det er vel lidt for os andre Vreſ-Jægere,

der forlange intet Mindre end at indtage hele Verden for alle Tider.

Det er ikke her Stedet at undersøge hvilken Slags Fortrinlighed der bedst passer for den moderne Epos, og paa hvilken Maade Man bedst bør anvende den. Et slikt Foretagende vilde være en heel Lærebog i Digtetkunsten. Jeg ynder ikke den af Dehlenschläger valgte Methode, men jeg lader den gjælde, og jeg bebrejder ham den ikke. Men hvad jeg bebrejder ham, det er, at han ikke kjender, eller lader som om han ikke kjender den, der staaer høit over de menneskelige Phænomenener. Hvad jeg bebrejder ham, det er, at han ikke har læst, til en Fortolkning for os paa sin Maade og i sit Sprog, alle disse Sider om Mirakler, som udgjøre Skabelsens Bog. Jeg holder mere af i et Digt at see Søer, Skove og Bjerger, som have deres eget Liv, og det et Liv, der udspringer af samme Kilde som vort eget — end en Høb af overnaturlige Væsener, som kun leve i Digterens Phantasi; som man giver ud for Guder, men som ikke engang ere Trolde. Dehlenschläger, der har skrevet saa meget for Scenen, synes ikke at ane det Herredømme, som de ydere Gjenstande udøve paa vore Foretagender. Han seer ikke Andet end Mennesker, og synes ikke at vide, hvor disse ere. Jorden siger ham ikke et Ord, eller han hører ikke det som den siger ham *). Man skulde sværge paa, at denne Klode i hans Dine er et Theater uden Decorationer: hverken Vandhvirvler, eller Klipper, eller Vulcaner, ingen Træer, ingen Dale, intet Verdenshav. Disse Prydelser ere imidlertid til, og de ere ikke til for Intet. De have alle en Sjæl, en Stemme, et Sprog, og ligesom vi, deres Andeel i Evighedens store Hemmelighed. Dersom Noget vil løse denne høie Gaade, maa han udfritte den i hele Tilværelsen; maa trænge ind i en inderlig Fortrolighed med alle Naturens Herligheder og Rædsler; og dersom han ikke føler Kraft nok til at oversætte disse, maa han i det mindste

*) Denne strenge Kritik angaaer uden Tvivl alene Eposene.

afmale dem med saa levende Farver for vor Forstand, at denne kan hæve sig til en høiere Anskuelse af dem. Dette burde, efter mit Skjøn, være Maalet for Nutidens Helteedigt; men dette Maal har Deblenschläger ikke sat sig.

Den sidste Udsættelse jeg vil gjøre paa hans Værker, i hvilke saameget fortjener Roes, det er Uregelmæssigheden af den Rhythmys hvori de ere skrevne. Man troer herved at give sine Fortællinger mere Afvexling; Man troer ligesom at væge Læseren ved de mangfoldige Forandringer af Versemaalenes Fodskifte. Man tager Feil: Man trætter ham. Dret holder ikke, ligesaa lidt som Forstanden, af disse Harmoniens Bognstød. Et uforsigtigt Vilkaar for ethvert Værk, som gjør Fordring paa at henrykke os, er Eenhed: ikke alene Eenhed i Interessesen, men ogsaa Eenhed i de Midler, Man bruger for at fremkalde denne. Et andet Vilkaar er Kraft og Høihed. Ethvert Værk, som med Alvor er udtænkt, med Alvor gennemført, fremgaaer i et eensformigt Versemaal. Det er ikke i Maalene af sine Vers, at en Forfatter skal anbringe Mangfoldigheden, men det er i de Ideer, som han i dem vil gjengive. Man forestille sig hvorledes „den rasende Roland“*) vilde tage sig ud, skreven fra Først til Sidst, som en af Lafontaines Fabler? et umaadeligt Legetøis-Værk hvoraf Man ikke vilde læse ti Sider; et sandt Korthuus opført af Lune men tilintetgjort ved et Pust. Det er selve Octavs Genlyden der giver Digtet sin Fasthed og Grundighed; det er denne uroffelig eensformige Octav, som giver Ariosts meest overdrevne Phantasier en imponerende Alvorsmine. Man føler, at en vis Erbarhed skjuler sig under denne alvorlige Klædning, og at Digteren ikke har lagt an paa at klæde sit poetiske Sprog i den samme Kjole som sine høie Tanter, dersom han ikke havde fundet hiint værdigt til at gaae lige i Rang med disse. Den Reisende slaaer uden Betænkning ind

*) Helteedigtet Orlando furioso, der gjorde den italienske Digter Ludovico Ariost udødelig.

paa en lige og jevn Vei, der strækker sig forud for ham saa langt han kan øine, og han følger den fuld af Tillid. Det samme er ikke Tilfældet med en frum Vei, hvis Linie bøier sig, eller brøder sig ved ethvert Skridt. Man faaer snart nok af det Slags. Hvad der passer til en Gangsti, ducr ikke til en Kongevei. Lad denne, uden at brudes, løbe sin lige Retning. Det er ikke den der skal variere, det er Perspektivet og Landskabet til Høire og Venstre.

Man vil forgjæves indvende, at da et episk Digt skal, saa at sige, reproducere Naturen, bliver det nødvendigt, at et saadant Digt fremstiller, saa meget mueligt, dens uudtommelige Frugtbarhed, i det mindste i selve Formen. Denne Indvending falder af sig selv. Hvad betyder Formen adskilt fra dette Værk, som gjør den gjeldende, eller giver den sin Værdi? hvad betyder dette Umaadehold i Formen anvendt paa vore Digterværker? Vi ville med Reflection give et Materie af Naturen, og vi have kun et Rommespeil til vor Veiledning! Før end vi indlade os paa dette Naturens Rollespil, maa vi bestræbe os for rigtigt at opfatte, og at efterligne hvad den frembringer. Vi maae udtænke Billeder, der ligne dens egne, og vi kunne derefter spørge den: hvorledes vi skulle male dem. Naturen kan gjøre hvad den vil, netop fordi den er Naturen, og fordi den er lig Den, som har skabt den; men det bliver et latterligt Foretagende af os, at ville spille Guddommens Rolle, og at præsentere vore hovmodige Smaating som ligesaamange Contra-Prøver af Universet. Lader os ikke forglemme dette, at i hvor userlignelig Naturens afvejlende Mangfoldighed end er, gaaer den dog i sin Virksomhed altid frem paa en og samme Maade, og har maaskee ikke meer end en eneste Lov. At fordre, at vi med vore mennesselige og barnlige Midler skulde træde i Kamp med Naturens Overflod af Rigdomme, det vilde ikke lede til at efterligne, men til at vanskabe den.

XIV.

I Lobet af disse Optegnelser troe vi at have gjort den Udfættelse paa Deblenschläger, at han undertiden manglede philosophisk Sands, at han holdt sig til Overfladen, og veeg tilbage for Dybden; og at han var tilfreds med Sandsynlighederne, uden at søge at gjætte hvad der skjulte sig i dem. Vi have imidlertid et Bærf af ham, som beviser, at dersom han vilde have gjort sig den Umage, eller dersom det oftere var falden i hans Smag, vilde han kunne have opløstet sig til denne drømmende og tankesamlende Poesie, der blomstrer i Methaphysikkens ofte lidt nok smilende Regioner. Det er et lidet lyrisk Digt i fem og tyve Ode, eller maaskee rettere sagt, Psalmer: „Marets Evangelium eller Jesu Liv gjentagende sig i Naturen og Mennesket“*). Denne fromme Tænkning, af aldeles germanisk Character, har for ham været en af disse Lykkens Tilfælfelser, som kun falder i Talentets Lod.

I det Forfatteren søger i de physiske Gjenstande et sindbilledligt Echo af sine religiøse Tanker, sammensmelter han paa en temmelig usædvanlig, men fuldkommen poetisk Maade, Christendommens Læresætninger med dem, som holdes af Schelling's Skole**), til hvilken han synes at knytte sig. Overbevist om at hele Naturen kun er en Incarnation af den guddommelige Tænkning, eftersporer og læser han i dens Skjønheder en nye undervisende Lære af selve Evangeliet. Om Foraaret er han tilstede ved Christi landlige Fødsel; og Juglens Sang,

*) Originalens Tittel er: „Marets Evangelium i Naturen og Mennesket“ see Lyriske Digte 2det Bind Pag. 203,

**) Schelling, berømt som Stifter af Naturphilosophien, har skrevet: „Ideen zu einer Philosophie der Natur.“ Han lærte, at Lovene for Naturen tillige ere Lovene for vor Bevidsthed og omvendt, og antog en almindelig Sammenhæng mellem alle Naturphænomener, saa at det store „Alt“ egentlig kun er „Eet.“ Efter ham stræbte den nyere Digtkunst at danne en Enhed af Poesien og Livet.

Træernes Susen, Bjergenes veltalende Tausshed, indprente ham den hellige Lærdom, at han aander og lever i Bellugten af det friske Græs, i Blomsternes Duft, eller i Føstens qvægende Virak. Han forfølger fra Aarstid til Aarstid de Lighedsforhold som han opdager imellem Christi Liv og Jordens Naturspil, imellem hans Religions og den himmelske Soels Fremstridt; og ligesom han har troet at see en Gud fødes i Bladene, saaledes seer han den at hendøe med disse; og Skovenes Træer, som fornyelig aabenbarede ham Sjælens og Legemets Liv, ere nu, da Vinteren afblader dem, ikke Andet for ham end ligesaa mange Smertens Kors, der bære det sittrende og lidende Liig af en Guddom.

Dette drømmende Digt, af reen germanisk Character saavel i Følelse som i Form, er et af Dehlsenschlägers mindst udbredte Værker, og dog et af dem som meest fortjente at være populært. Det sætter hans Talent i et nyt Lys, og paaer fuldkommen til Anden i det Aarhundrede, som paa en og samme Tid er baade religiøs og materialistisk, som ikke tilsteder Drømmerie uden for saavidt at Idealet hviler paa et haandgribeligt og bestemt Grundlag. Disse Hymner, i hvilke den meest gjennemsigtige Mysticisme oversætter sig selv i Billeder, der ere frie for enhver Dunkelhed, malede med en klar gjennemtrængende Forstand heelt igjennem under et gjennemsigtigt poetisk Slør, vilde alene være tilstrækkelige til, i en Tidssalder mindre fordærvet af poetisk Friindethed end vores, at grunde en Mands berømmelige Rygte. De kunne kun søie en liden Deel til Dehlsenschlägers; men de staadfæste det yderligere.

For at completeere dette Studium af et af de fremmede, blandt os mindre lovpriste, navnkundige Værker, ville vi forsøge at omskrive nogle af disse Smaaastropher, der næsten ligne hver for sig en Andagtsbøn. Den første har allerede været oversat paa Fransk, men den er maaskee derfor ikke mere bekjendt. Den er forøvrigt en af de meest characteristiske, og maatte vi selv gjøre det mindre godt end vore Forgængere,

troe vi dog at burde gjentage den her, for at Man saaledes kan have ved Haanden Alt hvad der kan give en mindre ufuldkommen Forestilling om Digteren. Den har til Overskrift: „Christi Fødsel.“

„Om Foraaret, naar Stormene og Taagerne flygte bort, da fødes paa nye det lille Barn Jesus. En livlig Aand trænger gjennem Lusten, Vandene, Lundene: en Aand der maaffee ikke er nogen Aanden end vor guddommelige Frelser selv. Det er derfor at hele Naturen fryder sig, og smykker sig med Haabets grønne Skjole.“ „See engang! foran Hyrderne, hvis tankefulde Tine adspørge Stjernerne, neddale fra Himmelen, i den klare Nat, smaae Engle mod Markerne. De svæve og bære i Maanessin under Jubelsangen: „vor Frelser han er født, udsprungen af Foraarets Skjød, af den hulde Marias Skjød!“

„Den klareste Dug er hans eneste Drif; til Himmelen opløfter han sine barnlige Hænder; til Jorden er han bunden ved Blomsterbaand; hans svæde Stammen er Jephyr^{*)}, hans Bugge det friske Grønsvær; hans Tine det funklende Himmelblaa.“

„O Hyrder! begiver eder nu til Bethlehem, og stræber at røre det kolde forhærdede Sind; beder dem at gaae ud paa Marken for at betragte Barnet, der ligger i det fine Græs, for at hans uskyldige Smil kan gjenneutrænge deres Hjerter med himmelsk Fryd.“

„Saaledes synge Englene, som derpaa svæve tilbage til deres lyse Boliger, og Hyrderne begive sig til Staden, og fortælle det hellige Mirakel, som er skeet i deres Dal; men Man udleer og forhaaner dem. De vende med Længsel tilbage til deres Mark, hvor de nedknæle for Barnet, og lovsprise Herren.“

^{*)} Jephyr en behagelig Vestenvind, hvis Navn er af græsk Oprindelse, og betyder den „Levendegjørende.“ Paa den Tid den blæser faae Planterne nyt Liv ved den forfriskende milde Luft.

„En Stjerne funkler fremmest paa Himmelen; den giver Tegn til Kongerne: at vandre fra Ostens Hjem; og de reise fra Morgensolens Regioner, Konger og Solens Straaler komme at falde til Jode foran Barnet, komme at kysse dets Haand, og at feire den lykkelige Nat, som har givet Verden en Frelser, der hviler hjærtligt smilende i sin Moders skjønne Favn.“

„Og de nedfaldne Straaler reise sig atter som Blomster i Bouquetter, straalende lig Purpur, Guld, Perlemoer og Kløiel. Som uskyldige barnlige Bæfener uden mindste Plet, halv stigende fra, halv høiende sig til Jorden, række de Aaret, ligesom en Skat, deres fyldte Blomsterbægere duftende af hel- lig Virak, eller af liflig Myrrha.“

Jeg har oversat dette Stykke saa ordret som mueligt, dog har jeg maaskee alt for meget respecteret de Stygger, hvormed Tænkningen ved en sliig Skildring saa gjerne omgiver sig; men det er forekommet mig, at dette Halvlys var en Trofskab mere imod Forfatteren, og at Man ikke burde uddele hans Lys som en Almisse til dem der ikke søge det. Det følgende Stykke er slet ikke udgivet i vort Sporg. Det er fortere, ligesaa mystisk, og ikke mindre fortræffeligt. Det har til Tittel: Maria.

„Maria er Foræret, Moderen til den spæde Nyfødt, en uskyldig ung Pige, skjon som en Engel. Det deilige Barn holder sin Haand ved hendes Barm, hvis lette grønne Ge- vant kydsf tilflorer Blomsterknopperne. Hendes Die er klart og reent, blaat som Himmels Azur: i Samme skjælve en- felte Glædes-Taarer, Morgens sol smilende Duqperler. Blonde krøllede Haar spille om hendes Pande, de klare gyldne Lok- ker ligne Solens Straaler. Hendes yndige Stemme er de smaa Fugles Sang; prægtige Roser og Lillier blomstre paa hendes Kind. Kydsf Jomfru Maria! med hvilken Salig- heds Følelse vugger Du det lille Jesu-Barn i det Wtherens Sølvelflor, som omhyller Dig i sine Folder!“

Disse to Stykker, hvor lidet udbredte de end ere, maae være tilstrækkelige til at give en Forestilling om dette Værk,

som maaskee har et altfor eensformigt Farve=Anstrøg, og en noget søgt Elegance, som i Udtrykket ikke altid er klart nok. Forfatterens Poesie er undertiden for hans Tæntuig, hvad Jomfruens Klædemon er for de Skjønheder det beskytter; Gæsen stiger alt for høit op, og berører os hvad Diet helst ikke vilde have at gjætte. Efter disse to Stykker, som ere de korteste i denne gudelige, om just ikke aldeles bibelise Bønebog, skulle vi anbefale de to længere, og, som jeg troer, tillige de to bedste: „Bjergprædiken og Christi Død,“ hvilket sidste, uden Modsigelse, er det allerstjønneste. Det er ogsaa ikke uden Samvittighedsstruppel at vi ei citere Noget deraf, men indskrænke os til at bede om Tilgivelse for Dversættelsen af de tre sidste Stropher, som have Noget i høi Grad Usædvanligt og Mystisk: Man kunde sige, at Klopstocks Skjæge svæver derigjennem.

„Nu da den evige Skjønhed seer, at ingen Blomster gives, som ere istand til at vække Menneskenes slæve Sjæl, intet Foraar, som kan smelte deres Hjerters Eis, optanter den sig et andet Middel, hvorved den mere kraftigt kan tiltale dem. Den vil nu ikke vise sig i en med Purpur og Guld broderet Kappe: den vil indhulle sig i Martyrernes hvide Tunica; den vil udsætte sine dødblege Kinder for Dracæus Tidseflag.“

„Den vilde Storm paatager sig en Bøddels Tjeneste, river alle de grønne Blade af dens Hoved, og afmeier uden Skaansel alle dens smukke Blomster; kun en Tornekrone om dens Pande bliver tilbage. Derpaa lader den sig, under Forsøget paa at bevæge vor Ufølsomhed, frivillig føre til Retterstedet, og saaledes onkommer, efter nogle korte Dieblis Tilværelse, hele Skabelsen, ligesom den ædle Kristus.“

„Men Naturen fluder nu hen i Taarer: dens Skove, dens Dale, dens Enge, dens Bjerge ere ligesom den selv iforte Sorgedragt; og fra den høie Himmel græder en Skare af Engle, fordi Alt hvad der var godt er forsvundet, fordi Frelseren, saa høimodig og saa reu er lagt i Graven. Et

Liiglagen af Snee skjuler Golgathas skallede Jøse: Træet, hvis Saft er udtørret, er nu kun en Ruin, et Kors paa hvilket Naturens Liig er fæstet."

Saa Mennesker have været begavede med en saa genialst Færdighed som Dehlenschläger. Aldrig møder Man hos ham nogensomhelst Arbeidsanstrængelse, og det er især om hans Vers Man kan sige, at de strømme ud ligesom af selve Kilden. Ogsaa ere vi langt fra at have udtømt den hele Fortegnelse over hans Værker. Ingen i Lydskland, med Undtagelse af Goethe og Rückert, har efterladt et større Antal lyriske Digte af enhver Form, enhver Dimension. Oder, Romancer, Sange, tragiske eller lystige Ballader, elegiske eller spøgende Stropher, ja jeg veed ei i hvilken Form han itte har forsøgt sig. Snart beskriver han i nogle Vers et Rejsesindtryk, som useilbarlig vilde hendøe i Prosa, men som han indbalsamerer i sine Rim for at bevare det; snart er det en Begivenhed i hans Liv, en Sorg, en Glæde, som han ikke vil lade hengaae ubemærket, og som han derfor indfatter i sin poetiske Ramme. I dag er det en Tilbagevendende af hans melancholiske Ansægtelser, imorgen et Blik henkastet i Forbigangenhedens Kant, en Historie fra den gamle Tid, som han enten afpudser med behørig Agtelse for Rusten, eller som han søger at gjøre comiss, ved at give den en stærkere Farve. I Almindelighed har jeg ikke synderlig Sands for saadan Spøg, der forekommer mig at røbe en alt for patriarkalsk Smag; men iblandt hans alvorlige Stykker findes flere, som Man altid vil læse, og som ville behage hver Gang Man læser dem. Vi ville af det store Tal fremhæve: hans Stropher til (Charlotte Schiller*), det huuslige Arnested**), de ni Elegier, som han kalder „min Kirkegaard***),“ som om Digteren trængte til saa stor en Plads til Begravelse for

*) Schillers Enke; findes i den hos Nag i Breslau udfomne tydske Udgave.

**) „le foyer domestique“ rimeligvis „Hjemvee“ i den tydske Samling.

***) „Kirkegaarden“ Iyr. D. 3. B. Pag. 124.

sine Glæder; Balladen „Agnete“^{*)}, „de Dødes Tilbagekomst“^{**}), og især den heroiske Legende „Uffe den taus“^{***}), et Emne der allerede er behandlet af Uhland †, under Titel af den blinde Konge. Uhland forekommer os, at have været heldigst; men det lille Drama af Dehlenschläger er udført med ikke mindre Duellighed, og skrevet med en vis Djærvhed, der ikke er uden tiltrækkende Kraft.

I en Art mildere Poesie, som Opfindelsens Jude giver sit hele Værd, har han ogsaa efterladt os meer end et lidet Skrift, som Man ikke vil glemme, og som fortjener den Ære Man gjør det, ved at bevare det i Hukommelsen. Efterat have leveret et Slags Navneliste som foransørte, ville vi slutte vor Mønstring af den danske Digters Værker, med at citere nogle Stropher fra hans tyvende Aar, i hvilke han har vidst, paa en fortræffelig Maade, at combinere Forstand og Følelse. De have til Overskrift: „Aarstiderne“ ††).

„Du aldrig vil elske?“ sagde jeg til Fylla, en smuk Foraarsmorgen, da jeg sad ved hendes Side, medens Solen steg op over Skovenes Træer, der omkrandsede Horizonten, og kastede sit Purpurskjær paa de i Duggen vædede Blade. „Nei aldrig!“ svarede hun. „Elskov er kun forsængeligt Tant; den forsvinder som Dugdraaben, eller som Morgensolens Purpurstraale. Men naar den er forsvunden, beholde vi kun en Erindring tilbage om denne Drom, og denne Erindring er et Hjerteskaar.“

„Du aldrig vil elske?“ sagde jeg til Fylla i den hede Middagsstund, da vi en smuk Sommerdag sad roeligen sammen i en kølig Løvgrotte, medens Solen over vore Hoveder

*) Digtene. 17de Bind Pag. 103.

***) „Der Lobten Wiederkunst“ en Oversættelse af Kampesisen om Svend Dyring i Peder Syvs Samling; findes ikke i den danske Udgave.

****) Uffe hin Svage, Digtene. 17de Bind Pag. 74

†) Uhland tydt Digter f. 1787, bekendt af sine Naturdigte og patriotiske Sange.

††) Lyriske Digte 1ste Bind Pag. 28.

brendte de frygtfomme Blomster med fine Ildlys. „Du aldrig vil elske?“ troer Du da at Kjærligheden er qvælende som Solen, og at den vil fortære dit Hjerte, i det den vedervæger det?“ Hun rødmede, og foldende sine smukke Alabastrers Hænder, smilte hun, og svarede: „Ja.“

„Du aldrig vil elske?“ sagde jeg til Fylla, da jeg en Aften i den guldfagre Høst sad ved Indgangen til hendes Hytte, medens Solen bred og rød dalede ned til sit fugtige Leie, og syntes smilende at see hvorledes den unge Piges Barm hævedes og faldt, ligesom Havets Bove. „Ere de Skatte, som Naturens Edelmødighed saa rundelig uddele, ikke istand til at fortrylle Dig? vil Du forskyde dens herligste Frugter? hvormange af vore Lige smage dem i dette Døielik? O Fryd Dig ved det, som fryder Utallige! Hun stammede: Nei!

„Du aldrig vil elske?“ sagde jeg til Fylla en Midnat i Vinter, da vi taase og ene sad ved Kaminen, medens Raanen legede gennem Skyerne med Vinduernderne, skinnende som en Sørgelampe paa de sidste Blomsters frogne Levninger. „Vil Du da aldrig unde mig den navnløse Salighed, at vandre Side om Side med Dig paa Livets lunefulde Stier, indtil Alderens Vinter lader sin Sne falde paa vore Lokker?“ — Intet Ord til Svar — Hun sank til min Barm.“

Det er tvivlsomt hvorvidt Originalens Unde har noget Gjenfsin i denne Prosaens matte Efterligning. Men i hvordan denne imidlertid er, bliver det os dog let af dette listlige, bløde Pastelmalerie, at slutte os til Friheden i Stykkets henrivende Colorit. Der mangler ikke meget i at disse fire Skildringer, indfattede i en eneste Ramme, udgjøre tilsammen et lidet Mesterstykke, og Værkets ringe Omfang formindsker ikke dets Værdie. Der er intet Maal for Mesterstykkerne, og de smaae ere maaskee lige saa sjældne som de store.

XV.

Vi have nu gennemløbet næsten hele denne Cyclus af Dehlenschlägers poetiske Arbejder, og angivet nogle af dem i Prosa. For at fuldende denne Skitseren staaer tilbage at omtale det æsthetiske Cursus, som han i Egenstab af Professor holdt, fra Aaret 1827, ved Kjøbenhavns Universitet. Han udførte dette uvisommelige Hverv med Samvittighedsfuldhed, og hans Forelæsninger vare meget søgte: det er Alt hvad jeg kan sige herom. Jeg veed ikke om de ere bleve samlede og offentliggjorte, eller om de nogensinde skulle blive det, men hvad jeg troer, det er, at de ikke have soiet, eller ville soie, Noget til hans Urestitler. Dette er ikke nogen kritisk Bemærkning, som jeg paastaar at gjøre, men det er kun en Tvivl, jeg tillader mig at yttre. Et af de største Hoveder, som maaskee nogensinde har eksisteret, Aristoteles*), vilde uden Tvivl have været i ikke ringe Forlegenhed, isald han skulde have skrevet en Tragedie, selv af det middelmaadige Slags, men det hindrede ham dog ikke i at give os udmærkede Regler for Digtkunsten. Vi have her maaskee et Exempel vice versa.

Det er uden Tvivl meget dristigt saaledes at udtale sig om en eller anden Bog, som Man ikke kjender, men Man kan dog til et vist Punct tillade sig dette, naar Man til Kundskaben om den større Deel af hans Skriver, soier Kundskaben om Mandens hele Character. Dehlenschläger var en født Digter, omtrent som Lafontaine var en født Fabelbog. Han frembragte Vers, ligesom et Rosentræ frembringer sine Blomster, uden just at spørge sig om hvorfor han ikke frembragte andre Ting. Han var productiv, uden at anstille nogen Undersøgelse om denne Productivitets Hemmeligheder;

*) Platos Discipel, sin Tids berømteste Philosoph og lærdeste Mand, Alexander den stores Lærer og Opdrager, Stifter af den peripatetiske Skole, hvis Disciple han i en Række af Aar underviste i Athenens Lycaum, død 322 f. Chr. 8.

brød han skrev var skjønt, uden at han havde gjort sig omhyggelige Betragtninger over dets Kilde, eller det egentlige Væsen i disse Skjønheder, uden at han havde drømt om at undersøge den Veie, som Forstanden fulgte, eller burde følge, for at komme til Maalet. Der var i ham en Gud eller en Genius, som arbejdede for og med ham, og naar Arbejdet var endt, brød han sig kun lidt om at faae at vide, hvorfra denne velgjørende Medarbejder kom, af hvad Natur han kunde være, og paa hvilken Maade han virkede. Værket var endt, og Guddommens Secretair hvilede ud indtil Herren igjen vaagnede for at dictere ham et nyt. Disse Egenheder ere ikke Forløberne til et udmærket æsthetisk Curfus.

Jeg drifter mig kun til at fremsføre denne min Mening som en Gissning, men jeg frygter alligevel, at den er grundet. Jeg har hyppig passaret med Dehlenschläger om dette Skjønheds Emne i hvilket Tydskerne undertiden gaae alt for dybt, undertiden ikke dybt nok, og han er altid forekommet mig meer egnet til at give gode Exemppler, end gode Forfrevter. Hans Underviisning var af en afveglende Natur, men det forekom mig stedse at Hukommelsen havde større Andeel i samme, end Reflexionen. Han tiltrak sig Forstandens Skatte ved et Slags magnetisk Evne, for hvilken han ikke gjorde sig selv Regnskab, og een Gang i Besiddelse af disse Rigdomme, søgte han ikke at faae at vide, hvori de egentlig bestode. Hans Tanker vare findrige, kraftige og ophøiede, men af en vderlig Bevægelighed. Han saae hurtigt og stærkt; men saasnart han havde seet, brød han sig ikke det mindste om at undersøge Rigtigheden af sit Diekast: han foretrak at see til en anden Side. Han kunde ikke opholde sig ved Betragtningen af een Gjenstand, eller Overveieelsen af een Tanke fra samtlige dens Synspuncter: hans Aands Utaalmodighed lod ham ikke Tid til at bemærke meer end et af disse. Jeg undrer mig ikke over, at hans Forelæsninger i fornævnte Curfus bleve stærkt søgte. De burde behage, og jeg er inderlig overbevist om at de behagede; men om Man gif mere fleg

fra dem, end Man kom til dem? Det kunde være et Spørgsmaal. —

Vi have talt om Poeten: vi have tilbage at tale om Mennesket, og det er langt fra ikke Reversen af Medaillen, som vi ville vise. Dehlenschläger var som Menneske og som Digter lige let at elske. I Aaret 1844, da han foretog sin sidste Rejse i Frankrig, blev han tilfældigviis min Gjest: og i meer end een Maaned af dette landlige Familieliv, som han samtykkede i at tilbringe under mit Tag, lærte jeg af ham, meer end af nogen Anden, at sætte Priis paa den Ynde hvormed Geniet kan smykke Hjertets Godhed.

Førend en Revolution*) drev mig bort fra min Eiendom, dette landlige Abbedi du Val, hvor jeg har tilbragt mine skjønneste Dage, modtog jeg sammesteds fleer end een mærkelig Poet og Skribent, men aldrig Noget som har efterladt hos mig et mere sympathetisk Minde, end denne min fremmede Medbroder, der saa uventet blev deelagtig i mit Gjestevenskab; aldrig Noget, der har bragt mig til dybere at føle Savnet i min forandrede Stilling.

Jeg havde netop læst hans Aladdin, og var bleven indtagen af denne ungdommelige Friskheds Duft, af denne poetiske Hyppighed, hvoraf saa mange Sider i Bogen ere gjennemtrængte. Jeg talte en Aften herom med Fyrighed til en ung tydsk Doctor, som boede hos mig, og han besvarede mine Spørgsmaal angaaende Digteren, i det han udbad sig Tilladelse til at præsentere ham for mig. Jeg modtog med Barme dette Tilbud, og nogle Dage efter holdt Dehlenschläger sit Triumph-Indtog under de gamle Træer, som jeg har plantet, men som nu ikke meer ere mine. Han var ligefrem, hjertelig, uden Pretensioner, indført ligesom ved et Trylleslag i et Medium som behagede ham; i Skjødet af en Familie, der var venlig stemt for hæderlig Virksomhed, med Hønsom Agtelse for Talentet; hvor Man, imod al Sædvane i Frankrig, allerede kjendte hans Anseelse og hans Værker, hvor

*) 1848 da Kong Ludvig Philip blev styrtet.

Man forstod, om ikke hans Modersmaal, i det mindste hans adopterte Sprog. Han befandt sig i min klosterlige Boelig ligesaa tilfreds som i det savnede Frederiksberg Slot. Han var ikke uvillig til venligst at love os, at forblive sammesteds, og jeg tør nok forsikre, at det ikke kostede ham nogen Umage at holde sit Ord. Istedetsfor at afbryde tog han her atter fat paa sin litteraire Ordenskjæde. Det var hos mig at han skrev en af sine sidste Tragedier*), og han hvilede sig efter dette Arbejde, ved at oversætte nogle af mine egne Digte. Det er disse som jeg den Dag i Dag holder allermeest af, saafremt der ellers iblandt dem er noget som jeg holder af.

Oehlenschläger havde, hvad det Ydere angik, Intet af den skandinaviske Stamme. Han var stærkt brunladen; han havde sorte spillede Dine, en varm Ansigts-Colorit, en behagelig venlig Latter, en livlig hurtig gestus. Han var en Neapolitaner, som Tilfældet havde bragt til Verden i Danmark. Contrasten i denne dobbelte Natur sporedes i moralsk som i fysisk Henseende. Han skrev i Nord, han tænkte i Syd, eller belagde sine nordiske Tankers haarde Metal med den sydlige Stiils Emaillé. Han forenede den sydlige Munterhed med sit Lands Gang til Drummerier. Han forbandt i sin Conversation megen Fiinhed og Forstand med en usigelig Godmodighed. Han skjæmte uden Bitterhed over sine Medbrødres Feil, og ssaanede sig ikke selv ved en saadan Leilighed; men lader os, for at blive Sandheden tro, tilseie, at denne Leilighed ikke indtraf hyppig. Det var ikke fordi han følte Stolthed, men han havde saa at sige dannet sig selv; han havde været Skaberen af en nye Skole, og den høie Mening, som hans Landsmænd nærrede om hans Genie, havde tilsidst fundet det mindst uklare Echo i hans eget Jeg. Han talte om sin Hæder, og om disse aldeles kongelige Hædsbeviiisninger, som Man mangengang havde tilkjendt ham, med en overbærende Selvfjærlighed, der kunde faae En til at smile, men som aldrig saarede. Han satte sig ikke over

*) Rjartran og Gudrun.

Nogen, men det vilde ikke have smagt ham godt, isald Man havde sat ham under nogen Anden. Den som kunde finde dette Træk ualmindeligt, maatte aldrig have kjendt nogen Videnskabsmand. Han fordrede ikke Roes og Lovtale som nogen Gjeld, men han var i dette Punkt meget pirrelig, og det mindste Skin af forsømmelig Dymærksomhed voldte ham en virkelig Lidelse. Jeg havde en Dag ført ham hen til Victor Hugo, som modtog ham med Hjertelighed, men uden at tale et eneste Ord til ham om hans literaire Virksomhed, hvilket jo maaskee ikke heller vidnede om et upaaflageligt Broderskab. Dehlenschläger blev ligesaa overrasket, som knust af denne Taushed, hvilken han antog for Affectation. „Da jeg kjender hans Digte,“ mumlede han med et Slags Lune, „kunde han i det mindste gjerne lade som han kjendte mine.“

Endskjøndt Dehlenschläger var mandig i Udtænkningen af sine Arbejder, var han det dog, som vi have bemærket, ikke altid i Gjemmensførelsen. Alt hos ham mødte en og samme Hindring, og han førte med sig, som en af Livets Baner, Noget af denne trostyldige Resignation, i hvilken han, sig selv ubevidst, lod staae til naar han skrev. Han havde et Barns overgivne hjertensglade Munterhed, Taarer snarlige som en Qvindes, og han gik med en mærkelig Lethed over fra Latter til deeltagende Rørelse. Dette stadfæster vel ikke en stor Kraft i Characteren. Ogsaa blandede der sig med den Beundring han vakte, Noget af denne Velvillighed Man føler for den Svagere; men denne Velvillighed, langt fra nogen Nedsættelse, blev kun een Hylding mere af hans Personlighed.

Det var umuligt at see Dehlenschläger uden Følelsen af det Dnsse at knytte sig nærmere til ham, og han vil have efterladt et smerteligt Savn overalt hvor han er reist igjennem. Hvad der vil mildne vores, det er den Lyffens Stædighed som faldt i hans Lod. Nagtet han begyndte med trange Raar, har han aldrig ligget under for Noget af de

Trængsler, der sædvanligviis forfølge Digterne. Uden Tvivl har han ikke været ubekjendt med Sorgen, thi hvilken Mand har ikke sine Sorger og Betyrninger, især naar Man er ligesaa hjertelig som han, og af en ligesaa sømfindelig Følsomhed som han? Men hans Smertes vare af det Slags til hvilke vi Alle meer eller mindre ere fordømte: Smerte ved at overleve fjærlige Forhold, som Man saa gjerne vilde bevare for en længere Tid: Smerte ved et tidligt Tab af Forældre: Smerte over Tabet af en trofast Ledfagerinde paa Livets Vej. Men de vare ikke disse bittere, brændende Lidelser, som især binde an med Geniet, ikke saadanne som mange af de bedste Mennesker, hvis Taarer ere mere bekjendte end deres Arbejder, have slæbt paa hele deres Liv igjennem, uden Mist eller No; ikke disse uforsonlige Qvaler, som tvinge maugt et Menneske til at fornægte Gien, ja til at forbande hvad der gjør ham stor*). Han opnaaede Berømmelsen alene for at nyde den; og for at nyde den i sit fuldeste Maal, uden selv i Oldings = Alderen at miste en eneste Straale af dens Glorie.

I de autobiographiske Memoirer, som Dehlenschläger har efterladt os, har han optegnet en lille ukjendt Begivenhed, der imidlertid er saa rørende naturlig, at den ikke kan finde nogen bedre Plads end i Slutningen af dette Studium. Grindringen som den tilbagefalder, havde været ligesom Indgangstalen til dette ædle Liv; den kan maaskee nu passende være Sammes Slutningstale:

„Jeg befandt mig i Parma, siger han, i St. Josephs Kirken; jeg havde begivet mig derhen førend Gudstjeneste-

*) Disse ualmindelig stærke Udtryk af en saa tanksom og filosofisk Fattig, synes neppe paa nogen opbyggelig Maade, at klare det sande christelige Storhedsbegreb. „Thi hvilken er størst? den som sidder tilborde, eller den som tjener?“ spørges der i St. Lucas 22, 27; og bestaaer Storhedsprøven i — efter samme Evangelistes 9, 23 — „med Selvfornægtelse og Taalmod daglig at op- tage sit Kors, og følge Christus“ da maa hiin Forbandelse tie, hvad enten saa Prøven falder i et Genies eller i et almindeligt Menneskes Led.

tiden, for i god Mag at kunne betragte Correggios Fresco-Malerier. Imidlertid jeg overlod mig til Bessuelsen af disse Underværker, var Kirken lidt efter lidt bleven opfyldt af en Mængde Menneſter, og da mine Dine igjen vendte ned fra Kuppelen, hvor de i lang Tid havde vandret omkring, saae jeg mig omgivet af en Skare Menneſter, som knælede, og bade med stor Iver. Da jeg ikke vilde støde Noget, men troede at det fra min Side vilde være Affectation ifald jeg fastede mig ned, traf jeg mig tilbage i en Krog af Kirken, og begyndte sammesteds i al Laushed at forrette min Andagt. Jeg har gjenfundet min Bøn optegnet i min Reisejournal, midt iblandt en Høb Annærfninger og Udkast af alle Sags:

„ O Gud! aabn og rens mit Hjerte, for at det maae
 „ kunne erkjende Din Storhed, Din Gæmildhed, Din
 „ Skjønhed i hele Naturens Væsen, i alle menneſtelige
 „ Værker! Afværge Farerne fra mit Fædreland, min Konge,
 „ mine Venner, og mine Elſkede! Lad mig ikke døe i et
 „ fremmed Land, men tillad mig at vende tilbage i Fred
 „ til mit Hjem! Forund mig Hjertets tilfredsstillende Ro,
 „ og Mod til at fortsætte min Bane paa Din skjøne Jord,
 „ uden sygeligt og bittert at hade eller foragte min Næste,
 „ uden at falde i den Svaghed, slavisk og feigt at under=
 „ kaste mig Verdens Fordomme! Tillad at jeg maa blive
 „ en god Digter! Du har dannet min Aand for Kunst
 „ og Videnskab, og denne er det stærkeſte Seerør, som
 „ hjælper mig til at skue Din fuldendte Herlighed: lad
 „ den ikke fordunkles! Forund mig at leve i mine Vær=
 „ ker, ligesom denne gode Correggio, for at, naar Døden
 „ har kaldt mig bort, meer end eet ungt Hjerte maa finde
 „ Nydelse eller Trøst i mine poetiske Malerier!“

Saaledes lod min stille Bøn i Parmas Kirke.“

Man kan nu selv dømme om hvor punktlig Dehlenschläger blev dette Program tro. Gud tillod ham at opfylde det, uden at forandre en eneste Løddel deri, og tilstod ham alle sine Ønſter, uden at stryge eet Bogstav i samme. Det var

Lønnen for at have henvendt saa reen en Bøn til den Allgode. Dehlenschläger havde meget at takke Himmelen for, og mindst muelig Anledning til at beklage sig over Skjæbnen. Det er kun hans Venner, som skulle have Ret til at anklage den, og maaskee skulle de ikke have nogen fornuftig Grund dertil. Det Gæste, Man kunde forekaste Skjæbnen, det er at Digteren, som den saa retfærdig og ædelmodig havde kronet, ikke har baaret sin Krone saa længe som Man havde funnet vente. Dehlenschläger, hvis hele Constitution syntes beregnet paa et Aarhundrede, bukkede under for et apoplectisk Anfald den 21de Januar 1850, i sin Alders 72de Aar. — Get stort Gravmæle mere; een sjøn Mand mindre!



Rettelser.

- Pag. 24 Linie 4 fra neden: indbalsamere læs indbalsamere.
" 62 " 16 fra oven: Diebliffe l. Dieblif.
" 72 " 15 " tii l. til.
" 77 " 7 fra neden: Temperement l. Temperament.
" 88 " 9 " menneskelige l. menneskelige.
" 88 " 17 fra oven: Menneskeslægten l. Menneskeslægten.
" 95 " 16 " forbygge l. forebygge.
" 106 " 6 " dei l. det.
" 113 " 13 fra neden: tilfældes l. tilfældes.
" 118 " 11 fra oven: Dødestund l. Dødstund.
-

